Watertakenplan De Liemers 2027-2031

Klant:	Waterteam De Liemers
Referentie:	BL3128-RHD-ZZ-XX-RP-Z-0001
Status:	Ontwerp
Datum:	19 juni 2026

HASKONING NEDERLAND B.V.

Koggelaan 21
8017 JN Zwolle
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

Telefoon: +31 88 348 65 00
E-mail: info@haskoning.com
Website: haskoning.com

Titel document:	Watertakenplan De Liemers 2027-2031
Ondertitel:	
Referentie:	BL3128-RHD-ZZ-XX-RP-Z-0001
Uw kenmerk	Z/26/147489 /201724244
Status:	Concept/02
Datum:	19 juni 2026
Projectnaam:	Watertakenplan De Liemers 2027-2031
Projectnummer:	BL3128
Auteur(s):	Ruben Bralts, Marco de Kraker
Opgesteld door:	Ruben Bralts
Gecontroleerd door:	Gemeente Duiven, gemeente Westervoort, gemeente Zevenaar, Waterschap Rijn en IJssel
Datum:	1 juni 2026
Goedgekeurd door:	Marco de Kraker
Datum:	19 juni 2026
Classificatie:	Projectgerelateerd

Inhoud

Bestuurlijke samenvatting **1**

1 Een gezamenlijk Watertakenplan **3**
1.1 Dit Watertakenplan 3
1.2 Planning en evaluatie van het Watertakenplan 4
1.3 Samenhang Watertakenplan, DPRA en IBOR 4
1.4 Leeswijzer 5

2 Liemers Water **6**
2.1 Gebiedskenmerken 6
2.2 Assets afvalwaterketen en watersysteem 7
2.3 Lozingspunten gemeentelijke voorzieningen 12

3 Visie en doelen **13**
3.1 Algemeen 13
3.2 Visie 13
3.3 Doelen 16
3.3.1 Beleidsdoelen afvalwater 17
3.3.2 Beleidsdoelen hemelwater 18
3.3.3 Beleidsdoelen grondwater 19
3.3.4 Beleidsdoelen doelmatig beheer 20
3.3.5 Beleidsdoelen waterhuishouding 21
3.3.6 Beleidsdoelen zuivering 21
3.3.7 Beleidsdoelen klimaatadaptatie 22
3.3.8 Beleidsdoelen oppervlaktewater 22

4 Waterregels De Liemers **23**
4.1 Algemeen 23
4.2 Procedure (water)regels in het omgevingsplan 23
4.3 Weging van het waterbelang in de Omgevingswet 24
4.4 Waterregels in het omgevingsplan 26

5 Waterprogramma De Liemers **27**
5.1 Evaluatie planperiode 2022 – 2026 27
5.2 Opgaven voor de komende planperiode 28
5.2.1 Basis op orde (houden) 28
5.2.2 Klaar voor de toekomst 29
5.2.3 Samenwerking De Liemers 31
5.3 Maatregelen 32

5.3.1 Investeringen 32
5.3.2 Beheeractiviteiten 33
5.3.3 Liemersbrede maatregelen 33
5.3.4 Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 35

6 Middelen 36
6.1 Personele middelen 36
6.2 Financiële middelen 37
6.2.1 Kostenontwikkeling komende planperiode 38
6.2.2 Liemersbrede maatregelen 39
6.3 Risicoparagraaf 39

Bijlagen

Bijlage 1 Toelichting op het waterbeleid
Bijlage 2 Landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving
Bijlage 3 Formatietool Stichting RIONED
Bijlage 4 Kostendekkingsplannen
Financiële paragraaf Duiven
Financiële paragraaf Westervoort
Financiële paragraaf Zevenaar

Bestuurlijke samenvatting

Gezamenlijk kader en ambitie

Het Watertakenplan De Liemers beschrijft het gezamenlijke beleidskader voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken in de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar voor de periode 2027 tot en met 2031. Samen met waterschap Rijn en IJssel werken de gemeenten aan een samenhangende, doelmatige en toekomstbestendige aanpak voor de afvalwaterketen en het stedelijk watersysteem.

De basis voor dit plan ligt in de omgevingsvisies van de gemeenten en het beleid van het waterschap. Het Watertakenplan vormt de uitwerking hiervan voor de gemeentelijke afvalwater-, hemelwater- en grondwatertaak en beschrijft het beleid, de maatregelen voor de komende planperiode en biedt de basis voor het opstellen van omgevingsplanregels met betrekking tot water en riolering.

De samenwerking binnen De Liemers wordt voortgezet en versterkt. Door gezamenlijk op te trekken, borgen gemeenten en waterschap de kwaliteit, duurzaamheid en doelmatigheid van het waterbeheer, zowel op korte als lange termijn.

Visie en doelen

De Liemerse waterorganisaties werken aan een veilige, gezonde en klimaatbestendige leefomgeving, waarin water en bodem een sturende rol spelen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De nadruk ligt op een robuust watersysteem, een doelmatig functionerende waterketen en een integrale aanpak van wateropgaven.

Voor de komende planperiode staan drie hoofddoelen centraal:

- doelmatig beheer van de waterketen en het watersysteem;
- het realiseren van een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving;
- het versterken van samenwerking en betrokkenheid van partners en inwoners.

Deze doelen sluiten aan bij landelijke en regionale programma's, waaronder het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), waarin is vastgelegd dat Nederland in 2050 klimaatbestendig moet zijn ingericht.

Aanpak: basis op orde en voorbereid op de toekomst

Het Watertakenplan richt zich op drie samenhangende thema's:

1. Basis op orde (houden)

De waterketen en het watersysteem zijn in De Liemers in de basis op orde. Het beheer en onderhoud van riolering wordt doelmatig voortgezet. Tegelijkertijd wordt ingezet op beter inzicht in het functioneren van het (afval)watersysteem, gegevensbeheer en integrale afstemming met de openbare ruimte.

2. Klaar voor de toekomst

Klimaatverandering leidt tot toenemende extremen zoals hevige neerslag, droogte en hitte. De Liemers werkt daarom aan een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving door het watersysteem natuurlijk in te richten, water vast te houden en slim gebruik te maken van bodem en openbare ruimte. Daarnaast wordt rekening gehouden met ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en infrastructuur. Hierbij krijgt water een volwaardige plek in planvorming en uitvoering.

3. Samenwerking De Liemers

De samenwerking tussen gemeenten en waterschap vormt de basis voor de uitvoering van het plan. Deze samenwerking wordt verbreed naar regionale partners en gekoppeld aan andere beleidsprogramma's, zoals het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) en het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

Belangrijkste opgaven

Voor de planperiode 2027–2031 zijn de belangrijkste opgaven:

- het op orde houden en toekomstbestendig maken van de afvalwaterketen;
- het verminderen van wateroverlast en het omgaan met droogte en hitte;
- het verbeteren van de waterkwaliteit in het stedelijk watersysteem;
- het integreren van water in ruimtelijke ontwikkeling (water en bodem sturend);
- het benutten van meekoppelkansen bij beheer en herinrichting van de openbare ruimte.

Hierbij wordt ingezet op een integrale benadering waarin water, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit samenkomen.

Uitvoering en maatregelen

De opgaven zijn vertaald naar een maatregelenprogramma voor beheer, investeringen en regionale projecten. Deze worden in samenhang en waar mogelijk gecombineerd uitgevoerd ("werk met werk maken"), om efficiëntie te vergroten en overlast te beperken. Belangrijk is ook de rol van inwoners en bedrijven. Via communicatie, stimulering en regelgeving wordt ingezet op waterbewust handelen, zoals het afkoppelen van hemelwater en het klimaatbestendig inrichten van particuliere terreinen.

Middelen en organisatie

De uitvoering van het Watertakenplan vraagt om voldoende personele capaciteit en financiële middelen. De kosten worden grotendeels gedekt via de riool- en waterzorgheffing, waarbij wordt gestuurd op doelmatigheid en betaalbaarheid. Daarnaast wordt gewerkt aan verdere professionalisering van beheer, harmonisatie van data en versterking van de organisatie, zodat de uitvoering van de watertaken robuust en toekomstbestendig blijft.

De kostendekking is per gemeente afzonderlijk bepaald en uitgewerkt in de bijlagen bij dit Watertakenplan.

Monitoring en bijsturing

De voortgang van het Watertakenplan wordt jaarlijks geëvalueerd. Op basis van monitoring, nieuwe inzichten en ontwikkelingen worden maatregelen en prioriteiten waar nodig bijgesteld. Aan het einde van de planperiode vormt de evaluatie de basis voor een nieuw Watertakenplan en verdere ontwikkeling van de samenwerking in De Liemers.

1 Een gezamenlijk Watertakenplan

Hoofdstuk 1 beschrijft de achtergrond, reikwijdte en positionering van het Watertakenplan De Liemers. Ook wordt toegelicht hoe het plan zich verhoudt tot de samenwerking binnen De Liemers en tot aanverwante beleidsprogramma's.

1.1 Dit Watertakenplan

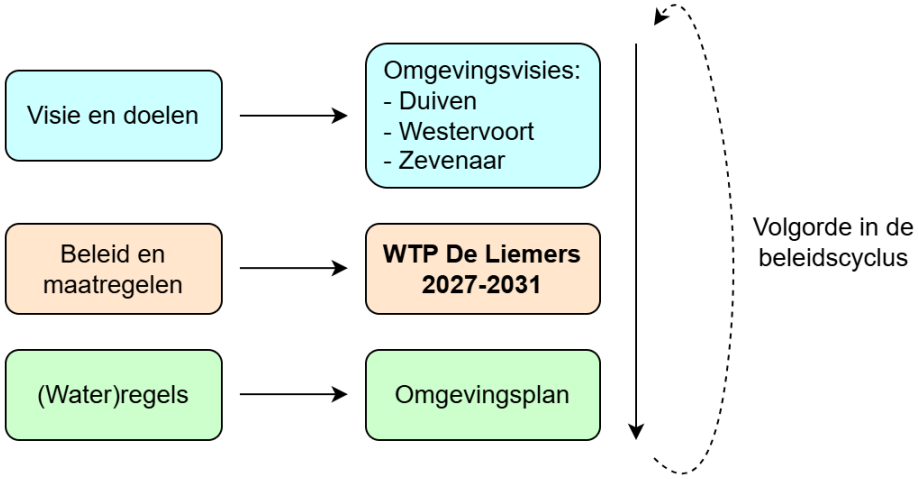
Dit Watertakenplan beschrijft het gezamenlijke beleidskader voor de watertaken voor de Liemerse gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar voor de planperiode 2027–2031. Gemeenten en waterschap Rijn en IJssel geven hierin gezamenlijk richting aan de ontwikkeling en uitvoering van de afvalwaterketen en het stedelijk water, met als doel een samenhangende, doelmatige en toekomstbestendige aanpak. Daarbij ondersteunt iedere partij de gekozen strategie vanuit de eigen rol, met behoud van de wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Het Watertakenplan vormt de basis voor de gemeentelijke afval-, hemel- en grondwatertaak en sluit aan op het bestaande beleid van waterschap Rijn en IJssel. Door hierin gezamenlijk op te trekken, borgen wij kwaliteit, duurzaamheid en doelmatigheid voor de korte en de lange termijn.

We bouwen hiermee voort op de bestaande samenwerking tussen gemeenten en waterschap binnen het samenwerkingsverband De Liemers. Aan de hand van eerder gemaakte afspraken dragen we met dit plan zorg voor:

- het actualiseren van het huidige overkoepelend Watertakenplan De Liemers 2022-2026, met voor iedere gemeente een eigen individuele vastgestelde financiële bijlage;
- het geven van nadere invulling aan het waterbeheerprogramma van het waterschap en vertaling naar de lokale situatie in De Liemers;
- het continueren van het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.

Het Watertakenplan is een praktische vertaling van onze visie op stedelijk water, de afvalwaterketen en klimaatadaptatie naar beleid en maatregelen. Wat gaan we de komende jaren doen om het systeem goed te beheren en onderhouden én ons voor te bereiden op de toekomst? Hierbij willen we stappen zetten om onze visie te verwezenlijken en dienen we tegelijkertijd rekening te houden met ontwikkelingen zoals klimaatverandering. De basis voor de visie in het Watertakenplan zijn de omgevingsvisies van Duiven, Westervoort en Zevenaar.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (in januari 2024 van kracht gegaan) legt de gemeente haar strategische kijk op de fysieke leefomgeving vast in een gemeentelijke Omgevingsvisie. Hier maakt water onderdeel van uit. Waterregels worden vastgelegd in het omgevingsplan van de gemeenten. Beleid en maatregelen omtrent de watertaken leggen de Liemerse gemeenten vast in dit Watertakenplan. Daarmee is dit Watertakenplan een verdere uitwerking van de omgevingsvisies van Duiven, Westervoort en Zevenaar op het gebied van stedelijk water en biedt het input voor de wijziging van het omgevingsplan wat vóór 2032 uitgevoerd moet zijn.

Figuur 1-1 Samenhang Watertakenplan De Liemers met de Omgevingswet.

Het Watertakenplan wordt vanuit drie thema's benaderd:

- ***Basis op orde (houden)***. We willen een degelijke en betrouwbare invulling geven aan onze basistaken. Hiervoor dienen onze basis werkprocessen, assets, beleid en systemen op orde te zijn en te blijven.
- ***Klaar voor de toekomst***. Het klimaat verandert. We moeten vaker hevige piekbuien verwerken in het stedelijk gebied. Hierbij maken we gebruik van tijdelijke berging in de openbare ruimte om overlast en schade te beperken. Ook moeten we rekening houden met langdurigere perioden van hitte en droogte, met lage rivierstanden en grondwaterstanden tot gevolg. Het is tevens van belang dat de Liemers goed is voorbereid op projecten van derden (o.a. de woningbouwopgave en het doortrekken van de A15 naar de A12) en de aankomende transitie in wet- en regelgeving (Omgevingswet).
- ***Samenwerking De Liemers.*** De samenwerking tussen de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar wordt doorgezet. Daarnaast werken we samen met onze waterpartners in de regio aan het verbeteren van het watersysteem en de waterketen.

1.2 Planning en evaluatie van het Watertakenplan

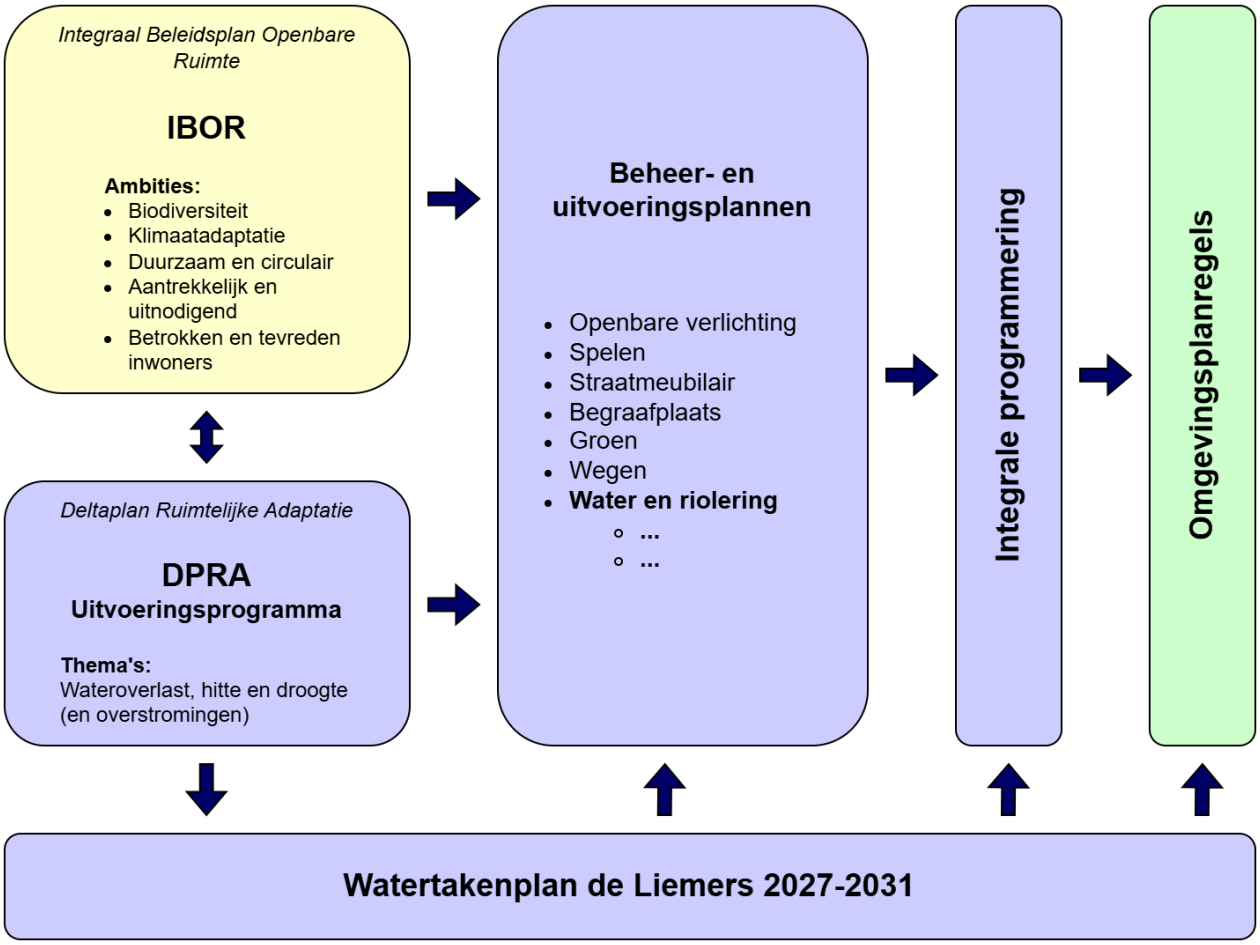
Dit Watertakenplan heeft betrekking op de planperiode 2027 tot en met 2031. Het voorliggende Watertakenplan is een actualisatie van het plan van 2022 tot en met 2026. Daarom heeft dit plan, net als het plan van 2022-2026, een duidelijke samenhang met het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie uit het DPRA (zie ook paragraaf 1.3).

Als onderdeel van de uitvoering van de voorgenomen maatregelen zal de voortgang jaarlijks worden geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd. Bij het verstrijken van de planperiode zal dit plan worden geëvalueerd en de basis vormen voor de volgende planperiode.

1.3 Samenhang Watertakenplan, DPRA en IBOR

Het Watertakenplan heeft een belangrijke samenhang met het DPRA / Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie De Liemers en het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR). Zie Figuur 1-2 voor een overzicht van de samenhang. Het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie geeft de ambities en maatregelen voor het tegengaan van onder andere wateroverlast, droogte en hittestress. De maatregelen tegen wateroverlast en droogte vallen onder de gemeentelijke watertaken en de financiering is daarmee vanuit de rioolheffing (riool- en waterzorgheffing). De maatregelen tegen hittestress niet. Deze worden elders gefinancierd. Met het IBOR zijn meerdere koppelkansen mogelijk. Als het gaat om middelen voor biodiversiteit, bewonersparticipatie en vergroening van verhardingen wordt vanuit het Uitvoerings-

programma Klimaatadaptatie De Liemers aangesloten bij de IBOR-projecten en andersom. Daarnaast wordt in de beheerplannen volgend uit de IBOR nadere uitwerking gegeven aan beheeropgaven. De beleidslijnen om water en klimaatadaptatie te koppelen aan het IBOR-programma zijn aanwezig. In de beheerplannen kunnen maatregelen vanuit het Watertakenplan en het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie De Liemers worden overgenomen, zodat werk met werk gemaakt kan worden. Ook maatregelen tegen hittestress worden waar mogelijk gelijktijdig uitgevoerd (meekoppelkansen benutten).

Figuur 1-2 Samenhang Watertakenplan De Liemers met o.a. het DPRA en IBOR.

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage schetst in hoofdstuk 2 allereerst een beeld van De Liemers: wat zijn de kenmerken van het gebied, de afvalwaterketen en het watersysteem? Hoofdstuk 3 beschrijft de ambitie voor dit nieuwe plan via een lange termijnvisie en doelstellingen. Hoofdstuk 4 gaat in op de huidige en de mogelijke toekomstige waterregels. In hoofdstuk 5 beschrijven we de wijze waarop De Liemers invulling gaat geven aan de watertaken en schetsen we een overzicht van de opgaven voor de komende planperiode 2027 tot en met 2031. Naast keuzes leidt dit tot een pakket van (gezamenlijke) maatregelen (hoofdstuk 5) waar gemeenten en waterschap de komende planperiode aan gaan werken. In hoofdstuk 6 zijn ten slotte de personele en financiële middelen beschreven die nodig zijn om daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan de watertaken van gemeenten en waterschap.

2 Liemers Water

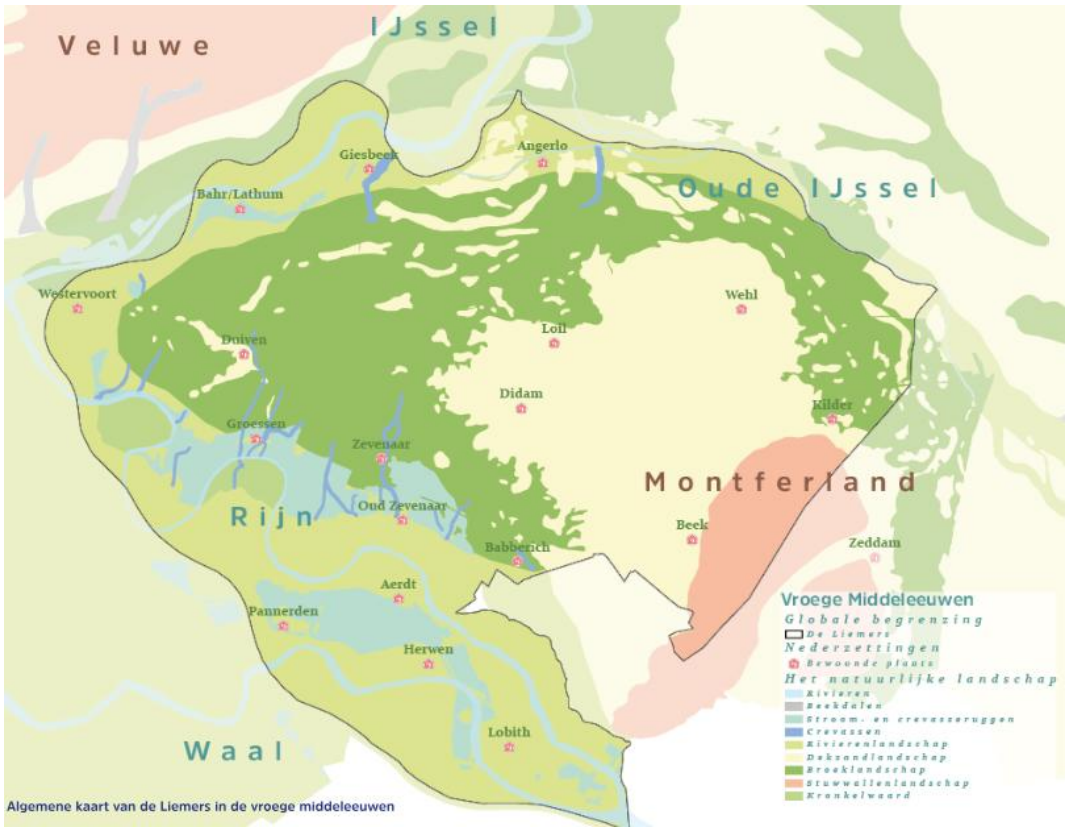
Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de opbouw van het watersysteem en de afvalwaterketen in De Liemers en welke gebiedskenmerken daarbij van belang zijn.

2.1 Gebiedskenmerken

Het gebied De Liemers bestaat van west naar oost uit gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar. Alle gemeenten vallen volledig binnen het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel. Kenmerkend voor het watersysteem in De Liemers is de ligging langs, en interactie met, de Rijn, het Pannerdens Kanaal en de IJssel. Fluctuaties in rivierstanden kunnen - afhankelijk van de afstand tot het water - leiden tot grote verschillen in grondwaterstanden in het gebied. Dit hangt mede samen met het ontstaan van het gebied, waarin het water oorspronkelijk werd afgevoerd via kleine beken. Hoewel deze afvoerroutes zijn opgevuld met zand zorgt dit nog steeds voor een onregelmatig patroon van kleilagen en zand. Via de goed doorlatende zandlagen kan water snel het gebied in en ook weer uit.

Waterbiografie

Het gebied de Liemers vervult al heel lang een cruciale rol in de verdeling van het Rijnwater: hier splitst de Rijn zich in meer rivieren. Hoe hebben water en de mens zich tot elkaar verhouden, hoe is het landschap gevormd en hoe zijn deze invloeden tot op de dag van vandaag nog zichtbaar in het landschap? Vanuit deze historische beschrijving maakt de Waterbiografie een verbinding tussen het verleden en de toekomst.

De Liemers in de vroege middeleeuwen

De Waterbiografie kijkt naar de betekenis en rol van het water in de wordingsgeschiedenis van de Liemers. Dit is belangrijk om het gebied te begrijpen, inzicht te krijgen in het ontstaan ervan, gevoel te krijgen bij de bijzondere historie en identiteit van het gebied, te ontdekken wat er allemaal speelt en te inspireren in toekomstige ontwikkelingen.

De Waterbiografie is te raadplegen via: link

De fluctuaties in grondwaterstanden werken door in het oppervlaktewater (en andersom). Door de interactie met het grondwater vallen watergangen binnen De Liemers in de zomer soms droog. Ook resulteert dit lokaal in stilstaand water met onvoldoende waterkwaliteit tot gevolg. Door de interactie van het regionaal en lokaal water- en grondwatersysteem zijn oplossingen voor de droogteproblematiek complex en is er afstemming nodig op verschillende schalen.

Het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van de riolering is over het algemeen op orde; overlast als gevolg van water op straat komt slechts incidenteel voor en de gemeentebrede emissie vanuit de aanwezige stelsels voldoet aan de geldende afspraken. Voor de oppervlaktewaterkwaliteit wordt in de komende periode onderzoek gedaan naar de knelpunten. Dit wordt gedaan in samenwerking met het waterschap, waarbij de resultaten en maatregelen terechtkomen in de uitvoeringsagenda Koers Stad en Dorp.

In het gebied zijn momenteel forse infrastructurele werken gaande (verbreding van de A12 en het aansluiten en doortrekken van de A15 hierop), welke ook komende periode aan de orde zijn. De daarvoor benodigde werkzaamheden en de nieuwe eindsituatie zullen invloed hebben op afvalwaterketen en watersysteem. In een apart traject worden hiervoor de benodigde maatregelen uitgewerkt, getroffen en gefinancierd.

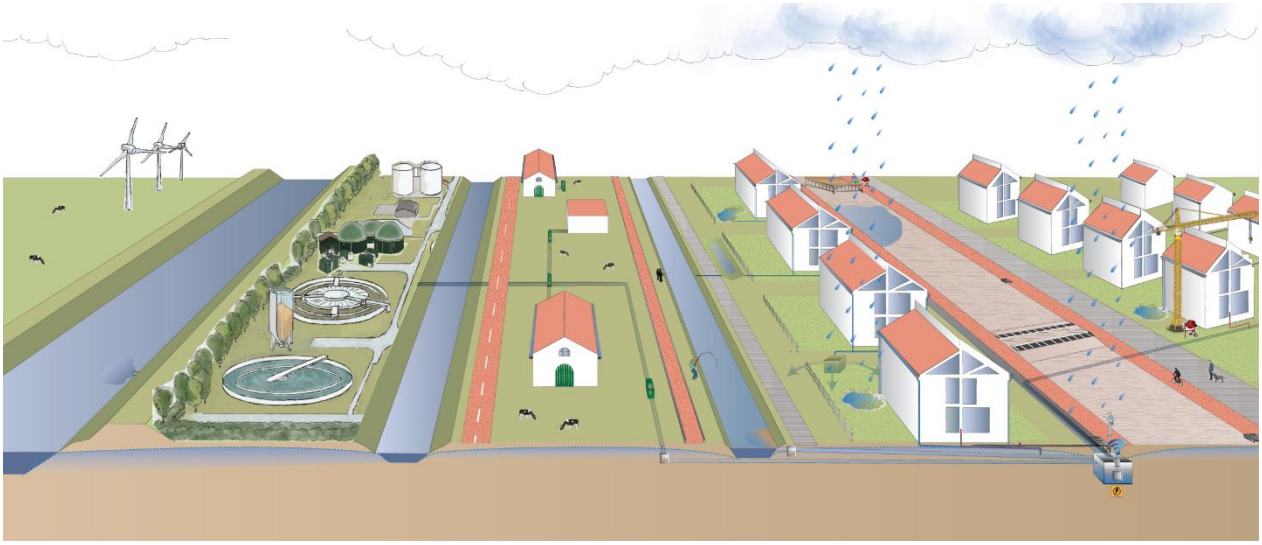
Samenwerkingsproces
De onderlinge samenwerking binnen De Liemerse gemeenten en het waterschap bestaat al ruim 15 jaar. Dit heeft onder andere geresulteerd in een gezamenlijk Watertakenplan De Liemers, alsmede het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie.

2.2 Assets afvalwaterketen en watersysteem

Het watersysteem is de natuurlijke weg van het water. Regenwater valt op de grond en zakt in de bodem (grondwater) of stroomt naar het oppervlaktewater. Het grootste deel komt uiteindelijk in zee terecht. Daar verdampt het, vormt het wolken die naar land drijven en opnieuw neerslag geven.

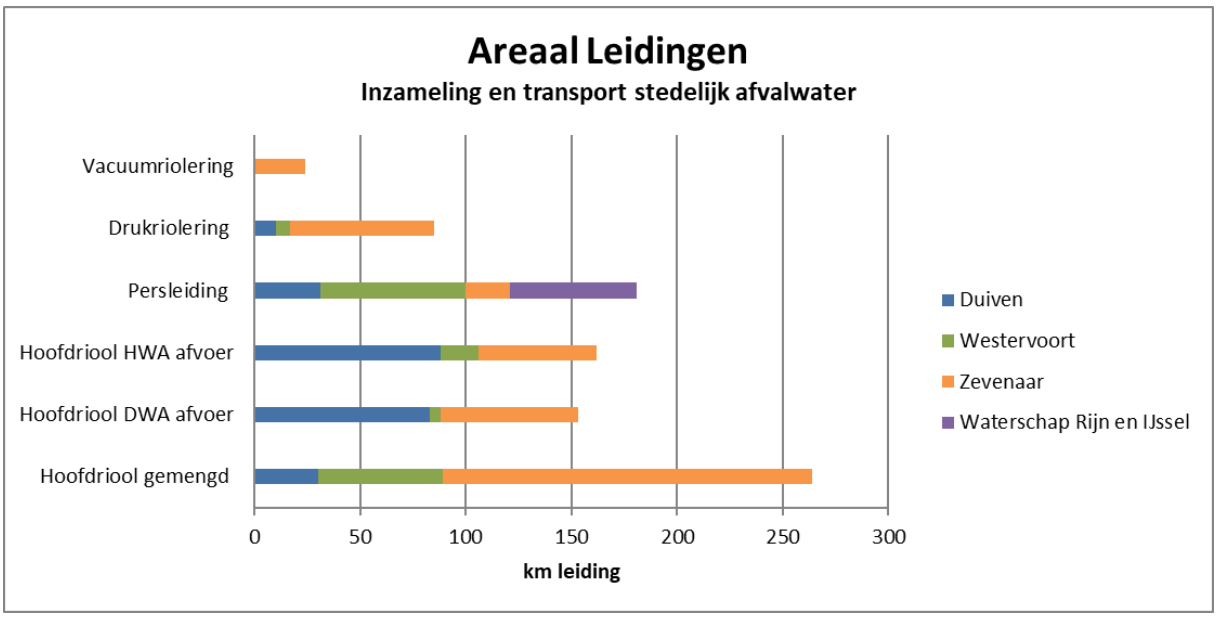
De waterketen wordt gevormd door de ingrepen van de mens op het watersysteem: het oppompen van grondwater om er drinkwater van te maken. Drinkwater wordt uiteindelijk afvalwater, dat behandeld wordt in een rioolwaterzuivering. Na zuivering komt het water weer in het oppervlaktewater terecht. In het Watertakenplan wordt regelmatig gesproken over de afvalwaterketen. Dit is het deel van de waterketen waar afvalwater (en hemelwater), via het riool langs de rioolwaterzuiveringsinstallatie, gezuiverd wegstroomt naar oppervlaktewater.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Voor de afvalwaterketen is dat het verzamelen en transporteren van afvalwater via het riool. De kostendekkingsplannen in dit Watertakenplan zijn opgesteld voor invulling van de gemeentelijke zorgplichten. Het waterschap is verantwoordelijk voor het transport en zuivering van afvalwater en voor het beheer van oppervlaktewater.

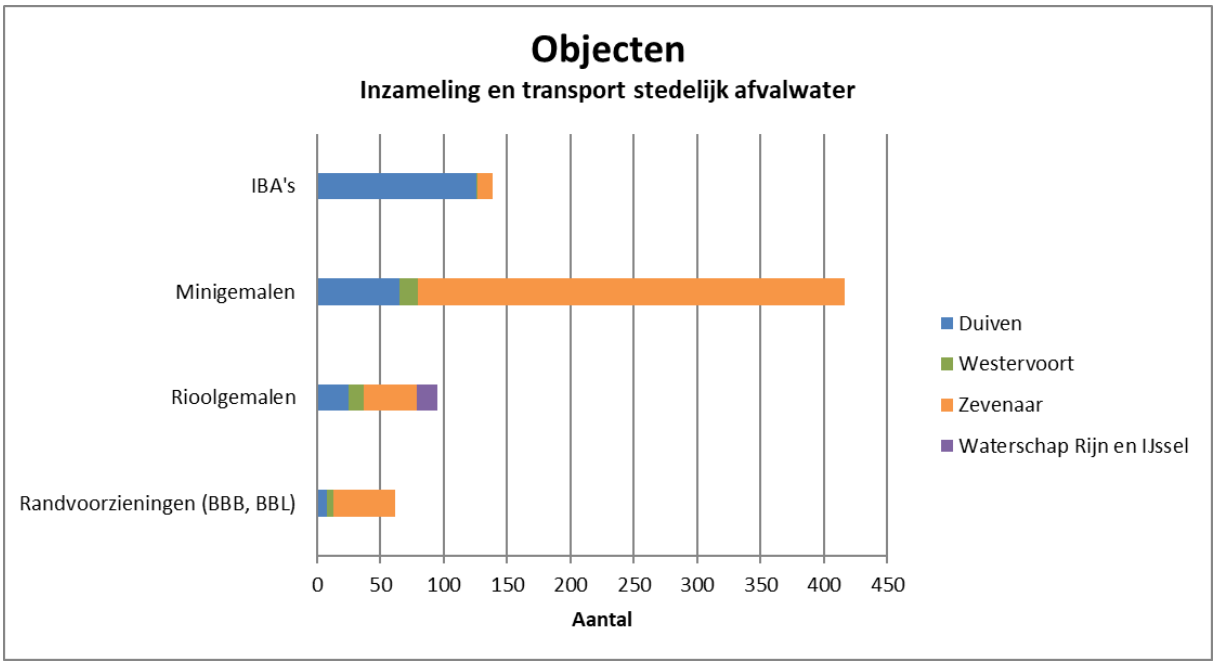

Afvalwaterketen

Ten behoeve van de watertaken beheren waterschap en gemeenten samen in totaal ruim 500 km vrijvervalriolen, 100 km persleiding en 100 km drukriool. Hieronder is op hoofdlijnen een samenvatting gegeven van de aanwezige voorzieningen van afvalwaterketen en watersysteem in De Liemers. Duiven, Westervoort en Zevenaar hebben ieder een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) waarin het stedelijk watersysteem en zijn knelpunten en kansen in kaart gebracht zijn.

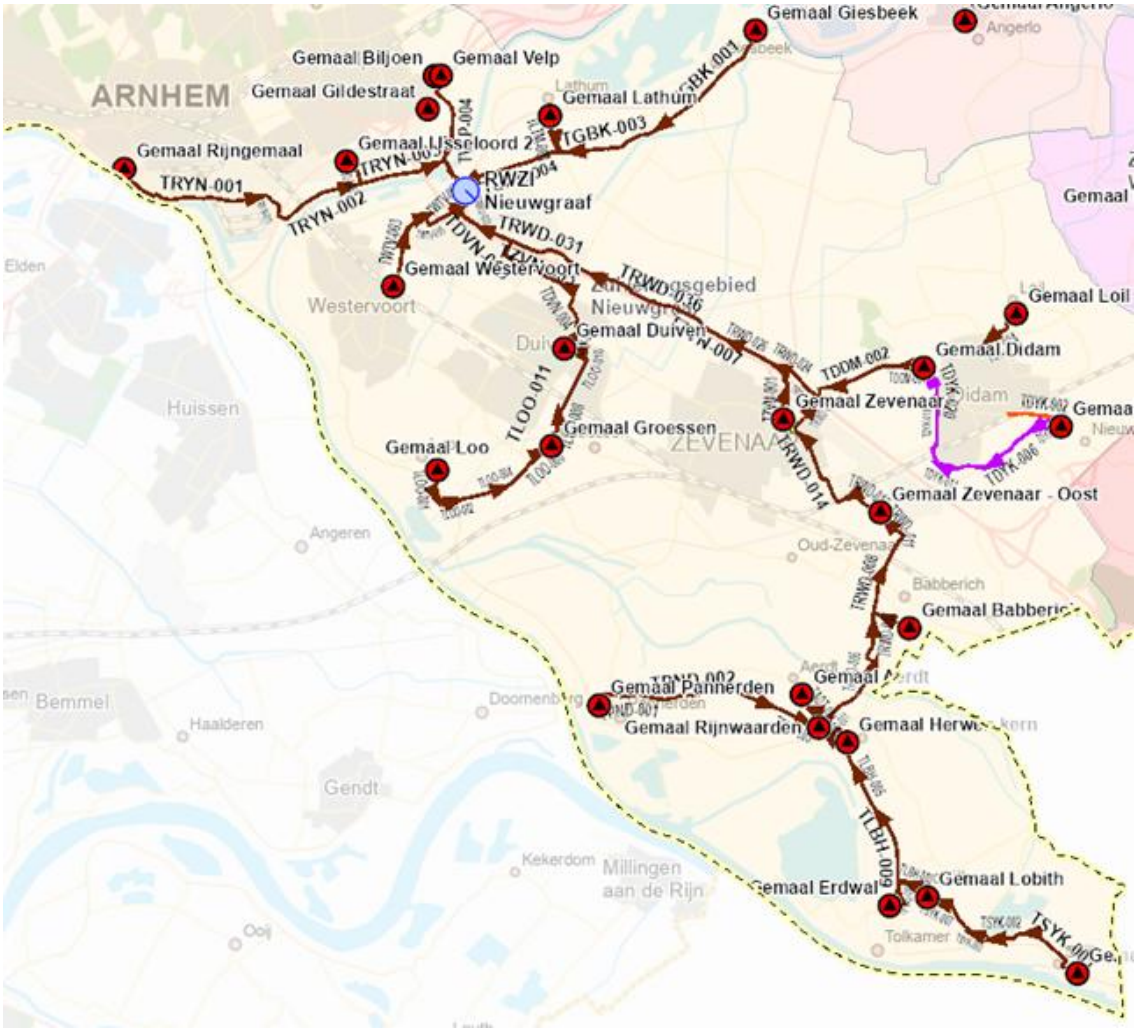

Figuur 2-1 Voorzieningen inzameling en transport: leidingen.

Figuur 2-2 Voorzieningen inzameling en transport: objecten.

Het ingezamelde stedelijke afvalwater (huishoudelijk afvalwater en hemelwater) wordt getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Nieuwgraaf op het bedrijventerrein InnoFase bij Duiven. De RWZI Nieuwgraaf is een van de grotere zuiveringen van waterschap Rijn en IJssel en is biologisch ontworpen voor 234.000 i.e. (inwonersequivalent) à 60 g BZV (biologisch zuurstofverbruik) en 395.000 i.e. à 150 g TZV (totaal zuurstofverbruik). Hydraulisch is de installatie ontworpen op een dagdebiet van 84.000 m³/dag en een maximaal uurdebiet van 15.500 m³/uur. Het waterschap loost het effluent vanuit de zuivering vervolgens op de IJssel.

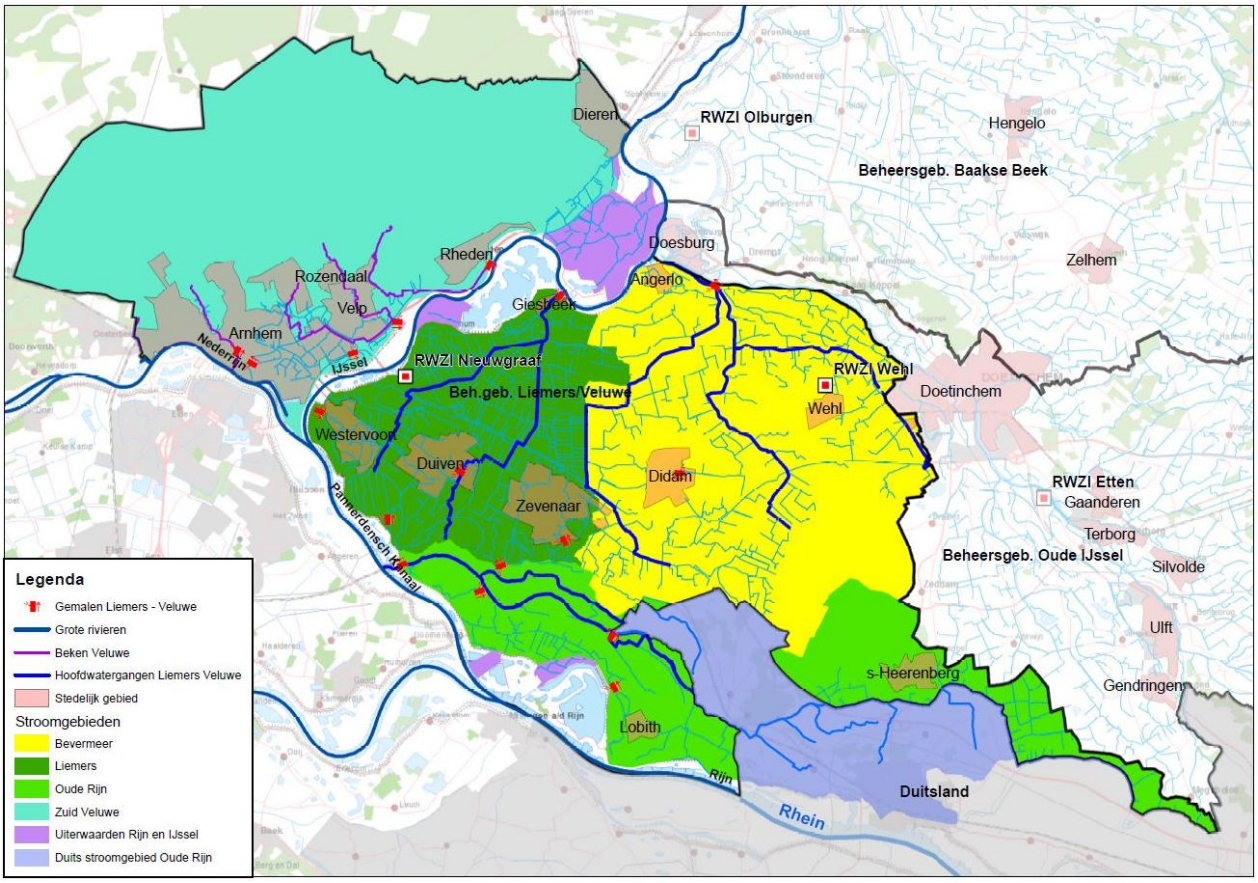

Figuur 2-3 Zuiveringskring RWZI Nieuwgraaf.

Toekomstige capaciteit van RWZI Nieuwgraaf
Het aanbod van afvalwater zal volgens CBS tot 2035 stijgen met circa 9%. In de woondeals zijn in de periode tot 2030 13.800 extra woningen voorzien, hetgeen een stijging van de aanvoer van circa 14.000-28.000 v.e.'s (vervuilingsequivalent) kan betekenen. Daarnaast wordt een groei van bedrijventerreinen verwacht wat leidt tot extra aanvoer van afvalwater. Mogelijk wordt door deze ontwikkelingen de verwachte hydraulische belasting van de RWZI Nieuwgraaf te groot. Samen met gemeenten zal de verwachte groei in aanvoer (huishoudelijk en industrieel) in beeld gebracht moeten worden om vast te stellen tot welk moment de bestaande capaciteit voldoende is. Qua hydraulische capaciteit zal moeten worden verkend of er voldoende regenwater kan worden afgekoppeld om de verwachte groei in droogweeraanvoer (DWA) op te vangen.

Watersysteem

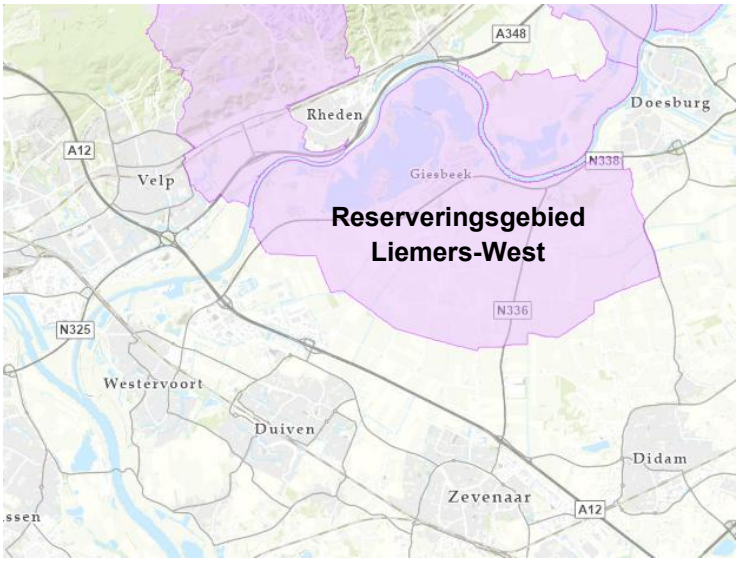
Het waterschap heeft de verantwoordelijkheid tot het beschermen en in stand houden van het watersysteem. Het waterschap beheert in totaal ruim 300 km watergang waarvan een deel in stedelijk gebied (zie Figuur 2-4 voor het beheersgebied Liemers Veluwe). Oeverbeschoeiingen zijn onderdeel van het watersysteem en vallen daarmee onder de verantwoordelijkheid van het waterschap. Gemeenten hebben een rol bij beschoeiingen die niet gebruikt worden voor instandhouding van het watersysteem en grenzen aan openbaar gebied.

Figuur 2-4 Watersysteem beheersgebied Liemers Veluwe van waterschap Rijn en IJssel.

Drinkwaterreserveringsgebied

In het noorden van de gemeenten Duiven en Zevenaar ligt het kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied Liemers-West. Daarom gelden hier aanvullende regels voor grondwaterbescherming vanuit de omgevingsverordening van de provincie (link).

Figuur 2-5: Locatie van kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied Liemers-West

2.3 Lozingspunten gemeentelijke voorzieningen

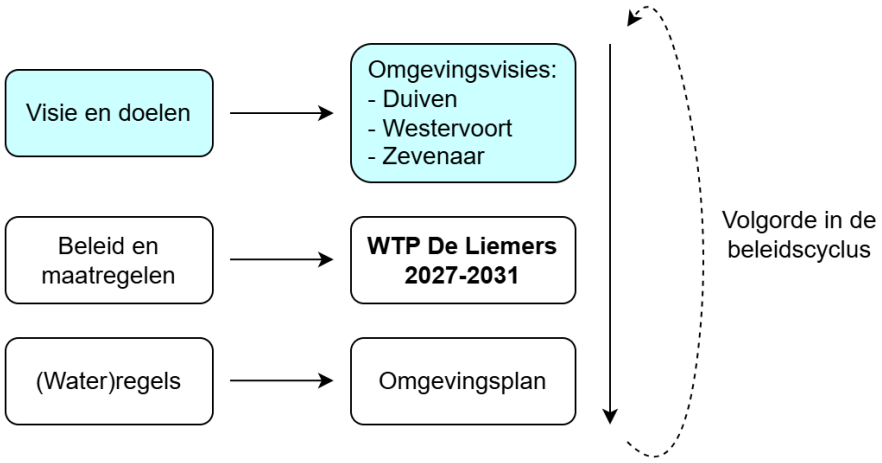
Met het Besluit lozen buiten inrichtingen is op grond van de Waterwet de vergunningplicht voor lozingen vanuit het gemeentelijke stelsel opgeheven en gelden algemene regels. Conform de eisen van dit besluit kan het waterschap een actueel overzicht van de aanwezige lozingsvoorzieningen opvragen bij de gemeente. Tevens beschikt iedere gemeente over een actueel overzicht van de aanwezige IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) binnen het eigen beheersgebied.

3 Visie en doelen

In dit hoofdstuk staat beschreven welke visie en doelen de Liemerse waterorganisaties hanteren voor de invulling van de watertaken. Daarmee vormt dit hoofdstuk het inhoudelijke kader voor de keuzes en maatregelen in de komende planperiode.

3.1 Algemeen

Dit hoofdstuk gaat in op de visie en beleidsambities voor de watertaken van De Liemerse waterorganisaties. Het hoofdstuk is een verdere uitwerking van de visie op water in de omgevingsvisies van de verschillende organisaties en is afgestemd met de 'Visie Waarde van de Keten' van het waterschap ten aanzien van stedelijk waterbeheer.

Figuur 3-1 Samenhang Watertakenplan De Liemers en de Omgevingswet.

Waterteam De Liemers neemt haar verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van haar afval-, hemel- en grondwatertaken. Zij doet dit met betrokken en kundige mensen, inwoners, ondernemers, andere overheden en belanghebbenden en altijd redenerend vanuit het algemeen belang. De zorg voor de afvalwaterketen en het watersysteem vindt plaats op basis van maatschappelijk aanvaardbare kosten. De visies voor de drie wettelijke watertaken, het veranderend klimaat en het oppervlaktewater zijn navolgend uitgewerkt.

3.2 Visie

Visie op afvalwater

Het inzamelen en afvoeren van afvalwater levert een enorme bijdrage aan de volksgezondheid en leidt wereldwijd tot een langere levensverwachting. De gemeenten dragen bij aan een gezonde leefomgeving door in te zetten op een goed functionerend en robuust rioolstelsel dat kan meebewegen met de ontwikkelingen van de toekomst.

De Liemers beschouwt de afvalwaterketen als één systeem. De gemeenten streven er samen met het waterschap naar om het afvalwater op een doelmatige wijze in te zamelen, te transporteren en te zuiveren voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater.

Daar waar mogelijk worden stromen van vuil en schoon water gescheiden (gehouden) en worden water en grondstoffen hergebruikt. Samen met het waterschap streven de gemeenten naar het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren afvalwater en het optimaal gebruik van afvalwater vanuit het perspectief van circulariteit: hergebruik van water, nutriënten en warmte.

Visie op hemelwater
De gemeenten en het waterschap werken aan een veilige en klimaatbestendige leefomgeving door op een zorgvuldige manier om te gaan met het hemelwater dat valt op de verhardingen. Waar mogelijk worden verharde oppervlakken ontsteend en vergroend.

Afstromend schoon regenwater van verhardingen wordt zoveel mogelijk direct of anders via voorzieningen naar de bodem geleid, zodat het vertraagd kan afstromen en in perioden van droogte een buffer vormt. In z'n algemeenheid wordt nagestreefd om het hemelwater zoveel mogelijk vast te houden, daar waar het valt. Inwoners, ondernemers en overige belanghebbenden worden gestimuleerd om waterbewust te handelen en hemelwater zoveel mogelijk op het eigen terrein vast te houden. Dit met het doel om, zoals in de omgevingsvisies beschreven, wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen.

Visie op grondwater
De Liemers heeft een uitdagend grondwatersysteem. In een groot deel van De Liemers is het (grond)waterpeil sterk gerelateerd aan het waterpeil in de Rijn en de IJssel. Bij extreme (lage of hoge) waterstanden in de Rijn en de IJssel heeft dit tot gevolg dat in De Liemers sprake is van verdroging bij lage waterstanden of wateroverlast door kweldruk bij hoge waterstanden.

De gemeenten en het waterschap streven, ook bij een veranderend klimaat, naar het voorkomen van structureel negatieve gevolgen van afwijkende grondwaterstanden voor de aan de grond gegeven bestemming van een gebied. De gemeenten en het waterschap streven naar een grondwaterpeil dat voldoende diep is om structurele nadelige gevolgen door een te hoge grondwaterstand te voorkomen en voldoende hoog om droogteproblemen tegen te gaan. De Liemerse waterorganisaties en andere grondeigenaren nemen daarin de eigen verantwoordelijkheid:

- De particulier is verantwoordelijk voor de goede staat van zijn eigendom. Hij zorgt voor bouwkundige of waterhuishoudkundige voorzieningen op het eigen terrein en aan de eigen woning (zoals vochtdichte vloer en als het nodig is drainage).
- De gemeente heeft de zorgplicht voor het grondwater (grondwatertaak) in de openbare ruimte (stedelijk gebied) en is het aanspreekpunt voor inwoners. Zij behandelt eventuele klachten en zorgt voor een doelmatige aanpak van grondwaterproblemen als er sprake is van structurele grondwateroverlast.
- Het waterschap zorgt voor de afvoer van eventueel door de gemeente ingezameld grondwater via het oppervlaktewater en beïnvloedt via het peil van het oppervlaktewater de grondwatersituatie.
- De provincie en het waterschap zijn verantwoordelijk voor de vergunningverlening voor de onttrekking van grondwater. In de vergunning kunnen zij voorschriften opnemen voor de beëindiging van de onttrekking.

Het stedelijk watersysteem heeft invloed op de grondwaterkwaliteit. Zo kan afvalwater vanuit lekke riolering de bodem instromen en straatvuil via infiltratievoorzieningen in het grondwater terechtkomen. De Liemerse gemeenten geven in hun omgevingsvisies aan het belangrijk te vinden om bij te dragen aan gezonde leefomgeving. Daarom streven de gemeenten naar het beperken van de infiltratie van vies water. Hierbij is extra aandacht voor grondwaterkwaliteit in het drinkwaterreserveringsgebied Liemers-West in het noorden van Duiven en Zevenaar (zie Figuur 2-5).

Visie op een veranderend klimaat
De visie en doelen voor het veranderend klimaat hebben een duidelijke relatie met de wettelijke watertaken maar heeft wettelijk een andere basis dan de drie watertaken.

Klimaatverandering leidt tot hevigere buien, langere droge perioden en meer hitte. Minder balans en hogere extremen. Dit heeft gevolgen voor de leefbaarheid, gezondheid, openbare ruimte, bodem, groen

en infrastructuur. Duiven, Westervoort en Zevenaar spreken alle drie in hun omgevingsvisie uit een klimaatbestendige leefomgeving te willen creëren. De gemeenten werken vanuit hun rol in de stedelijke wateropgave aan een klimaatbestendige inrichting en beheer van de openbare ruimte. De grondslag hiervoor ligt vast in het nationaal Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

De effecten van klimaatverandering verschillen per wijk en gebied. In versteende gebieden is de kans op water op straat groter door hevigere regenval en piekbelasting op het riool. Daarmee neemt ook de kans op schade door water in gebouwen en aan infrastructuur toe. Ook de bereikbaarheid voor hulpdiensten kan in de knel komen.

De kans op droogte neemt door klimaatverandering toe, met verhoogd risico op schade aan kwetsbare gebouwen (zoals op hout gefundeerde gebouwen of met veenlagen), infrastructuur en natuurwaarden als gevolg. Daarom streeft De Liemers naar sponswerking van de openbare ruimte door water via groene en bodembuffers te infiltreren met als doel dit risico te beperken.

Klimaatadaptatie vraagt om een combinatie van: inrichting en beheer van de openbare ruimte, samenwerkingen tussen afdelingen en partijen en slimme meekoppelkansen. We richten ons daarbij op maatregelen die bijdragen aan een robuust en veerkrachtig bodem- en watersysteem voor een klimaatbestendige openbare ruimte.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)
Klimaatadaptatie heeft in het landelijke beleid een flinke impuls gekregen. Mede gebaseerd op de adviezen uit het Manifest Klimaatbestendige Stad is in 2014 de intentieverklaring Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie verschenen. In het Deltaprogramma 2018 is dit vertaald naar een eerste Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie: een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk dat de aanpak van wateroverlast, hittestress en droogte versnelt en intensiveert.

Het gezamenlijke doel staat centraal: in 2050 is het bebouwde gebied in Nederland, inclusief vitale en kwetsbare objecten, zo goed mogelijk “waterrobuust” en “klimaatbestendig” ingericht. Hierbij horen maatregelen om de kwetsbaarheid van de stad te verlagen voor drie opgaven: te nat (overstroming en wateroverlast), te droog (wateronderlast) en te warm (hittestress).

Voor meer informatie zie https://klimaatadaptatienederland.nl/overheden/deltaplan-ra/.

Visie op oppervlaktewater
Naast afvalwater, hemelwater en grondwater is het oppervlaktewater een belangrijke schakel voor het veilig en droog houden van de leefomgeving. De Liemers wil werken aan een natuurlijk oppervlaktewatersysteem en een goede waterkwaliteit. Schoon oppervlaktewater verhoogt ook de kansen voor biodiversiteit en is een van de dragers voor de toekomstige klimaatbestendige inrichting van De Liemers.

Ook rioolstelsels dragen hier in belangrijke mate aan bij. Verstandige keuzes voor riolering en in het oppervlaktewatersysteem zorgen ervoor dat de dorpen klimaatbestendig, schoon en gezond blijven voor de mensen, maar ook voor planten en dieren.

Door de Herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater zal het monitoren op waterkwaliteit de komende jaren steeds belangrijker worden. De wijze waarop dit moet plaatsvinden is nog niet uitgewerkt.

Herziene Europese richtlijn stedelijk afvalwater
De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2024 vastgesteld) omvat een pakket aan maatregelen dat moet leiden tot een betere bescherming van de waterkwaliteit en de volksgezondheid in Nederland en Europa. Elke lidstaat moet binnen drie jaar een nationaal uitvoeringsprogramma voor de richtlijn hebben opgesteld.
De richtlijn vraagt in ieder geval aandacht voor het ontwerp, de constructie en het onderhoud van afvalwatersystemen. Die moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met de beste technische kennis zonder dat deze buitensporige kosten met zich meebrengt.
De richtlijn noemt expliciet aandacht voor het volume en de kenmerken van stedelijk afvalwater, voor preventie van lekkage, infiltratie en foutaansluitingen en voor beperking van vervuiling van ontvangende oppervlaktewater door overstorten en hemelwateruitlaten. Daarnaast gaat de richtlijn in op de aanwezigheid van voldoende sanitaire voorzieningen, in het bijzonder voor kwetsbare groepen (in relatie tot de sustainable development goals).

Visie op drinkwater
Door het veranderende klimaat en de stijgende vraag naar drinkwater wordt de druk op de drinkwatervoorzieningen groter. Daarom is het belangrijk om waar mogelijk drinkwater te besparen. De Liemers grijpt waar mogelijk kansen aan om in te zetten op drinkwaterbesparing en houdt hier rekening mee bij ontwikkelingen die hier impact op hebben.

3.3 Doelen

Beleidsdoelen met behoud van wettelijke taken
Dit beleidskader verwoordt de gezamenlijke doelen van De Liemers op zowel de afvalwaterketen als het stedelijk water. Zowel gemeenten als waterschap ondersteunen hierbij de gekozen strategie, maar behouden hierbij ieder hun eigen wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Deze zijn terug te vinden in bijlage 1.

Status Watertakenplan en relatie met bestaand beleid
Het Watertakenplan vormt de basis voor de invulling van de gemeentelijke watertaken (afval-, hemel- en grondwatertaak). Het beleid van waterschap Rijn en IJssel voor zowel watersysteem als afvalwaterketen is reeds vastgelegd in bestaande beleidsstukken voor het gehele beheersgebied. Deze blijven onverminderd van kracht.

Leidende principes
Om te komen tot een integrale benadering van waterketen en -systeem zijn breed gedragen uitgangspunten benoemd voor de invulling van de watertaken in De Liemers. Dit gaat uit van de gedachte dat afstemming in de benadering van de watertaken vereist is om de gezamenlijke doelen te realiseren. Zodanig, dat het gehanteerde beleid van de verschillende (deel)systemen niet conflicteert, maar juist complementair aan elkaar is. Deze leidende principes werken door in de verschillende beleidsdoelen zoals opgenomen in paragraaf 3.3.1 t/m 3.3.8.

Wij streven ernaar bij de invulling van de beleidsdoelen in De Liemers:
1. de hydrologische en ecologische toestand van het watersysteem zo min mogelijk negatief te beïnvloeden;
2. minder fossiele en meer duurzame energie te gebruiken;
3. zoveel mogelijk hemel-, oppervlakte- en grondwater in het gebied vast te houden en te benutten;
4. de belevingswaarde, de gebruikswaarde en natuurwaarden van het watersysteem te optimaliseren;
5. knelpunten in de waterkwaliteit te voorkomen en op te lossen;
6. kansen voor innovatie in de waterketen te benutten, specifiek als het gaat om het verwaarden en terugwinnen van grondstoffen en beter benutten van effluent en hiermee bij te dragen aan de circulaire economie;

7. te anticiperen op de effecten van klimaatverandering;
8. niet meer geld uit te geven dan nodig is voor een duurzame bedrijfsvoering (kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten);
9. overlast en schade vanuit waterketen of watersysteem te voorkomen;
10. water in De Liemers een volwaardige plaats te geven in de openbare ruimte;
11. inwoners en andere belanghebbenden te informeren, te betrekken en te stimuleren tot duurzaam gebruik van waterketen en –systeem.

3.3.1 Beleidsdoelen afvalwater

Algemeen

1. Alle percelen waar afvalwater vrijkomt moeten zijn aangesloten op de riolering of, indien doelmatig, op een alternatieve zuiverende voorziening.
2. Conform de trits waterkwaliteit (schoonhouden, scheiden, zuiveren) zamelen we het afvalwater zoveel mogelijk gescheiden in van het hemelwater.
3. Het afvalwater dient zonder overmatige aanrotting en/of stankoverlast te worden afgevoerd naar een zuiverende voorziening.
4. Gemeenten, waterschap en Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) handhaven op illegale lozingen van afvalwater op de riolering, de bodem en het oppervlaktewater.
5. Als het milieutechnisch functioneren van de riolering verandert ten opzichte van referentie-emissies (lozingssituatie na realiseren basisinspanning en waterkwaliteitsspoor) naar het oppervlaktewater, dan volgt maatwerkoverleg over de emissie effecten.
6. De vuilemissie vanuit de riolering mag niet leiden tot kwaliteitsknelpunten in het watersysteem.
7. Emissies vanuit de riolering naar de bodem (als gevolg van exfiltratie) zijn beperkt door een goede staat van objecten, zoals riolering, pompen en gemalen.
8. Foutieve aansluitingen zijn ongewenst. Emissies als gevolg van foutieve aansluitingen van vuil stedelijk afvalwater op hemelwaterriolen mogen niet leiden tot kwaliteitsproblemen in het ontvangende water.
9. Alle lozingen van bedrijfsafvalwater op de riolering (indirecte lozingen) dienen te voldoen aan de lozingsvoorwaarden zoals opgenomen in de lozingsvergunning. Algemene regels over lozingen van afvalwater staan in het omgevingsplan.
10. We dragen zorg voor de instandhouding van de aanwezige systemen, waaronder de aanwezige drukriolering en IBA's. Mits doelmatig en duurzaam staan gemeente en waterschap open voor lokale initiatieven voor inzameling en zuivering van stedelijk afvalwater.

Nieuwbouw

11. Kosten voor systeemaanpassingen als gevolg van nieuwe aansluitingen op de openbare riolering (kunnen) worden doorberekend aan de initiatiefnemer. Aanpassingen in het watersysteem/-keten dienen meegenomen te worden in de weging van het waterbelang.

3.3.2 Beleidsdoelen hemelwater

Algemeen

1. In navolging op het landelijke beleid vastgesteld in de Wet Milieubeheer (art. 10.29a), het Nationaal Bestuursakkoord Water en Waterbeheer 21e eeuw hanteren we de volgende tritsen voor de omgang met hemelwater:

Waterkwantiteit	Waterkwaliteit
• Vasthouden • Bergen • Infiltreren • Afvoeren	• Schoonhouden • Scheiden • Schoonmaken

2. In lijn met de trits voor waterkwaliteit streven we naar het zoveel mogelijk gescheiden houden van hemelwater en vuilwater.
3. Hemelwater wordt bij voorkeur bovengronds en zichtbaar afgevoerd.
4. Hemelwater wordt eerst naar een voorziening (wadi of berging) geborgen en dan indien mogelijk geïnfiltreerd of vertraagd afgevoerd naar oppervlaktewater (afhankelijk van lokale situatie).
5. Als norm hanteren we de RIONED Bui08 voor het functioneren van bestaande riolering. Bij deze bui mag geen water vanuit het rioolstelsel het maaiveld op stromen.
6. Wateroverlast uit de riolering willen we zoveel mogelijk voorkomen en beperken. Daarom werken we toe naar een stelsel dat voldoet aan de volgende kenmerken:
   - Er mag maximaal gedurende 30 minuten water-op-straat voorkomen bij neerslag met een herhalingstijd van 2 jaar.
   - Er mag maximaal 120 minuten water-op-straat voorkomen bij neerslag met een herhalingstijd van 10 jaar.
   - Er is geen sprake van ondergelopen woningen, winkels en belangrijke verkeerstunnels bij neerslag met een herhalingstijd van 25 jaar.
   - In de komende periode onderzoeken we welke toets- en ontwerpbuien opgenomen kunnen worden in beleid en omgevingsplanregels om naar een toekomstbestendige inrichting toe te werken.
7. We anticiperen op klimaatverandering door in het ontwerp en inrichting van zowel (afval)waterketen, watersysteem als openbare ruimte rekening te houden met de verwachte klimaateffecten op (middel)lange termijn (2050). Hierbij wordt nadrukkelijk gezocht naar een integrale benadering bij groot onderhoud, reconstructie en nieuwbouw.
8. Actief scheiden van waterstromen (hemelwater en afvalwater) - geïnitieerd en bekostigd door gemeente en/of waterschap - bij particulieren is dit alleen wenselijk als dit doelmatig is. Dit is maatwerk.
9. Het is niet toegestaan om hemelwater af te voeren via de mechanische riolering (zoals drukriolering). In het buitengebied zal het hemelwater daarom strikt gescheiden van afvalwater moeten blijven en lokaal worden geïnfiltreerd, geborgen of afgevoerd naar oppervlaktewater. Ook hier worden perceeleigenaren actief in gestimuleerd.
10. We willen dat de particulier zo veel mogelijk zijn verantwoordelijkheid neemt voor het verwerken van hemelwater binnen de perceelgrenzen (infiltreren, hergebruik, ontharden etc.). Waar mogelijk ondersteunen we de particulier daarbij.

Nieuwbouw

11. Hemelwater dient bij nieuwbouw op eigen terrein te worden verwerkt of wanneer dit niet mogelijk is, in het plangebied.
12. De terreinen rond bedrijven sluiten we afhankelijk van de vervuilingsgraad aan op een verbeterd of een duurzaam gescheiden systeem. Voor de daken van bedrijven geldt dat afstromend hemelwater zoveel mogelijk dient te worden geïnfiltreerd in de bodem op eigen terrein of als laatste stap rechtstreeks afgevoerd naar het oppervlaktewater.

Systeemoverzicht Stedelijk Water: huidig functioneren van het hemelwatersysteem
In het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) wordt het stedelijk watersysteem en zijn knelpunten en kansen in kaart gebracht. Dit is in 2024 en 2025 gedaan voor de kernen Babberich, Lathum en Aerdt, Herwen en Spijk (gemeente Zevenaar). Voor de gemeente Duiven is in 2019 het vBRP (verbreed basis rioleringsplan, voorganger van het SSW) opgesteld. Voor Westervoort is in 2008 het BRP opgesteld.

Uit deze analyses blijkt dat het hemelwatersysteem in de Liemerse gemeenten bij Bui08 (20 mm in 1 uur) voldoet. Daarnaast is er bij Bui09 (30 mm in 1 uur) nergens sprake van schade door hemelwater.

3.3.3 Beleidsdoelen grondwater

Algemeen

1. De perceeleigenaar draagt zorg voor de verwerking van overtollig grondwater op eigen terrein en treft maatregelen om schade of overlast ten gevolge van hoge of lage grondwaterstanden te voorkomen.
2. De zorg van gemeente richt zich op het zoveel mogelijk voorkomen en beperken van structurele aan de bestemming gebonden grondwateroverlast of -onderlast in de openbare ruimte (stedelijk gebied).
3. Als maatstaf voor de grondwaterstand in de openbare ruimte hanteert De Liemers een minimale ontwateringsdiepte voor wegen van 70 cm –mv, die niet structureel mag worden overschreden. Er is sprake van een structureel te hoge grondwaterstand als de grondwaterstand in de straten: ten minste 3 jaar, voor meer dan 25% van de tijd (ofwel 92 dagen per jaar), hoger is dan de streefwaarde van 70 cm beneden maaiveld. Dit geldt voor de huidige situatie, niet voor locaties waarop de normen voor nieuwbouw van toepassing verklaard zijn of worden (zie aspecten 7 tot en met 9).
4. Klachten en meldingen met betrekking tot grondwater in de bebouwde omgeving worden geregistreerd door de gemeente en worden zorgvuldig in behandeling genomen. De gemeente beoordeelt daarbij of er sprake is van structurele grondwateroverlast of -onderlast en de mogelijke oorzaken hiervan.
5. Indien er sprake is van structurele grondwateroverlast of -onderlast op eigen terrein is de particulier primair aan zet. Aanvullend kan de gemeente besluiten tot het treffen van maatregelen in de openbare ruimte, mits dit doelmatig is en dit niet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie of het waterschap. Problemen met natte kelders en andere diepe constructies zijn voor rekening van de eigenaar.
6. We zorgen voor voldoende inzicht in de grondwaterhuishouding in de bebouwde omgeving. Aan de hand van dit inzicht beoordelen we ontvangen meldingen en evalueren we periodiek het gehanteerde beleid.

Nieuwbouw

7. Voor nieuwbouw hanteert De Liemers een ontwateringsdiepte voor wegen van ten minste 70 cm – mv, welke niet structureel mag worden overschreden. Er is sprake van een structureel te hoge grondwaterstand als de grondwaterstand in de straten: ten minste 3 jaar, voor meer dan 10% van de tijd (ofwel 36 dagen per jaar), hoger is dan de streefwaarde van 70 cm beneden maaiveld.
8. Bij nieuwbouw is het uitgangspunt dat het vloerpeil 30 cm boven de kruin van de weg ligt.
9. In geval van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructurele plannen treden gemeente en waterschap/provincie vroegtijdig in overleg (weging van het waterbelang) over de effecten op de grondwaterhuishouding met andere afdelingen en partijen. Uitgangspunt bij nieuwbouw is dat de natuurlijke grondwatersituatie zo min mogelijk (negatief) beïnvloed wordt. De initiatiefnemer draagt hierbij zorg voor het verzamelen en aanleveren van voldoende (meet)gegevens om de grondwaterhuishouding te kunnen beoordelen.

3.3.4 Beleidsdoelen doelmatig beheer

Gegevensbeheer

1. De gegevens van de afvalwaterketen en watersysteem zijn op orde: de kenmerken van voorzieningen zijn volledig, actueel en toegankelijk voor elke geïnteresseerde.
2. Beheergegevens van de afvalwaterketen en watersysteem zijn digitaal toegankelijk en beschikbaar voor alle partijen binnen het Waterteam De Liemers.

Toestand en functioneren

3. We hebben voldoende inzicht in de toestand van de openbare riolering. Hiertoe verzamelen we gegevens van de actuele ligging en toestand van objecten in de afvalwaterketen en het watersysteem.
4. We beheren onze voorzieningen zodanig dat deze in acceptabele staat verkeren. Hierbij houden we rekening met de risico's die acceptabel zijn voor het object, het systeem en de omgeving.
5. Alle rioolgemalen en overstorten zijn aangesloten op een telemetriesysteem en storingen worden binnen 24 uur verholpen.
6. We hebben voldoende inzicht in het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van afvalwaterketen en de hydraulische en ecologische toestand van het watersysteem.
7. We streven ernaar het energieverbruik bij het uitvoeren van onze watertaken te optimaliseren.

Integrale aanpak beheer en onderhoud

8. We hanteren een integrale aanpak bij werkzaamheden in de openbare ruimte, ten einde de inzet van middelen te vergroten en overlast of hinder te beperken.
9. We hanteren een integrale benadering bij de inrichting en het beheer van water, riolering en de openbare buitenruimte, ten einde de ruimtelijke meerwaarde en de doelmatigheid van onze activiteiten te vergroten.

Communicatie

10. Gemeenten en waterschap zorgen voor educatie en communicatie in het kader van de watertaken. Hiermee beogen we:
    - goed gebruik van de riolering te stimuleren;
    - overlast te beperken en acceptatie van hinder te bevorderen;
    - draagvlak te verkrijgen bij belanghebbenden binnen en buiten de gemeente voor een integrale benadering van water en de openbare inrichting;
    - invulling van particulieren aan de verantwoordelijkheid op eigen terrein te bevorderen;
    - lokale lasten te verantwoorden door te laten zien wat gemeente en waterschap allemaal doen;
    - omwonenden te informeren door gericht te communiceren per project;
    - bewustwording: bijvoorbeeld plaatsen van openbare grondwaterpeilmeter.

3.3.5 Beleidsdoelen waterhuishouding

Algemeen

1. Klimaat: we anticiperen bij nieuwbouw en indien doelmatig bij bestaande bouw op klimaatverandering (m.b.t. wateroverlast, droogte, hittestress en waterkwaliteit).
2. Wij spannen ons in om voor al het stedelijk water de fysische en chemische basiskwaliteitseisen van de KRW te waarborgen. We hanteren een gezamenlijke aanpak van waterkwaliteitsknelpunten.
3. Wij vergroten de belevingswaarde en natuurwaarden van het stedelijk water door:
   - inrichting, gebruik en beheer af te stemmen op gedeelde streefbeelden;
   - het watersysteem natuurlijk in te richten;
   - ons watersysteem open te stellen voor recreatief medegebruik.
4. Communicatie: wij gaan in gesprek met inwoners en dragen bij aan bewustwording.

Nieuwbouw

5. Bij ruimtelijke plannen is het uitgangspunt hydrologisch neutraal ontwikkelen. Dit betekent dat het omliggende watersysteem niet zwaarder belast zal worden ten gevolge van de ontwikkeling.

3.3.6 Beleidsdoelen zuivering

Deze beleidsdoelen hebben betrekking op waterschap Rijn en IJssel.

Algemeen

1. We transporteren het ingezamelde stedelijk afvalwater vanaf de overnamepunten naar de zuivering.
2. We zuiveren het ingezamelde afvalwater zodanig dat het effluent voldoet aan de normen om te mogen lozen op het ontvangende water.
3. We beperken de overlast (o.a. geur en geluid) voor de omgeving ten gevolge van het transport en zuivering van afvalwater.
4. Waar mogelijk en doelmatig benutten we grondstoffen en energie vanuit het ingezamelde afvalwater en benutten we effluent als aanvoer van zoetwater. Waterschap Rijn en IJssel ondersteunt hiertoe initiatieven om grondstoffen en energie terug te winnen op de RWZI Nieuwgraaf.

3.3.7 Beleidsdoelen klimaatadaptatie

De doelstelling zoals ook verwoord in het DPRA is klimaatrobuust in 2050. Dit houdt ook in het beperken van de (nog) hoge(re) kosten van klimaatverandering in de toekomst en het versterken van de leefkwaliteit en brede welvaart. Om dit te bereiken werken we aan thema's wateroverlast, droogte en hitte.

1. We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak.
2. In De Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades.
3. We benutten de (bergings)capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes.
4. Inwoners worden regelmatig geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand.

We sluiten aan bij de cyclus van het DPRA met stresstesten en risicodialogen. De tweede cyclus is gestart met voorbereidingen voor nieuwe stresstesten. De resultaten worden verwacht vanaf januari 2027. Daarnaast wordt gewerkt aan risicodialogen: in het vierde kwartaal van 2026 wordt de bovenregionale risicodialoog gevoerd. De regionale risicodialoog vindt plaats in het eerste kwartaal van 2027. Op basis daarvan kan de Uitvoeringsagenda eventueel worden bijgesteld.

3.3.8 Beleidsdoelen oppervlaktewater

Bijdrage leveren aan een ecologisch en chemisch gezond oppervlaktewater en waterbodem door:

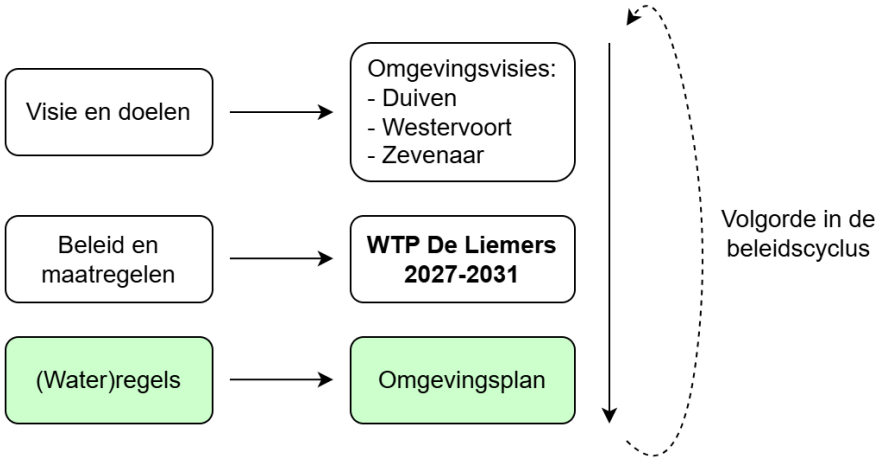
1. de vervuilende invloed op de kwaliteit en het ecologisch functioneren van het oppervlaktewater en de waterbodem door overstortingen en regenwaterlozingen zo veel mogelijk te beperken;
2. de kwaliteit van het oppervlaktewater en waterbodem te verbeteren door planmatig beheer en onderhoud van het rioolstelsel;
3. bijdrage te leveren aan het beheer en onderhoud van oppervlaktewater vanuit de wettelijke watertaken;
4. onderzoek naar waterkwaliteitsknelpunten te starten. Dit wordt onderdeel van de uitvoeringsagenda stad en dorp.

4 Waterregels De Liemers

In dit hoofdstuk staat beschreven hoe waterregels in De Liemers een plek hebben en krijgen binnen het instrumentarium van de Omgevingswet. Daarbij gaat het zowel om bestaande regels als om de wijze waarop waterbelangen worden meegenomen in toekomstige omgevingsplannen.

4.1 Algemeen

In het omgevingsplan staan de juridisch bindende regels voor inwoners en bedrijven die de gemeente nodig acht om de visie te realiseren. In dit hoofdstuk sorteren we voor op de waterregels die gebruikt kunnen worden in de toekomstige omgevingsplannen van de Liemerse gemeenten.

Figuur 4-1 Samenhang watertakenplan De Liemers en het omgevingsplan.

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de procedure die vanuit de Omgevingswet voor de (water)regels in het omgevingsplan wordt doorlopen en de wijze waarop de weging van het waterbelang is geborgd. Vervolgens komen de belangrijkste waterregels die komende planperiode worden toegepast aan bod: de regels die in het kader van de weging van het waterbelang zijn opgesteld en de aansluit- en hemelwaterverordening. Deze blijven in de planperiode van het Watertakenplan De Liemers 2027 tot en met 2031 van kracht.

4.2 Procedure (water)regels in het omgevingsplan

Sinds 1 januari 2024 heeft iedere gemeente automatisch een tijdelijk omgevingsplan. Dat tijdelijke omgevingsplan bestaat uit een verzameling van bestaande regels, totdat de gemeente deze stapsgewijs vervangt door één nieuw (permanent) omgevingsplan.
Het tijdelijke omgevingsplan bestaat uit:

- Alle geldende bestemmingsplannen (inclusief wijzigingsplannen, uitwerkingsplannen en paraplubestemmingsplannen. Inhoudelijk ongewijzigd overgezet. Zogenaamde bruidsschatvrij overgekomen regels).
- Een deel van de gemeentelijke verordeningen van vóór 2024, maar alleen voor zover deze:
    - betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, én
    - regels bevatten die onder de Omgevingswet thuishoren in het omgevingsplan.

  De aansluitverordening en hemelwaterverordening van De Liemers maken hier onderdeel van uit.
- De ‘bruidsschat’ van het Rijk (dit zijn rijksregels (o.a. over bouwen en milieu) die tijdelijk aan het gemeentelijke omgevingsplan zijn toegevoegd, denk aan regels die voorheen in het Activiteitenbesluit, Bouwbesluit en andere AMvB’s zaten).

Het Rijk voorziet in overgangsrecht voor de regels die voorheen op rijksniveau waren gesteld in onder andere het Besluit lozing afvalwater huishoudens, het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Bouwbesluit 2012, maar in het nieuwe stelsel niet terugkeren op rijksniveau. Dit overgangsrecht voor voormalige rijksregels wordt de bruidsschat genoemd. De bruidsschat is van rechtswege toegevoegd aan ieder omgevingsplan. Gemeenten zijn vrij om de bruidsschatregels aan te passen of te schrappen.

Het tijdelijk omgevingsplan voldoet nog niet aan de eisen van het nieuwe stelsel. Voor gemeenten geldt een overgangstermijn tot 2032. Vóór 2032 moeten de regels in het tijdelijk deel omgezet worden naar definitieve regels in het omgevingsplan.

4.3 Weging van het waterbelang in de Omgevingswet

In de weging van het waterbelang wordt een aantal stappen doorlopen met waterbeheerders om na te gaan of er voldoende rekening wordt gehouden met waterbelangen in ruimtelijke planprocessen van gemeenten, provincies en het Rijk. De kern van het instrument wordt gevormd door vroegtijdig overleg en een expliciete en gemotiveerde weging van waterbelangen bij ruimtelijke besluiten.
De Omgevingswet gaat uit van een integrale benadering van alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Alle bestuursorganen moeten bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met de taken van andere bestuursorganen. Met dit uitgangspunt borgt de Omgevingswet dat gemeenten bij het opstellen van een omgevingsvisie en omgevingsplan al in een vroeg stadium de waterbelangen borgen.

Hemelwaterberging bij nieuwbouw
Bij projectmatige nieuwbouw en herinrichting wordt altijd gescheiden gerioleerd. De perceeleigenaar/ ontwikkelaar is primair verantwoordelijk voor de infiltratie of berging van hemelwater op eigen perceel (en/ of binnen de ontwikkellocatie). Pas wanneer van de perceeleigenaar redelijkerwijs niet verlangt kan worden het hemelwater zelf te verwerken, treedt de gemeentelijke zorgplicht in werking.
Bij ruimtelijke ontwikkeling dient rekening gehouden te worden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen. Bij deze zogeheten '**weging van het waterbelang**' (voorheen Watertoets) moet de waterbeheerder betrokken worden bij het inschatten van de gevolgen voor het watersysteem.

Hemelwaterbergingseis gemeente (op basis van korte hevige buien)
Onderstaande bergingseisen gelden voor alle nieuwe verharding (ongeacht de oude situatie) van vergunningplichtige activiteiten.

Ten aanzien van hemelwaterberging op **particulier terrein** hanteren we de volgende eisen:

- Bij een uitbreiding van het bebouwd oppervlak heeft de hemelwaterberging ten minste een capaciteit van 60 liter per m2 (60 mm) bebouwd oppervlak;
- De hemelwaterberging wordt zo ontworpen dat deze binnen 24 uur weer beschikbaar is (dit geldt alleen voor de gemeenten Duiven en Westervoort).

De hoeveelheid hemelwater die niet kan worden geborgen in de hemelwaterberging kan onder voorwaarden middels een noodoverloop geloosd worden op een nader aan te wijzen openbare watergang of hemelwatervoorziening.

De **bergingseis bij projectmatige nieuwbouw bedraagt minimaal 60 mm**. Aanvullend wordt getoetst of de ontwikkeling niet leidt tot wateroverlast of schade aan gebouwen bij een maatgevende bui T=100 van 2100 (**70 mm in 1 uur)**. Deze eis geldt voor de ontwikkellocatie als geheel.

Indien dit in de praktijk niet mogelijk blijkt te zijn, kan de gemeente (gedeeltelijk) ontheffing verlenen. De waterberging wordt in zo'n geval elders geregeld en de kosten hiervan komen ten laste van de perceeleigenaar/ ontwikkelaar. Het is belangrijk om de gemeente en het waterschap vroegtijdig in de planvorming te betrekken.

Weging van het waterbelang: hemelwaterbergingseis
Hemelwaterbergingseis waterschap (op basis van langdurige neerslag)
Naast het gemeentelijk beleid stelt Waterschap Rijn en IJssel eisen om wateroverlast tegen te gaan in de Weging van het Waterbelang. Daarom moet worden getoetst op een langdurige bui van het klimaatscenario 2100H. Hierbij toetst het waterschap plannen op basis van een maatgevende langdurige bui die 1 keer in de 100 jaar plaatsvindt (**131 mm in 48 uur**). Bij deze bui mag hemelwater:

- niet versneld worden afgevoerd naar het regionale watersysteem (maximaal 1,6 L/s/ha);
- geen afwenteling wateroverlast of hoger risico op schade.

Bij deze toetsing hoeft dus **niet** al het hemelwater in bergende voorzieningen te passen, mits goed is onderbouwd dat berging op maaiveld niet leidt tot waterschade of onveilige situaties in het plangebied of het omliggende gebied.

Een ruimtelijke initiatief wordt bij voorkeur zo vroeg mogelijk aan het waterschap kenbaar gemaakt via de website hetwateradvies.nl.

4.4 Waterregels in het omgevingsplan

Voor het waterbeheer zijn met name de regels over aansluiten op de riolering en over afvalwaterlozingen in het tijdelijke deel van het omgevingsplan (de bruidsschat) relevant. Dit betreft onder andere de lozing van grondwater, afstromend hemelwater en huishoudelijk afvalwater in de bodem, de riolering en het oppervlaktewater. Daarnaast zijn er specifieke lozingsregels voor bedrijfstakken opgenomen in de bruidsschat. De belangrijkste voorbeelden hiervan zijn het lozen bij kleinschalige voedselbereiding (zoals de vetafscheider bij de horeca), lozen bij telen en kweken van gewassen (zoals spoelwater van biologisch geteeld fruit), lozen bij het maken van beton, lozen bij het wassen van motorvoertuigen en lozen bij het opslaan van mest of kuilvoer. Naast de regels in het omgevingsplan heeft De Liemers gezamenlijk een Aansluitverordening en Hemelwaterverordening opgesteld. De regels in deze verordeningen worden uiterlijk in 2031 verwerkt in het omgevingsplan.

Aansluitverordening
De Liemers hebben aanvullend op de bestaande wet- en regelgeving regels opgesteld over het aansluiten van percelen op het openbaar riool. De verordening bevat regels over onder andere de begrenzing van het openbaar riool, aansluitverplichting, vergunningsplicht en de voorwaarden aansluiten op openbaar riool.

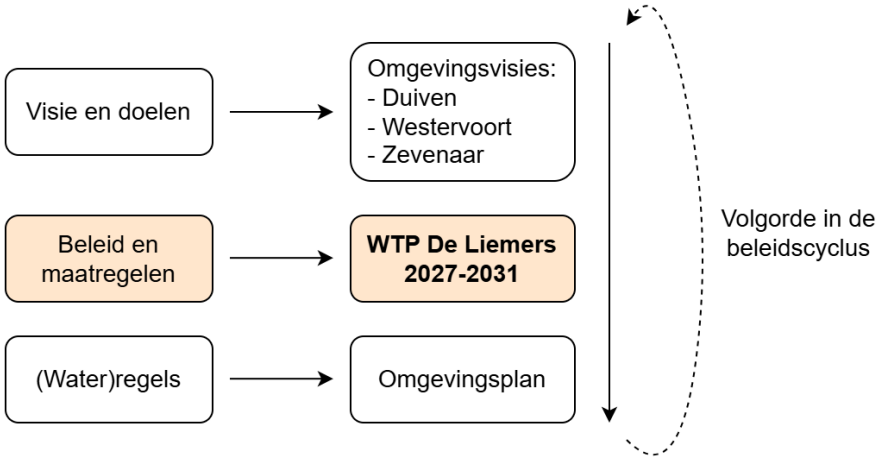
Hemelwaterverordening
Ook hebben de drie Liemerse gemeenten een hemelwaterverordening. Deze verplicht de aanleg van hemelwaterberging bij toename van bebouwd oppervlak op eigen perceel. De berging dient een capaciteit te hebben van minimaal 60 liter per m^2 en geldt voor uitbreidingen van verhard oppervlak tot 2.000 m^2. Bij grotere uitbreidingen gelden de eisen voor waterberging van het waterschap (zie de kaders in paragraaf 4.3).

5 Waterprogramma De Liemers

In dit hoofdstuk staat hoe het waterprogramma voor De Liemers voor de planperiode 2027–2031 is opgebouwd. Op basis van een evaluatie van de afgelopen planperiode en een inventarisatie van nieuwe opgaven zijn de prioriteiten en maatregelen voor de komende jaren bepaald. Met een aantal stappen is in beeld gebracht welke onderwerpen en aspecten de komende planperiode extra aandacht verdienen:

1. Toetsen van de huidige situatie aan de doelen vanuit het vigerende beleid.
2. Evaluatie van de afgelopen planperiode.
3. In beeld brengen van nieuwe opgaven voor de komende planperiode.

Gedurende de totstandkoming van het Watertakenplan zijn de bovengenoemde stappen doorlopen en hebben geleid tot een brede consultatie binnen zowel gemeenten als waterschap. Op basis van de resultaten zijn opgaven voor de komende planperiode benoemd en vertaald naar maatregelen.

Figuur 5-1 Samenhang watertakenplan De Liemers en het omgevingsprogramma.

5.1 Evaluatie planperiode 2022 – 2026

Uit de evaluatie van het Watertakenplan 2022 - 2026 blijkt dat er al veel goed gaat bij het uitvoeren van de (afval)watertaken in De Liemers. De afgelopen periode is een groot deel van de gestelde beleidsdoelen deels of geheel behaald.

Voor het overgrote deel van De Liemers is het beheer op orde. Dit neemt niet weg dat er inspanningen nodig blijven om het huidige niveau te handhaven en voorbereid te zijn op nieuwe opgaven en ontwikkelingen. Komende planperiode is daarom van belang om het beheer op orde te houden;

In de planperiode 2022-2026 is de samenwerking tussen de Liemerse gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar uitgebreid. Ook is de samenwerking met de Achterhoek en Achterhoek+ geïntensiveerd en zijn de Liemerse gemeenten aangesloten bij het regionale meetsysteem waterketen.

In de periode 2024-2026 is de Bouwsteen Water en Bodem De Liemers opgesteld. Deze bouwsteen “biedt inzicht in het water- en bodemsysteem en handelingsperspectieven voor ’t Broek en de stedenband Liemers, gebaseerd op het principe water en bodem sturend.” Onderdeel van dit project was het ontwikkelen van een regionale signaleringskaart voor de Liemers (signaleringskaart: link). De signaleringskaart geeft inzicht hoe een stedelijke ontwikkeling zich verhoudt tot de eigenschappen van het bodem- en watersysteem en is een waardevol middel om klimaatrobuust te ontwikkelen en ontwerpen.

Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2023-2027
De uitvoering verloopt voorspoedig. Veel (oplegger)projecten zijn afgerond of in uitvoering. Echter is de start van de projecten uit het Uitvoeringsprogramma door omstandigheden pas gestart in 2024. In het eerste jaar is vooral gewerkt het invullen van personele capaciteit en financiële inrichting. Door een jaar later te starten loopt de programmering door t/m 2028. Ook voor deze periode beschikbare financiële dekking verschuift mee. Hierdoor kan er tot en met 2028 budgetneutraal worden doorgewerkt aan dit programma. De bedragen zijn opgenomen bij hoofdstuk financiën.

De beleidsambities zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2023-2027 blijven relevant en geven input voor een verdere programmering t/m 2031. Deze sluiten aan bij de hoofddoelstelling om in 2050 klimaatrobuust te zijn. De programmering en de financiële doorrekening tot 2050 is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2023-2027. Deze kan worden gecontinueerd voor de programmering van de jaren 2029 t/m 2031.

5.2 Opgaven voor de komende planperiode

De paragrafen 5.2.1 tot en met 5.2.3 vertegenwoordigen de drie thema's van waaruit dit Watertakenplan wordt benaderd. Bij ieder thema horen opgaven waar De Liemers de komende planperiode mee aan de slag gaat.

5.2.1 Basis op orde (houden)

Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
Liemers breed wordt het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) opgepakt. Met het invoeren van het IBOR wil De Liemers zowel de beheerders als het bestuur een instrument bieden om gerichter te kunnen sturen op de onderhoudskwaliteit van de woonomgeving. Naast communicatie-instrument moet het IBOR gaan dienen als vertrekpunt om inwoners, bedrijven en instellingen, buurten, wijken en dorpen de mogelijkheid te geven om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de leefbaarheid van de eigen woon- of werkomgeving (= participatie). Kortom, met het IBOR heeft De Liemers:

- een sturingsinstrument voor het gemeentebestuur om de kwaliteitsniveaus voor het beheer te bepalen;
- een beheerinstrument voor de gemeentelijke organisatie waarin het vastgestelde kwaliteitsbeeld kan worden gerealiseerd;
- een communicatie-instrument voor inwoners (en bezoekers) van de gemeente dat duidelijkheid geeft over welk kwaliteit men kan verwachten en in hoeverre men daarop invloed heeft.

Beheer en onderhoud
De gemeente stelt de kwaliteitstoestand van het gemeentelijk rioleringsstelsel vast door middel van een visuele inspectie ten behoeve van het bepalen van vervangings- en verbeteringsmaatregelen. Voordat zo'n inspectie plaatsvindt, wordt de betreffende rioolstreng schoongemaakt en het vrijkomend slib afgevoerd. Jaarlijks reinigt en inspecteert de gemeente circa 10% van de riolering. Bijzondere voorzieningen zoals zinkers, overstortputten, spindelschuiven en terugslagkleppen worden regelmatiger geïnspecteerd en gereinigd, kleine gebreken worden daarbij meteen hersteld. In de komende planperiode wordt dit beleid voortgezet.

Diverse criteria zijn van invloed op de keuze of een riool vervangen wordt of niet. Belangrijk zijn vanzelfsprekend de afwegingen ten aanzien van het riool zelf: de kwaliteitstoestand, ouderdom en functie van het riool. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij de aanleg van blauwe aders, ontwikkelingen in de omgeving, en de afstemming met andere programma's. Bij het vervangen van riolering worden straten en wegen veelal van trottoir tot trottoir opengebroken. Dit leidt tot hinder bij de betrokken inwoners en

bedrijven. Door de werkzaamheden te combineren met andere werken (bijvoorbeeld vervangen van bestrating, de wijkaanpak met betrekking tot de energietransitie, elektriciteitskabels of drinkwaterleidingen en herinrichtingsprojecten, wordt efficiënter gewerkt en wordt hinder voor de omgeving zoveel mogelijk beperkt. Daarnaast bespaart het kosten in de uitvoering van de werkzaamheden, omdat de kosten voor het open maken van de straat maar één keer betaald hoeven te worden. Binnen De Liemers wordt zoveel mogelijk 'Werk met Werk' gemaakt.

De gemalen en drukrioolunits worden jaarlijks gereinigd en in detail geïnspecteerd waarna preventieve onderhoudsmaatregelen worden vastgesteld. Het eerstelijnsonderhoud van gemalen wordt uitgevoerd door de buitendienst, ernstigere gebreken worden op contractbasis uitbesteed. In de komende planperiode wordt dit beleid voortgezet.

Kolken en lijngoten zijn essentieel voor het inzamelen van regenwater dat valt in de openbare ruimte. Verstopping kan lokaal leiden tot overlast, terwijl de hoofdriolering nog voldoende afvoercapaciteit heeft. In De Liemers worden kolken en lijngoten minimaal 1 maal per jaar gereinigd. In de komende planperiode wordt dit beleid voortgezet.

5.2.2 Klaar voor de toekomst

De klimaatopgave
Door klimaatverandering kan in bebouwd gebied overlast en schade ontstaan door wateroverlast, hitte, en droogte. Bij de locatiekeuze, de ruimtelijke inrichting en de bouwwijze is/wordt daar vaak geen rekening mee gehouden. Daarom is het belangrijk het bebouwde gebied minder kwetsbaar te maken voor extreme weerssituaties en de negatieve impact daarvan te beperken. Voor een duurzame waterketen en -systeem en klimaatbestendige omgeving geven we water meer ruimte, vangen we het op tijdens piekbuien en behouden we het voor langdurige droge perioden. Door nu kansen te benutten om 'mee te koppelen' met geplande maatregelen in bijvoorbeeld de openbare ruimte, voorkomen we draconische maatregelen over 30 jaar. De Liemers heeft een gezamenlijke Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie opgesteld. Zie paragraaf 5.3.4 voor meer informatie.

Klimaatstresstesten
In de komende planperiode worden nieuwe regionale en bovenregionale klimaatstresstesten uitgevoerd. De stresstesten geven inzicht in de kwetsbaarheden voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Op basis hiervan kunnen de Liemerse gemeenten maatregelen opstellen om de ruimtelijke inrichting waterrobuust en klimaatbestendig in te richten.

Waterbewust handelen promoten
Ook inwoners en bedrijven hebben een rol: door hemelwater af te koppelen van de riolering en percelen niet volledig te verharden waardoor neerslag kan infiltreren in de bodem. Het is daarnaast van belang dat inwoners bewust worden van de mogelijke effecten van klimaatverandering en accepteren dat er tijdelijk water-op-straat kan voorkomen na een extreme bui. De Liemers wil ook de komende planperiode gezamenlijk optrekken in communicatie en participatie.

Overheden kunnen verschillende instrumenten inzetten om inwoners en bedrijven aan te zetten tot klimaatbewust handelen. De Liemers gaat komende periode een combinatie van instrumenten gebruiken, die beginnen met verleiden en overtuigen en overgaan in verplichten:

1. Informeren over de risico's van wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingen versterkt de bewustwording over deze problemen en kan ertoe leiden dat men eerder bereid is om klimaatmaatregelen te treffen op particulier terrein. De resultaten van de stresstesten en

risicodialogen zijn hiervoor te gebruiken. Informeren kan door middel van publicaties, folders en bijeenkomsten.
2. Advies geven over de mogelijke maatregelen die men kan treffen om particulier terrein klimaatbestending in te richten. Daarnaast kan er ook advies worden gegeven over mogelijke subsidies en regelingen die men kan aanvragen om klimaatmaatregelen te nemen. Advisering kan door middel van folders, een online tool, een afkoppelcoach en/of maatwerk.
3. Stimuleren door het verstrekken van subsidies en regelingen of differentiatie van de rioolheffing. Een subsidie geeft een stimulans om klimaatmaatregelen te nemen die wellicht te duur worden gevonden of waarover in het geheel niet wordt nagedacht.
4. Bewustwording vergroten via de website Weet van Water & Groen. Op weetvanwater.nl (link) staat onder andere informatie voor inwoners over het waterbewust en klimaatbestendig inrichten van huis en tuin en de lokale subsidieregelingen. Dit doen de Liemerse gemeenten samenwerking met het waterschap, de andere gemeenten in het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel en woningbouwcorporaties.
5. Het inzetten van juridische instrumenten. Door juridisch bindende regels op te leggen aan inwoners en bedrijven zijn deze verplicht tot het realiseren van klimaatmaatregelen. Gemeente Duiven, Westervoort en Zevenaar hebben alle een aansluitverordening en hemelwaterverordening.

De duurzaamheidsopgave
De duurzaamheidsopgave ligt vooral in het samen optrekken met de energietransitie bij (her)inrichtingen (werk met werk) en het terugwinnen van waardevolle grondstoffen en energie uit afvalwater. Voor de terugwinning van grondstoffen en energie uit afvalwater wordt steeds meer technisch mogelijk en financieel aantrekkelijk. Dat kan in huis, in de wijk of op de centrale afvalwaterzuivering van het waterschap. Op de RWZI Nieuwgraaf worden nieuwe initiatieven om invulling te geven aan deze duurzaamheidsopgave verwelkomd.

Doortrekken van de A15 naar de A12
Momenteel wordt er een nieuwe autosnelweg aangelegd. Het project is naar verwachting in uitvoering tot 2031. Het tracé van de A15 loopt door zowel gemeente Duiven als gemeente Zevenaar. Als gevolg hiervan worden watergangen en persleidingen omgelegd. Dit biedt soms kansen, maar kost altijd aandacht en tijd. Ook de potentiële negatieve effecten van de verdiepte aanleg op grondwaterstanden verdienen speciale aandacht in dit grondwatergevoelige gebied. Daarom worden de grondwaterstanden nabij deze ontwikkeling gemonitord. De betreffende peilbuizen zijn opgenomen in het grondwatermeetnet. Consequenties van de werkzaamheden aan de A12 en de A15 worden buiten het Watertakenplan opgepakt en gefinancierd.

Woningbouwopgave
Net als in vele andere gebieden in Nederland is er in De Liemers een grote behoefte aan woningen. De regio's Arnhem-Nijmegen (GMR) en Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-regio. De samenwerkende gemeenten zijn samen een proces gestart van ontwerpend onderzoek om te komen tot een integrale verstedelijkingsstrategie 2020 – 2040 voor de regio's Arnhem-Nijmegen en FoodValley. De Liemers is onderdeel van deze NOVEX-regio. De aanleiding voor de verstedelijkingsstrategie is de noodzaak om in de periode tot 2040 100.000 woningen toe te voegen in de regio's Arnhem-Nijmegen en FoodValley. Onder deze verstedelijkingsstrategie valt ook het creëren van ruimte voor bedrijven en het realiseren van meer beleefbaar en bruikbaar landschap. Voor het borgen van de beleidsdoelen uit dit watertakenplan is behoefte aan duidelijke waterregels voor die meegenomen zouden moeten worden bij nieuwe ontwikkelingen.

5.2.3 Samenwerking De Liemers

De Bestuursakkoord Water opgave van de samenwerkingsregio om structureel de kosten voor onze watertaken te beperken, met behoud van kwaliteit liep tot 2021. Dit thema en de samenwerking wordt doorgezet.

Integraal plan water en klimaatadaptatie
De gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar en Doesburg gaan mogelijk per 1 januari 2029 fuseren. Als deze fusie plaats gaat vinden zal er een nieuw beleidsdocument voor water en klimaatadaptatie opgesteld moeten worden. Daarom willen de vier gemeenten voorbereidend op de eventuele fusie starten met het opstellen van het integraal plan water en klimaatadaptatie in de komende planperiode. In oktober 2026 wordt er een besluit genomen over de fusie. Als er besloten wordt dat de fusie doorgaat kan direct gestart worden met het opstellen van het integraal plan water en klimaatadaptatie. Deze moet in de loop van 2028 klaar zijn om door de raad van de fusie goedgekeurd te worden alvorens de fusie officieel is op 1 januari 2029.

Harmonisatie van meetmethoden en datastandaarden
In de komende planperiode worden de meetmethoden en datastandaarden geharmoniseerd. Onderdeel hiervan is het samenvoegen van het grondwatermeetnet, het verenigen van beheergegevens van het stedelijk watersysteem in het beheersysteem BrutIS, het conformeren aan de GWSW en een inventarisatie van de overstorten en uitlaten in de Liemers. Deze integratie maakt het mogelijk efficiënter de gemeentelijke watertaken uit te voeren.

Communicatie samen oppakken
Er zijn verschillende situaties waarbij communicatie richting inwoners gezamenlijk wordt opgepakt. Bijvoorbeeld bij werken in de openbare ruimte, tijdens calamiteiten en over thema's zoals klimaatverandering en -adaptatie. Afstemming binnen De Liemers over communicatie naar inwoners verloopt goed, doordat collega's van communicatie van de verschillende partijen elkaar goed weten te vinden. Dit aspect van de samenwerking wordt komende periode voortgezet.

Uitvoeringsagenda stad en dorp
In samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel wordt gewerkt aan het opstellen van de uitvoeringsagenda stad en dorp. In deze uitvoeringsagenda zal onder andere een pakket aan concrete maatregelen landen om effectief de waterkwaliteitsknelpunten in de Liemerse gemeenten op te lossen of verbeteren. Om inzicht te krijgen in de waterkwaliteitspunten wordt er de komende planperiode onderzoek hiernaar gedaan. In de uitvoeringsagenda stad en dorp is ook aandacht voor indirecte lozingen.
Naast waterkwaliteit wordt er in de uitvoeringsagenda stad en dorp ingegaan op het afstemmen van projecten en investeringen om de samenwerking te versterken.

Indirecte lozingen
Indirecte lozingen zijn lozingen van bedrijfsafvalwater op de riolering. Hierin kunnen stoffen zitten die normaal gesproken niet voorkomen in huishoudelijk afvalwater. Een RWZI is er niet op ingericht om dit soort stoffen uit het afvalwater te zuiveren. Hierdoor komen deze stoffen alsnog in het watersysteem terecht. Momenteel lopen er onderzoeken en worden er plannen uitgewerkt om deze vervuiling aan te gaan pakken, waaronder de provincie Gelderland. Ontwikkelingen rondom indirecte lozingen worden nauw in de gaten gehouden.

Ketenaanpak Nieuwgraaf en slimme gemalenregeling
Samen met waterschap Rijn en IJssel en de gemeenten die afvalwater naar de RWZI Nieuwgraaf afvoeren wordt in de komende planperiode de 'Ketenaanpak Nieuwgraaf' uitgewerkt. In dit samenwerkingsverband worden oplossingen voor het verbeteren van de gehele waterketen uitgewerkt om het afvalwatersysteem efficiënter en duurzamer te laten functioneren. Hierbij is aandacht voor de invloed van de waterketen op de KRW-knelpunten.
Met dezelfde partijen willen we gaan werken aan een slimme gemalenregeling. Dit houdt in dat het rioolstelsel tactisch ingezet wordt met het doel om een zo constant mogelijke afvalwaterstroom naar de RWZI te realiseren. Hierdoor kan de RWZI het afvalwater beter zuiveren. In de komende planperiode worden de kansen en uitdagingen voor een slimme gemalenregeling onderzocht.

Aanpak droogte
Droogte veroorzaakt lagere grondwaterstanden met verdroging van natuur- en landbouwgronden en schade aan infrastructuur als mogelijke gevolgen. Omdat water zich niet aan bestuurlijke grenzen houdt, is een regionale aanpak in samenwerkingsverband effectiever dan losse lokale maatregelen. Daarom werkt de Liemers samen met de gemeenten van de Achterhoek+, het waterschap en de provincie aan het vasthouden van water om weerbaar te zijn tegen droogte.

5.3 Maatregelen

Waterschap en gemeenten dragen zorg voor de instandhouding van de afvalwaterketen en het watersysteem zodanig dat voorzieningen goed blijven functioneren en geen gevaar optreedt voor de volksgezondheid, het milieu of voor de leefomgeving. Jaarlijks zijn hiervoor activiteiten gepland zoals het vervangen en renoveren van rioolobjecten, uitvoeren van onderzoek, planvorming en beleid en zorgdragen voor het beheer en onderhoud. In dit hoofdstuk lichten we de verschillende type maatregelen kort toe.

5.3.1 Investeringen

Iedere organisatie draagt de zorg voor de benodigde investeringen (vervangingen, renovatie) voor haar eigen voorzieningen. Deze investeringen volgen veelal uit de meerjarenplanning en zijn gebaseerd op een integrale afweging van:

- informatie over de staat van voorzieningen in relatie tot effecten op het systeem en de omgeving;
- overige geplande werkzaamheden in de openbare ruimte;
- mogelijke alternatieve (beheer)maatregelen die getroffen kunnen worden.

Met name in het stedelijk gebied is de verwevenheid van ondergrondse infrastructuur met de omgeving groot, waardoor deze niet altijd leidend zal zijn. Dit zal per situatie opnieuw worden bekeken in een integrale afweging. Op basis van deze afwegingen stellen gemeente en waterschap veelal jaarlijks hun uitvoeringsprogramma's vast waarin de uit te voeren projecten zijn gedefinieerd.

De jaarlijkse geraamde investeringen van de gemeente zijn opgenomen in het individuele kostendekkingsplan (Bijlage 4). Het waterschap heeft een meerjarenbegroting voor haar gehele beheersgebied waarin investeringen zijn opgenomen.

5.3.2 Beheeractiviteiten

Ten behoeve van het functioneren en de instandhouding van het afvalwaterstelsel en watersysteem voeren de partijen beheeractiviteiten uit. Deze werkzaamheden zijn meestal periodiek en/of cyclisch van aard en worden bekostigd vanuit de exploitatiebegroting. Zie hiervoor ook de individuele exploitatiebegroting per organisatie (Bijlage 4).

Wanneer er aanwijzingen zijn dat foutieve aansluitingen op de riolering bestaan, doet de gemeente nader onderzoek. Als daaruit blijkt dat een perceel onjuist is aangesloten is de perceeleigenaar verantwoordelijk voor de herstelwerkzaamheden op eigen terrein om dit te herstellen en bekostigen. Het beheer en onderhoud van het deel van de huisaansluiting op particulier terrein is namelijk de verantwoording van de perceeleigenaar. Het deel van de huisaansluiting op openbaar terrein wordt door de gemeente beheerd en onderhouden. Werkzaamheden aan dit deel van de huisaansluiting zijn dan ook voor rekening van de gemeente.

Waterschap en gemeenten zijn toegegroeid naar een meer risicobewust beheer voor het uitvoeren van de watertaken. Dit is onderdeel van de implementatie van assetmanagement om te komen tot een meer doelmatiger waterbeheer. Komende planperiode implementeert iedere gemeente het IBOR. Met het IBOR zijn risicobewuste afwegingen en vervolgens afspraken gemaakt over de kwaliteit van assets. Het IBOR is daarmee een uitwerking van assetmanagement.

5.3.3 Liemersbrede maatregelen

Gedurende het opstellen van het Watertakenplan is in beeld gebracht op welke onderwerpen er maatregelen gewenst zijn om de gestelde doelen voor de watertaken te bereiken. Hierbij kiest het waterteam waar zinvol voor een gezamenlijke aanpak waarbij capaciteit, kennis en kunde wordt gebundeld.
Het onderstaande overzicht geeft de voorgenomen maatregelen voor de planperiode 2027 tot en met 2031 weer. Afhankelijk van de aard van de maatregelen pakt het Waterteam de voorgenomen maatregelen in gezamenlijkheid of in deelgroepjes op. Iedere organisatie draagt daarbij zelf zorg voor het reserveren van de benodigde middelen om de afgesproken maatregelen te bekostigen. Eventuele aanvullende eigen onderzoeken en studies zijn opgenomen in de individuele begrotingen.

Tabel 5-1 Liemersbrede maatregelen.

Maatregelen	Toelichting
Klimaatstresstesten (Klaar voor de toekomst)	Om inzicht in de kwetsbaarheden voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te krijgen wordt in de komende planperiode nieuwe regionale en bovenregionale klimaatstresstesten uitgevoerd. Dit is belangrijke input om de ruimtelijke inrichting waterrobuust en klimaatbestendig in te kunnen richten.
Doortrekking A15 / verbreding A12 (Klaar voor de toekomst)	Rijkswaterstaat werkt momenteel aan de doortrekking van de A15 en de verbreding van de A12. Deze doortrekking heeft ook gevolgen voor het watersysteem en de riolering, die op een aantal locaties moeten worden verlegd of aangepast. Daarnaast heeft de doortrekking gevolgen voor de grondwaterstromen in het gebied. Gemeenten Duiven en Zevenaar en waterschap Rijn en IJssel zijn betrokken bij de voorbereiding van de doortrekking en zullen ook de komende periode meedenken om te zorgen dat (grond)water en riolering goed blijven functioneren.
Opstellen integraal plan water en klimaatadaptatie de Liemers (Samenwerking de Liemers)	Voorbereidend op de eventuele fusie van de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar en Doesburg moet een nieuw Watertakenplan voor de fusiegemeente opgesteld worden. In dit plan worden de thema's water en klimaatadaptatie geïntegreerd in één plan.
Samenwerken / programmamanagement (Samenwerking de Liemers)	De gemeenten en het waterschap werken samen in De Liemers om te zorgen voor een prettige leefomgeving met schoon en voldoende water. Structuur is er iedere 6 weken overleg. Daarnaast weten de leden elkaar ook buiten het overleg goed te vinden. De samenwerking zorgt voor onderlinge afstemming, delen van kennis en beperken van kosten.
Harmonisatie van meetmethoden en datastandaarden (Samenwerking de Liemers)	In de komende planperiode worden de meetmethoden en datastandaarden geharmoniseerd. Onderdeel hiervan is het samenvoegen van het grondwatermeetnet, het verenigen van beheergegevens van het stedelijk watersysteem in het beheersysteem BrutIS, het conformeren aan de GWSW en een inventarisatie van de overstorten en uitlaten in de Liemers. Deze maatregelen maken het mogelijk efficiënter de gemeentelijke watertaken uit te voeren.
Onderzoeken waterkwaliteit (Samenwerking de Liemers)	In Nederland is er een grote opgave om de waterkwaliteit de verbeteren. Dit geldt ook voor De Liemers. Daarom worden er de komende planperiode onderzoeken naar waterkwaliteit en ecologie uitgevoerd. Ook worden er maatregelenpakketten opgesteld. Deze onderzoeken zijn deels onderdeel van uitvoeringsagenda stad en dorp.
Afvalwaterketenonderzoek (Samenwerking de Liemers)	Als onderdeel van de ketenaanpak Nieuwgraaf wordt in de komende planperiode onderzoek gedaan naar het functioneren en verbeteren van de afvalwaterketen. Onderdeel hiervan is het onderzoeken van de mogelijkheden voor de implementatie van een slimme gemalenregeling. Dit doen de Liemerse gemeenten in samenwerking met het waterschap.

5.3.4 Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie

We werken vanuit de kracht van meekoppelen en aanjagen. We benutten natuurlijke momenten in beheer, onderhoud en vervangingen om klimaatadaptieve maatregelen doelmatig en kostenefficiënt te realiseren. Binnen reguliere rioolvervangingsprojecten, energietransitie opgaven en (wijk)reconstructies worden maatregelen uitgevoerd. Daarnaast worden beleidsmatige projecten uitgevoerd die bijdragen aan bewustwording, borging en implementatie van klimaatadaptatie. We zetten in op maximale samenwerking tussen gemeenten, waterschap, inwoners, maatschappelijke organisaties, ontwikkelaars en bedrijven.

We doen dit onder andere door middel van de onderstaande maatregelen:

- Hemelwater vasthouden, bergen en infiltreren.
- Afkoppelen van verhard oppervlak.
- Vergroenen van pleinen en wijken.
- Normeren van klimaatadaptatie en concretiseren van water en bodem sturend.
- Toepassen van de landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving (zie bijlage 2).
- Inwoners ondersteunen door voorlichting en subsidie.
- Multidisciplinair ontwerpen en meervoudig ruimtegebruik.
- Inzichtelijk maken van water en bodemsysteem met als doel het aanpakken van droogte en wateroverlast (inzet signaleringskaart (link)).
- Voorlichting en communicatie.
- Borging van personele capaciteit.

De gemeente volgt de voortgang via uitvoeringsprojecten, gebiedsanalyses, meldingen en actualisatie van stresstesten. Nieuwe inzichten, klimaatscenario’s en praktijkervaring worden benut om de aanpak waar nodig bij te stellen.

Met deze aanpak werkt de gemeente stapsgewijs aan een klimaatbestendige leefomgeving. Door wateroverlast te beperken, droogte beter op te vangen en klimaatadaptatie structureel mee te nemen in projecten en beheer, wordt de openbare ruimte robuuster, leefbaarder en toekomstbestendiger.

6 Middelen

Hoofdstuk 6 beschrijft welke personele en financiële middelen nodig zijn om uitvoering te geven aan de watertaken in De Liemers. Daarbij wordt ingegaan op de benodigde capaciteit, de kostendekking en de verdeling van middelen over de planperiode.

6.1 Personele middelen

Om de komende planperiode invulling te geven aan De Liemerse watertaken zijn personele middelen beschikbaar vanuit zowel gemeenten als waterschap. Hierbij dient er voldoende capaciteit aanwezig te zijn om de voorgenomen activiteiten vorm te geven, uit te voeren of – in meer of mindere mate - uit te besteden.

Met de door Stichting RIONED geheel geactualiseerde formatietool is de benodigde omvang van de formatie voor het taakveld water en riolering berekend. Hiervoor is gebruik gemaakt van de voor de gemeenten geldende (gewenste) verdeling tussen 'zelf (willen) doen' en 'uitbesteden'. Daarnaast is de werkelijk beschikbare formatie inclusief vacatureruimte geïnventariseerd. Geconcludeerd wordt dat de overall formatie redelijk op peil is wanneer de binnen (en buiten)dienst vergeleken wordt met de theoretisch benodigde formatie en de uitstaande vacatures ingevuld zijn. Er zijn daarbij grote verschillen binnen de functieprofielen en tussen binnen- en buitendienst waar te nemen. Onderstaande tabel toont de resultaten:

Tabel 6-1 Beschikbare en benodigde personele middelen voor de gemeentelijke watertaken (Bijlage 3 geeft de meer gedetailleerde resultaten weer inclusief de verdeling tussen zelf doen en uibesteden).

Formatie	1Stroom			Zevenaar		
	Nodig	Aanwezig	Balans	Nodig	Aanwezig	Balans
Beleidsmedewerker	1,0	0,5	**- 0,5**	1,4	2,0	**+ 0,6**
Beheerder	1,8	1,2	**- 0,6**	3,0	2,0 *	**- 1,0**
Ontwerper	0,2	-	**- 0,2**	2,6	1,0 **	**- 1,6**
Gegevensbeheerder	0,1	0,1 ***	**0**	0,9	0	**- 0,9**
Projectleider, werkvoorbereider, toezichthouder	1,0	1,0 ****	**0**	5,1	4,8	**- 0,3**
Subtotaal binnendienst	**4,0**	**2,7**	**- 1,3**	**12,9**	**9,8**	**- 3,1**
Buitendienst (kerntaken)	1,0	2,0 *****	**+ 1,0**	3,0	5,0	**+ 2,0**
Totaal	**5,0**	**4,7**	**- 0,3**	**15,9**	**14,8**	**- 1,1**

Meer uitleg over de taken per functie zoals toegepast in de formatietool is te vinden op de website van Rioned: link.

* = inclusief 1,0 fte tijdelijke inhuur, wordt op termijn in totaal 1,0 fte
** = inclusief 0,2 fte inhuur
*** = betreft vaste inhuur
**** = inclusief 0,66 fte vaste inhuur
***** = inclusief 0,5 fte vaste inhuur. Vanaf 2027 zal de vaste inhuur eindigen en wordt deze 0,5 fte vervangen door een toename van de formatie voor toezicht op rioolaansluitingen. In de nabije toekomst gaan de gemeenten veel woningen bouwen, waardoor met de huidige formatie onvoldoende capaciteit voor toezicht is (wat het risico vergroot op foutieve aansluitingen).

Tabel 6-1 laat zien dat de binnendienst van 1Stroom circa 1,3 fte tekort komt, met name voor beleid en beheer. De buitendienst is voldoende qua omvang. Zevenaar heeft een groter tekort bij de binnendienst van in totaal ruim 3 fte. Het zwaartepunt ligt daarbij op beheer, ontwerp en gegevensbeheer. Het tekort op beheer wordt enigszins beperkt door de grotere formatie voor beleid, aangezien een deel van de taken overkoepelend is. Gegevensbeheer zal deels door de beheerder uitgevoerd worden. De ontwerp werkzaamheden worden in de praktijk deels uitbesteed aan adviesbureaus. Hiermee is het tekort niet geheel gedekt, maar worden in de praktijk slimme keuzes gemaakt tussen zelf doen en uitbesteden.
Ook voor Zevenaar geldt dat de omvang van de buitendienst groot genoeg is om de werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren.

Aanvullend op de gemeentelijke formatie beschikt ook waterschap Rijn en IJssel over personele middelen voor het zuiveringsbeheer, technische ondersteuning en beheer van het watersysteem. Deze capaciteit maakt onderdeel van de bredere formatie voor het gehele beheersgebied van Rijn en IJssel en is daardoor niet altijd 1-op-1 toe te rekenen aan De Liemers. Wel kan gebruik worden gemaakt van de aanwezige kennis en overlap in expertise voor bijvoorbeeld gemalenbeheer, gegevensuitwisseling en/of storingsdienst.

Door het systeem vanuit het Waterteam als één organisatie te benaderen blijft de continuïteit en kwaliteit ook de komende jaren gewaarborgd. Binnen het Waterteam zal daarnaast aandacht zijn voor het verder verminderen van de kwetsbaarheid door kennis en informatie beter toegankelijk te maken. Het uniformeren en uitwisselen van gegevens vormt hierin een belangrijk onderdeel.

6.2 Financiële middelen

Gemeenten en waterschap zijn ieder verantwoordelijk voor de invulling van een deel van de watertaken. Beide overheden hebben de mogelijkheid om belastingen te innen onder de begunstigden binnen het eigen beheergebied:

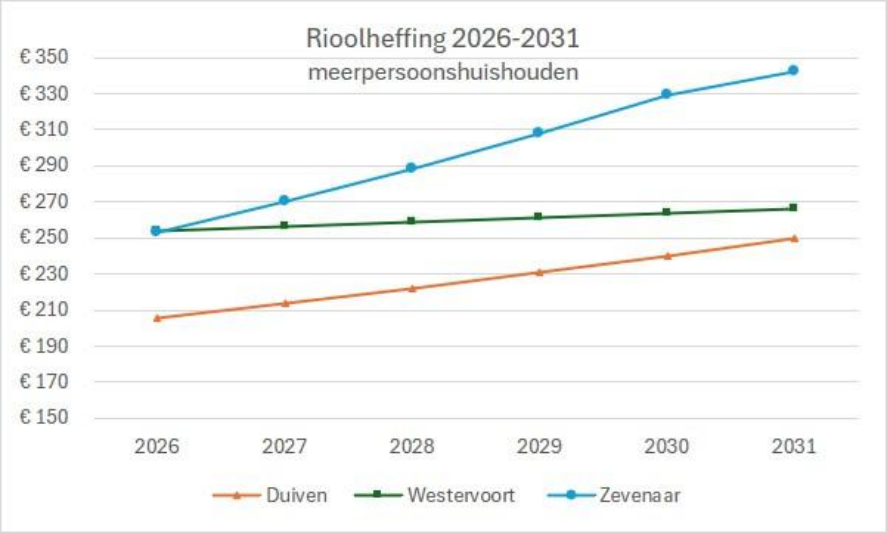
- de gemeenten innen rioolbelasting voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater;
  De drie gemeenten hebben een verschillende grondslag. Duiven kent een rioolheffing op basis van leidingwaterverbruik (tarief per m3), Westervoort een vast tarief voor alle heffingseenheden en Zevenaar een vast tarief voor eenpersoons huishoudens en een vast tarief voor meerpersoons huishoudens.
- het waterschap heft zuiveringsheffing voor het transport en zuivering van afvalwater en de watersysteemheffing ten behoeve van het beheer van oppervlaktewater.

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene kaders en geeft per gemeentelijke organisatie de hoofdlijnen weer van de kosten voor het uitvoeren van de taken en de vertaling hiervan in lasten voor inwoners.
Voor de gemeenten is een eigen financiële paragraaf opgenomen in Bijlage 4, met daarin een op de gemeenten toegesneden kostendekkingsplan voor de rioleringszorg. Deze financiële paragrafen vormen de financiële basis voor de komende planperiode met een doorkijk op de lange termijn, en worden als zodanig ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden van de gemeenten.

Waterschap Rijn en IJssel heeft reeds op andere wijze de jaarlijks benodigde middelen en de hierbij behorende belastingtarieven vastgesteld. Omdat de partijen zich met dit plan committeren aan het gezamenlijk maatregelenpakket voor De Liemers, zal ook het waterschap gedurende de planperiode uren en geld moeten reserveren.

6.2.1 Kostenontwikkeling komende planperiode

In de individuele kostendekkingsplannen is in overleg met de gemeente bepaald hoe de kosten voor de rioleringszorg gedekt kunnen worden, zowel op korte als langere termijn. Dit resulteert in een tariefstelling voor de begunstigden (gebruikers en eigenaren van aangesloten panden). Figuur 6-1 geeft de tariefontwikkeling weer voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden over de komende planperiode 2027 tot en met 2031.

Figuur 6-1 Tariefontwikkelingen rioolheffing Liemerse gemeenten (Riooltarief voor de gemeente Duiven op basis van een standaard meerpersoons huishouden (COELO) met een jaarlijks drinkwatergebruik van 103 m³).

Zowel de rioolheffing van Duiven als van Zevenaar stijgt de komende jaren bovengemiddeld, terwijl Westervoort een beperkte stijging laat zien. Duiven boekt alle investeringen af in de balanssfeer en kent een forse toename van het investeringsniveau. Ook Zevenaar heeft een hoog investeringsniveau waardoor de kosten (kapitaal)lasten. Daarnaast zijn de exploitatielasten en de investeringen toegenomen als gevolg van de hoge inflatie van de afgelopen jaren. In de GWW sector zijn de prijzen met 37% gestegen in de periode januari 2021 - januari 2026.
De gehanteerde uitgangspunten en berekeningswijze per gemeente is terug te vinden in het kostendekkingsplan in Bijlage 4.

6.2.2 Liemersbrede maatregelen

Vanuit de gezamenlijke aanpak in de Watertakenplan is een Liemersbreed maatregelenpakket geformuleerd, zie ook paragraaf 5.3.3. Deze activiteiten worden vanuit de samenwerking opgepakt en uitgevoerd. Partijen delen mee in de kosten indien de activiteit logischerwijs valt onder de invulling van diens (wettelijke) taken.

Tabel 6-2 geeft de kosten voor de maatregelen per organisatie weer. In Tabel 6-3 staan de kosten voor het opstellen van het integraal plan water en klimaatadaptatie de Liemers weergegeven.

Tabel 6-2 Kosten Liemersbrede maatregelen per organisatie.

Gezamelijke Liemerse-onderzoeken	Kosten totaal	Kosten Zevenaar	Kosten 1Stroom
Klimaatstresstesten	€ 45.000	€ 23.850	€ 21.150
Harmonisatie van meet- en datastandaarden	€ 25.000	€ 13.250	€ 11.750
Onderzoeken waterkwaliteit	€ 50.000	€ 26.500	€ 23.500
Afvalwaterketenonderzoek	€ 50.000	€ 26.500	€ 23.500
	€ 170.000	**€ 90.100**	**€ 79.900**

Tabel 6-3 Kosten opstellen integraal plan water en klimaatadaptatie de Liemers.

Gezamenlijk integraal plan water en klimaatadaptatie	Kosten Totaal	Kosten Zevenaar (53%)	Kosten 1Stroom (47%)
Projectcoördinator	€ 75.000	€ 39.750	€ 35.250
Aanbesteding, schrijven en doorrekenen	€ 140.000	€ 74.200	€ 65.800
	€ 215.000	**€ 113.950**	**€ 101.050**

6.3 Risicoparagraaf

Stijgende prijzen
In de afgelopen planperiode is er sprake geweest van hoge inflatie, waardoor de prijzen oplopen. Ook in de aankomende planperiode zou dit kunnen gebeuren. Hierop wordt geanticipeerd door uit te gaan van actuele eenheidsprijzen voor investeringen. Het is onduidelijk hoe de inflatie zich in de (nabije) toekomst zal ontwikkelen. Indien budgetten/kredieten in de nabije toekomst ontoereikend blijken, zullen deze opgehoogd (geïndexeerd) worden bij de tussenevaluatie van dit plan. Acute meerkosten in de investeringensfeer zien wij gespreid terug in hogere kapitaallasten in de toekomst. Acute meerkosten in de exploitatiesfeer kunnen opgevangen worden vanuit het saldo in de egalisatievoorziening; dit saldo dient als buffer.

Externe vertraging
Wereldwijd kampen we met vertragingen door leveringsproblemen, daarnaast is er te weinig mankracht als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor kunnen projecten uitlopen en kan het saldo van de voorziening (tijdelijk) hoger uitvallen dan geraamd. Het Taakveld Riolering is echter een gesloten financieel circuit. Eventuele tijdelijke overschotten blijven in de voorziening en zullen voor hetzelfde doel ingezet blijven worden.

Vertraging bij integrale projecten
Integraal werken kan leiden tot herprioritering en vertraging. Het risico bestaat dat riolen niet meer functioneren bij lange vertragingen. Hier wordt op geanticipeerd door urgente ingrepen (risico op veiligheid en/of volksgezondheid) desnoods separaat en niet integraal uit te voeren.

Personele capaciteit (intern)
Ook de gemeente staat voor de uitdaging om de juiste formatie, capaciteit en competenties te hebben en houden voor het uitvoeren van de benodigde taken (de ‘war on talent’, kunnen we de juiste mensen vinden voor onze vacatures?).

Klimaatontwikkeling
Het tempo en de invloed van klimaatontwikkeling op te treffen maatregelen (investeringshoogte) en de planning daarvan is onzeker.

Inzicht in staat en kwaliteit van de assets
In de planperiode vindt een inhaalslag plaats. Als gevolg van het uitvoeren van meer rioolinspecties is het mogelijk dat er urgent onvoorziene maatregelen getroffen dienen te worden. Indien dit substantiële financiële gevolgen heeft, zal de bestaande planning herzien worden.

Bijlage 1 Toelichting op het waterbeleid

Europees beleid
De Kaderrichtlijn Water (KRW) harmoniseert het waterbeleid binnen de EU-lidstaten. Het stelt doelen voor een goede ecologische en chemische toestand van het oppervlaktewater en het grondwater in 2027. Alle lidstaten zijn verplicht de richtlijn in hun nationale wetgeving op te nemen, plannen op te stellen en maatregelen uit te voeren om de waterkwaliteit te verbeteren en te beschermen. Directe consequentie voor de gemeente kan zijn de aanleg van extra waterberging ter plaatse van riooloverstorten op kwetsbare en zeer kwetsbare wateren.

Rijksbeleid
Het wettelijk kader werd gevormd door de Wet milieubeheer, 4.22 en 4.23. De Wet milieubeheer is door de Invoeringswet Omgevingswet aangepast, omdat delen zijn overgegaan naar de Omgevingswet. Deze wijzigingen zijn op 1 januari 2024 in werking getreden. Hiermee is de verplichting komen te vervallen om periodiek een gemeentelijk rioleringsplan vast te stellen. Dit is vervangen door een integrale omgevingsvisie, een programma en een omgevingsplan. Artikel 3.14 van de Omgevingswet biedt gemeenten de mogelijkheid om een gemeentelijk rioleringsprogramma op te stellen. Dit programma is echter vrijwillig.

Omgevingsplan
Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 2024 is een aantal regels op rijksniveau vervallen. Deze regels zijn overgeheveld naar het tijdelijk deel van het omgevingsplan van gemeenten. Ook wel de 'bruidsschat' genoemd. De bruidsschat bestaat uit de volgende onderdelen:

- begrippen
- voorrangsbepalingen en overgangsrecht
- regels over bouwwerken, open erven en terreinen
- regels over milieubelastende activiteiten
- regels over aanleggen of wijzigen van wegen of spoorwegen zonder geluidproductieplafond
- regels over overige gemeentelijke omgevingsvergunningen

De gemeente kan het omgevingsplan wijzigen indien daar aanleiding toe is, dat geldt ook voor de bruidsschatregels. In deze bijlage is een aantal aspecten benoemd dat in het omgevingsplan verankerd kan worden. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om de bruidsschatregels om te zetten in het dan definitieve omgevingsplan.

De gemeentewet geeft gemeenten mogelijkheden om de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave. Gemeenten hebben een loketfunctie voor haar inwoners voor problemen met water(overlast). Dat betekent concreet dat de gemeente verantwoordelijk is voor de ontvangst van vragen en klachten en het organiseren van een vervolgtraject. Ook aan de inwoner is een eigen verantwoordelijkheid toegekend.

Stedelijk afvalwater
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Onderdeel van deze zorgtaak is het beheren, onderhouden en aanleggen van rioleringsstelsels.

Hemelwater
De Omgevingswet geeft gemeenten de taak hemelwater duurzaam en doelmatig in te zamelen en te verwerken. Het gaat hierbij om hemelwater dat perceeleigenaren redelijkerwijs niet zelf op eigen terrein kunnen verwerken. De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor hemelwater op eigen terrein. De

hemelwatertaak legt de nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken.
De wetgeving geeft aan dat de uitwerking uit twee stappen bestaat:

- Gemeente moet beoordelen in welke situaties zij redelijkerwijs van de particulier kan vragen om zelf het hemelwater aan de bron te verwerken, hiervoor kunnen hulpmiddelen worden ontwikkeld zoals regels en maatwerkvoorschriften.
- Indien verwerking van het hemelwater aan de bron redelijkerwijs niet mogelijk is moet de gemeente voorzieningen treffen om het overtollige hemelwater af te voeren via een gemeentelijk systeem.

Als het redelijkerwijs niet mogelijk is voor de perceeleigenaar om het hemelwater zelf te verwerken, treedt de gemeentelijke zorgplicht in werking. Hierbij gaat het dus om het aanbieden van een voorziening die op basis van lokale afwegingen bekostigd kan worden vanuit de rioolheffing. De gemeente kan haar zorgplicht zowel invullen via een gemengd systeem als via een gescheiden systeem. De wetgeving en het rijksbeleid verplichten de gemeente niet tot gescheiden inzameling. Doelmatigheid is het centrale criterium bij de gemeentelijke keuzes (beleidsvrijheid).

Grondwater
Gemeenten hebben een zorgplicht voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken (grondwatertaak).
De Omgevingswet geeft aan dat de inwoner met grondwateroverlast bij de gemeente met zijn probleem terecht moet kunnen. De gemeente is het eerste aanspreekpunt ((water)loket) voor haar inwoners.

<u>Wet informatie-uitwisseling bovengrondse netten (Wibon)</u>
Deze wet regelt de informatie-uitwisseling tussen netbeheerders en grondroerders om graafschade aan ondergrondse netten te voorkomen.
De Wibon speelt een cruciale rol in het beheer van bovengrondse en ondergrondse infrastructuur. De wet verplicht netbeheerders om informatie over de ligging van hun netten beschikbaar te stellen via het Kadaster. Grondroerders moeten deze informatie opvragen voordat ze graafwerkzaamheden uitvoeren om schade te voorkomen.

<u>Bestuursakkoord Water (BAW)</u>
Het Bestuursakkoord Water (2011) is een overeenkomst tussen het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Doelmatigheid van het waterbeheer vergroten door middel van samenwerking en het verminderen van bestuurlijke drukte staat centraal.
Doel van het Bestuursakkoord Water is te blijven zorgen voor:

- veiligheid tegen overstromingen
- een goede kwaliteit water
- voldoende zoet water.

In 2018 zijn er aanvullende afspraken gemaakt om in te spelen op nieuwe uitdagingen, zoals digitalisering en cybersecurity. Deze afspraken richten zich op:

- Kansen van de informatiesamenleving: Gebruik van data en technologieën om samenwerking te verbeteren.
- Risico's van digitale dreigingen: Gezamenlijke aanpak van cybersecurity-bedreigingen.
- Regionale samenwerking: Gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven werken samen aan regionaal waterbeheer.

Met de invoering van de Omgevingswet biedt het Bestuursakkoord Water kansen voor meer regionaal maatwerk en versterkte samenwerking.

Regionaal waterprogramma 2021-2027 (RWP)
Het RWP is een Omgevingsprogramma met beleidskaders en uitwerkingen voor het provinciale waterbeheer en klimaatadaptatie. Tot het moment van vaststelling van het RWP was het waterbeleid beschreven in het Waterhuishoudingsplan. Dit plan vervalt met de vaststelling van het RWP. De Omgevingswet verplicht provincies tot het opstellen van een Regionaal Waterprogramma. Dat programma wordt in het verlengde van de provinciale Omgevingsvisie opgesteld, waarbij deze visie op hoofdlijnen wordt aangevuld met een detaillering van het beleid in dit waterprogramma. De visie en het RWP vormen samen 'het beleid'.
Het RWP is kaderstellend. Waterschappen werken de Omgevingsvisie uit in een wettelijk verplicht waterbeheerprogramma. Gemeenten kunnen een niet-verplicht en autonome watervisie opstellen, waarbij zij rekening houden met de provinciale visie.

Waterschapsbeleid
De kerntaken van het waterschap Rijn en IJssel zorgt voor veiligheid achter de dijken, voldoende water en schoon water. Bij het uitvoeren van deze drie kerntaken werkt het waterschap nauw samen met collega-overheden, maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven. Elke zes jaar maakt zij een waterbeheerprogramma (WBP) waarin de doelen zijn aangegeven. Maar ook hoe zij die doelen wil bereiken en wat zij daarvoor gaat doen.

Het waterbeheerprogramma 2022-2027 is vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Rijn en IJssel. Hierin staat beschreven welke beleidsdoelen het waterschap nastreeft en welke inspanningen het pleegt om dat beleid te realiseren.

De Omgevingswet verplicht Rijk, provincies en gemeenten om omgevingsvisies te ontwikkelen die onderling zijn afgestemd. Die verplichting hebben waterschappen niet. Toch heeft het waterschap een omgevingsvisie die is gericht op water: de Watervisie 2030. Zo kan ze samen met haar gebiedspartners aan de toekomst van onze (gezamenlijke) omgeving werken.

Waterschapsverordening
Tot 2024 stonden in de keur de regels voor de bescherming van bijvoorbeeld dijken, kades, gemalen, sluizen en stuwen. Ook regelde de keur de bescherming van bepaalde sloten, kanalen, meren en de zee. En ook grondwater, bergingsgebieden en het waterpeil. Sinds de Omgevingswet staan deze regels in de Waterschapsverordening (link). De onderhoudsplichten staan in de Onderhoudsverordening.

Bijlage 2 Landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving

Zie voor meer informatie over de landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving ook: Landelijke maatlat (overheid.nl)

Bijlage 3 Formatietool Stichting RIONED

1Stroom

				Beschikbare formatie		
functieprofiel	**benodigde bezetting (fte)**	**uitbesteed (fte)**	**benodigde eigen bezetting (fte)**	**huidige bezetting (fte)**	**vaste inhuur (fte)**	**verschil (fte)**
Beleidsmedewerker	1,33	0,29	1,05	0,53		-0,52
Beheerder	2,31	0,53	1,78	1,15		-0,63
Ontwerper	0,98	0,83	0,15	0		-0,15
Gegevensbeheerder	0,48	0,40	0,08	0	0,05	-0,03
Projectleider, werkvoorbereider, toezichthouder	1,95	0,98	0,98	0,32	0,66	0,00
Subttotaal binnendienst	***7,1***	*3,0*	***4,03***	***2,00***		***-1,32***
Buitendienst (kerntaken)	**4,7**	3,65	**1,03**	**1,50**	0,50	0,97
totaal	**11,7**	**6,67**	**5,06**	**3,50**		**-0,35**

Zevenaar

functieprofiel	**benodigde bezetting (fte)**	**uitbesteed (fte)**	**benodigde eigen bezetting (fte)**	**huidige bezetting (fte)**	**vaste inhuur (fte)**	**verschil (fte)**
Beleidsmedewerker	1,53	0,16	1,37	1,0	1,0	0,6
Beheerder	2,97	0,00	2,97	1,0	1,0	-1,0
Ontwerper	2,55	0,00	2,55	0,8	0,2	-1,6
Gegevensbeheerder	0,90	0,00	0,90	0		-0,9
Projectleider, werkvoorbereider, toezichthouder	5,10	0,00	5,10	4,8		-0,3
Subtotaal binnendienst	***13,1***	*0,2*	***12,89***	***7,6***	***2,2***	***-3,1***
Buitendienst (kerntaken)	**4,6**	1,60	**2,97**	**5,0**		2,0
totaal	**17,6**	**1,76**	**15,86**	**12,6**	**2,2**	**-1,1**

Bijlage 4 Kostendekkingsplannen

Financiële paragraaf Duiven

Inleiding

Algemeen

De kostendekkingsplannen zijn opgesteld in overleg met de financieel consulenten van de drie gemeenten.
Voor iedere gemeente is de financiële systematiek gehanteerd die gewenst is voor de huidige situatie, c.q. de situatie vanaf 2027. Dit geldt eveneens voor de werking van de voorziening(en).

De gemeenten hebben de financiële informatie aangeleverd afkomstig uit de (meerjaren)begroting. In overleg met de beleidsmedewerker en financieel consulent zijn exploitatielasten en/ of investeringen aangepast op basis van de informatie uit het Watertakenplan (WTP).

Er wordt in het kostendekkingsplan langjarig vooruit gekeken, tot 2081. De looptijd (planperiode) van het WTP is 2027 t/m 2031. Om een vergelijk te kunnen maken met het lopende jaar, zijn de financiële gegevens van het jaar 2026 eveneens op het voorblad opgenomen.

In deze bijlage worden de relevante bedragen (optellingen), alsmede de tariefberekening gepresenteerd. Voor meer achtergrond informatie wordt verwezen naar het kostendekkingsplan. Iedere gemeente heeft het kostendekkingsplan van de betreffende gemeente als een Excel-bestand ontvangen.

Uitgangspunten

- Indien investeringen geactiveerd worden geldt een **lineaire** afschrijving en een **rentepercentage** van 2,0%. De volgende economische afschrijvingstermijnen worden daarbij gehanteerd:
    - Rioleringsbuizen vrijverval: 60 jaar
    - Buizen druk- en persriolering: 45 jaar
    - Pompinstallaties (M/E gemalen): 15 jaar
    - Pompputten (bouwkundig): 45 jaar
- Het saldo van de **spaarvoorziening** kan en mag niet negatief zijn.
- De in het kostendekkingsplan opgenomen stijging (of daling) van de heffing is **exclusief indexatie**.
- De **dotatiebedragen** (‘jaarruimte’) worden in de begroting jaarlijks als last opgenomen
- De geprognotiseerde **woningbouw** voor 2026 en 2027 is volledig meegenomen in de berekening van de kostendekkende rioolheffing (uitgaande van 2,6 inwoners per woning en 43 m3 leidingwaterverbruik per inwoner). Vanaf 2028 is 50% van de woningbouwprognoses meegenomen, zowel uit oogpunt van een vertraagd bouwtempo, als omwille van het ontbreken van een één op één relatie tussen waterverbruik en nieuwbouw. In het kostendekkingsplan zijn de prognoses tot en met 2040 verwerkt.
- **BTW** (21%) wordt toegerekend over ‘exploitatie derden’ en over de totale investeringen in het betreffende jaar.
- De **lopende kapitaallasten** van investeringen tot en met 2025 zijn aangeleverd door de gemeente
- Alle bedragen zijn gebaseerd op het huidige **prijspeil** (januari 2026). Er is geen indexatie toegepast. Dat geldt zowel voor de lasten als voor de baten.
- De kosten van de projecten in het kader van **samenwerking in Liemers verband** zijn tot en met 2028 opgenomen in de exploitatie. Gezien de voorgenomen fusie is vanaf 2029 geen rekening gehouden met gezamenlijke onderzoeken.
- **Investeringen**: voor de korte termijn zijn door de gemeente aangeleverd. De lange termijn investeringen zijn afkomstig uit het vorige plan en geïndexeerd.
- **Vaststelling** van het WTP 2027 tot en met 2031 wordt verwacht rond de zomer/ najaar van 2026.

- Voor de investeringskosten en exploitatielasten voor klimaatadaptatie is uitgegaan van de geactualiseerde bedragen uit het gezamenlijke **Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie**.
- De investeringskosten voor het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie zijn t/m 2050 in de berekening opgenomen. De beleidsmaatregelen (exploitatie) zijn t/m 2081 in de berekening opgenomen.
- Investeringen worden betaald uit de voorziening (afboeken in de balanssfeer). Er ontstaan **geen nieuwe kapitaallasten**.

Tariefberekening, voorziening

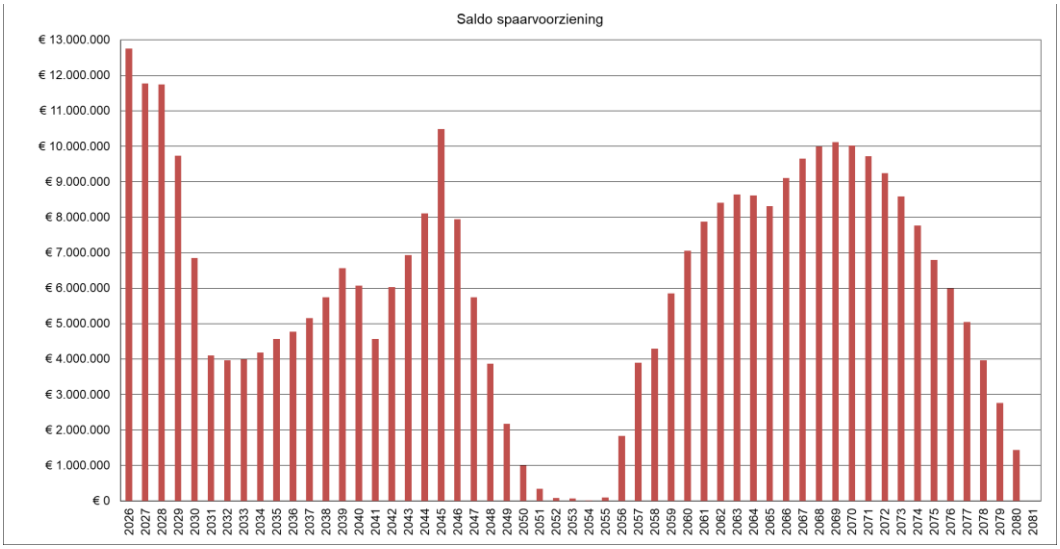
De gemeente Duiven beschikt over een **spaarvoorziening** (BBV, artikel 44 lid 1d). Doel van de voorziening is om te sparen in de voorziening en de investeringen direct af te boeken met het bestaande saldo uit de voorziening, waardoor er geen nieuwe kapitaallasten ontstaan.

Ondanks het hoge saldo van de voorziening is er vanaf 2027 een stijging van de rioolheffing benodigd om alle investeringen te kunnen blijven afboeken in de balanssfeer; in de planperiode is jaarlijks een stijging van 4,0% per jaar benodigd (exclusief indexatie) om kostendekkend te blijven en geen leningen aan te gaan. Vanaf 2032 is dient de stijging 4,9% per jaar te bedragen, op basis van de huidige uitgangspunten. De kostenstijging, en daarmee de stijging van de heffing, is met name het gevolg van de toename van de investeringen door indexatie (37% prijsstijging in de GWW sector tussen januari 2021 en januari 2026) en door een toename van de projectopgave op zich. In de periode 2026-2031 wordt voor € 10,8 miljoen geïnvesteerd. De investeringen in Vergert Oost vinden plaats in de periode 2029 tot en met 2031. Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de rioolheffing in de planperiode:

Jaar	Stijging exclusief indexatie	Tarief per m^3 waterverbruik
(2026)		(€ 1,99)
2027	4,0%	€ 2,07
2028	4,0%	€ 2,15
2029	4,0%	€ 2,24
2030	4,0%	€ 2,33
2031	4,0%	€ 2,42

Ondanks de relatief forse stijging is de rioolheffing in Duiven zowel in 2026 als in 2031 (einde planperiode) lager dan in Westervoort en Zevenaar.

De volgende grafiek toont het saldo in de spaarvoorziening op 31 december van ieder jaar.

Exploitatie en investeringen

Onderstaande tabel toont de exploitatielasten en de investeringen voor de planperiode.

6199 IBA's

Kostensoort	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	BTW
438018	Onderhoud	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	ja

6200 Riolering

438006	Voorlichtingsbudget	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	ja
438018	Onderhoud	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000	ja
438023	Contributie	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	nee
438080	Onderzoekskosten	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	ja
438087	Projectkosten (Liemersbreed)	14.359	55.190	55.190				ja
438123	Reinigen hoofdriool	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	ja
438124	Reinigen kolken	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000	ja
438161	Advieskosten	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	ja
438171	Tractie	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976	nee
438237	Calamiteiten	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	ja
438238	Klimaat/DPRA maatregelen	103.813	103.813	103.813	103.813	103.813	103.813	ja
438244	Foutieve aansluitingen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	ja
438245	Gegevens op orde/uitwisselen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	ja
438261	Meten en monitoren	17.333	17.333	17.333	17.333	17.333	17.333	ja

6202.11 Rioolgemalen en randvoorzieningen

Kostensoort	omschrijving	bedrag Begroot						
438002	Gas, water en licht	60.500	60.500	60.500	60.500	60.500	60.500	ja
438018	Onderhoud	220.000	220.000	220.000	220.000	220.000	220.000	ja
438025	Telefoonkosten	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	ja
438171	Tractie	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976	4.976	nee
438237	Calamiteiten	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	ja
		495.893						

6205 1Stroom TV7.2

Kostensoort	omschrijving	bedrag Begroot						
443301	Bijdrage 1Stroom	305.105	305.105	305.105	305.105	305.105	305.105	nee

6335 Klimaatadaptie

Kostensoort	omschrijving	bedrag Begroot						
438241	Uitvoeringsprogramma (investering)							
438242	Oplegger klimaatadaptatie	25.000	28.813	41.188	100.802	100.802	100.802	ja

6066 Wegen

Kostensoort	omschrijving	bedrag Begroot						
438065	Doorbelasting reiniging van wegen	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	nee

6203.11 Rioolheffing

Kostensoort	omschrijving	bedrag Begroot						
438010	Uitbesteding	3.870	3.870	3.870	3.870	3.870	3.870	nee
438046	Betalingsverkeer	524	524	524	524	524	524	nee
438091	Meeliften waterbedrijf	16.800	16.800	16.800	16.800	16.800	16.800	nee
438121	Deurwaarder	965	965	965	965	965	965	nee
438161	Advieskosten	3.817	3.817	3.817	3.817	3.817	3.817	nee

Totale exploitatielasten	**1.359.238**	**1.403.881**	**1.416.256**	**1.420.681**	**1.420.681**	**1.420.681**
exclusief kapitaallasten						
exclusief stortingen aan en onttrekkingen uit voorziening						

Lange termijn investeringen

Onderstaande tabel toont de langjarige investeringsplanning. Op basis van deze bedragen is de ontwikkeling van de rioolheffing gebaseerd.

Jaar	Vervanging vrijverval riolering, incl afkoppeling prijspeil januari 2026 ec afschr. 60 jaar	DPRA maatregelen en vergr. Strategie ec afschr. 60 jaar	Ombouwen VGS naar VGS 2.0 ec afschr. 60 jaar	Vervanging drukriolering en persleidingen prijspeil januari 2026 ec afschr. 45 jaar	Vervanging oeverbeschoeiing (Inrichting & kwaliteit watersysteem) ec afschr. 45 jaar	IBA's (milieu-maatregelen) ec afschr. 15 jaar	Gemalen M/E (incl BBB) en 50.000 voor calamiteiten ec afschr. 15 jaar	Gemalen bouwkundig ec afschr. 45 jaar
2026	**€ 75.000**	**€ 131.669**	**€ 0**		**€ 20.000**	**€ 30.000**	**€ 110.000**	**€ 35.000**
2027	€ 75.000	€ 844.437	€ 150.000		€ 20.000	€ 30.000	€ 110.000	€ 35.000
2028	€ 75.000	€ 55.575		€ 239.728	€ 20.000	€ 30.000	€ 110.000	€ 35.000
2029	€ 2.075.000	€ 55.575			€ 20.000	€ 30.000	€ 110.000	€ 35.000
2030	€ 2.819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2031	€ 2.819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2032	€ 819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2033	€ 819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2034	€ 819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2035	€ 819.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2036	€ 1.132.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2037	€ 1.132.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2038	€ 1.132.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2039	€ 1.132.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2040	€ 1.132.000	€ 65.000		€ 1.256.290	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2041	€ 1.132.000	€ 65.000		€ 2.301.600	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2042	€ 1.132.000	€ 65.000		€ 47.950	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2043	€ 1.132.000	€ 65.000		€ 732.265	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2044	€ 1.132.000	€ 65.000		€ 732.265	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2045	€ 1.132.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2046	€ 5.442.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2047	€ 5.442.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2048	€ 5.442.000	€ 65.000			€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2049	€ 5.442.000	€ 65.000		€ 139.740	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2050	€ 5.442.000	€ 65.000		€ 49.320	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2051	€ 5.442.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2052	€ 5.442.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2053	€ 5.442.000			€ 87.680	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2054	€ 5.442.000			€ 119.190	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2055	€ 5.442.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2056	€ 2.881.000			€ 838.440	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2057	€ 2.881.000			€ 213.720	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2058	€ 2.881.000			€ 1.278.210	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2059	€ 2.881.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2060	€ 2.881.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2061	€ 2.881.000			€ 32.880	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2062	€ 2.881.000			€ 32.880	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2063	€ 2.881.000			€ 32.880	€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2064	€ 2.881.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2065	€ 2.881.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2066	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2067	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2068	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2069	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2070	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2071	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2072	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2073	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2074	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2075	€ 1.771.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2076	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2077	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2078	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2079	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2080	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000
2081	€ 1.500.000				€ 25.000	€ 50.000	€ 125.000	€ 45.000

Vervangingsinvesteringen voor **drukriolering en persleidingen** zijn 10 jaar verschoven in de tijd. Op dit moment worden op dit vlak geen substantiële en structurele investeringen voorzien. Nader onderzoek zal leiden tot een herziening van het (theoretische) investeringsplan.

Vergert Oost wordt uitgevoerd in de periode 2029 tot en met 2031.
Jaarlijks is hiervoor een investeringsbedrag van € 2,0 miljoen opgenomen (totaal € 6 miljoen).

Samenvatting voorblad kostendekkingsplan

JAAR	INKOMSTEN				
	Totaal heffinseenhede n o.b.v. gebruik (m3)	Rioolheffing aantal h.e. x tarief per m3	Stijging heffing exclusief indexatie	Oninbaar vermindering/ leegstand	Inkomsten rioolheffing totaal
2026	1.288.984	€ 1,99	0,0%	25.000	2.540.079
2027	1.294.351	€ 2,07	4,0%	25.000	2.653.788
2028	1.298.272	€ 2,15	4,0%	25.000	2.769.381
2029	1.305.651	€ 2,24	4,0%	25.000	2.897.673
2030	1.300.233	€ 2,33	4,0%	25.000	3.001.967
2031	1.299.820	€ 2,42	4,0%	25.000	3.122.046
2032	1.303.897	€ 2,54	4,9%	25.000	3.287.236
2033	1.307.406	€ 2,67	4,9%	25.000	3.459.550
2034	1.299.201	€ 2,80	4,9%	25.000	3.608.047
2035	1.300.182	€ 2,93	4,9%	25.000	3.789.670
2036	1.301.420	€ 3,08	4,9%	25.000	3.981.163
2037	1.301.162	€ 3,23	4,9%	25.000	4.177.433
2038	1.297.292	€ 3,39	4,9%	25.000	4.371.079
2039	1.297.344	€ 3,56	4,9%	25.000	4.587.550
2040	1.291.306	€ 3,73	4,9%	25.000	4.791.966
2041	1.291.564	€ 3,91	4,9%	25.000	5.029.971
2042	1.288.984	€ 4,11	4,9%	25.000	5.268.081
2043	1.288.984	€ 4,31	4,9%	25.000	5.528.501
2044	1.288.984	€ 4,52	4,9%	25.000	5.801.733
2045	1.288.984	€ 4,74	4,9%	25.000	6.088.408
2046	1.288.984	€ 4,98	4,9%	25.000	6.389.188
2047	1.288.984	€ 5,22	4,9%	25.000	6.704.766
2048	1.288.984	€ 5,48	4,9%	25.000	7.035.870
2049	1.288.984	€ 5,75	4,9%	25.000	7.383.265
2050	1.288.984	€ 6,03	4,9%	25.000	7.747.752
2051	1.288.984	€ 6,33	4,9%	25.000	8.130.171
2052	1.288.984	€ 6,64	4,9%	25.000	8.531.406
2053	1.288.984	€ 6,90	4,0%	25.000	8.873.662
2054	1.288.984	€ 6,90	0,0%	25.000	8.873.662
2055	1.288.984	€ 6,90	0,0%	25.000	8.873.662
2056	1.288.984	€ 6,56	-4,9%	25.000	8.433.982
2057	1.288.984	€ 6,24	-4,9%	25.000	8.016.027
2058	1.288.984	€ 5,93	-4,9%	25.000	7.618.723
2059	1.288.984	€ 5,64	-4,9%	25.000	7.241.050
2060	1.288.984	€ 5,36	-4,9%	25.000	6.882.037
2061	1.288.984	€ 5,09	-4,9%	25.000	6.540.763
2062	1.288.984	€ 4,84	-4,9%	25.000	6.216.352
2063	1.288.984	€ 4,60	-4,9%	25.000	5.907.969
2064	1.288.984	€ 4,38	-4,9%	25.000	5.614.823
2065	1.288.984	€ 4,16	-4,9%	25.000	5.336.162
2066	1.288.984	€ 3,95	-4,9%	25.000	5.071.269
2067	1.288.984	€ 3,76	-4,9%	25.000	4.819.464
2068	1.288.984	€ 3,57	-4,9%	25.000	4.580.101
2069	1.288.984	€ 3,40	-4,9%	25.000	4.352.565
2070	1.288.984	€ 3,23	-4,9%	25.000	4.136.271
2071	1.288.984	€ 3,07	-4,9%	25.000	3.930.665
2072	1.288.984	€ 2,92	-4,9%	25.000	3.735.217
2073	1.288.984	€ 2,77	-4,9%	25.000	3.549.426
2074	1.288.984	€ 2,64	-4,9%	25.000	3.372.815
2075	1.288.984	€ 2,51	-4,9%	25.000	3.204.930
2076	1.288.984	€ 2,38	-4,9%	25.000	3.045.341
2077	1.288.984	€ 2,26	-4,9%	25.000	2.893.636
2078	1.288.984	€ 2,15	-4,9%	25.000	2.749.428
2079	1.288.984	€ 2,05	-4,9%	25.000	2.612.344
2080	1.288.984	€ 1,94	-4,9%	25.000	2.482.034
2081	1.288.984	€ 1,85	-4,9%	25.000	2.358.163

JAAR	LASTEN					
	Exploitatielasten		Lopende kapitaallasten	Nieuwe kapitaallast	BTW component	Subtotale
	exploitatie exclusief BTW	BTW component exploitatie	investeringen t/m 2025	investeringen	investeringen	lasten
2026	1.359.238	200.173	498.231	0	84.350	2.141.992
2027	1.403.881	209.548	494.111	0	265.532	**2.373.072**
2028	1.416.256	212.147	484.102	0	118.714	**2.231.219**
2029	1.420.681	213.076	469.813	0	488.371	**2.591.941**
2030	1.420.681	213.076	457.430	0	657.090	**2.748.276**
2031	1.420.681	213.076	447.429	0	657.090	**2.738.276**
2032	1.420.681	213.076	431.686	0	237.090	**2.302.532**
2033	1.420.681	213.076	429.192	0	237.090	**2.300.038**
2034	1.420.681	213.076	415.072	0	237.090	**2.285.919**
2035	1.420.681	213.076	408.405	0	237.090	**2.279.252**
2036	1.420.681	213.076	404.163	0	302.820	**2.340.739**
2037	1.420.681	213.076	404.162	0	302.820	**2.340.739**
2038	1.420.681	213.076	404.162	0	302.820	**2.340.739**
2039	1.420.681	213.076	392.640	0	302.820	**2.329.217**
2040	1.420.681	213.076	381.498	0	566.641	**2.581.896**
2041	1.420.681	213.076	372.105	0	786.156	**2.792.017**
2042	1.420.681	213.076	372.105	0	312.890	**2.318.751**
2043	1.420.681	213.076	365.574	0	456.596	**2.455.926**
2044	1.420.681	213.076	357.620	0	456.596	**2.447.972**
2045	1.420.681	213.076	337.969	0	302.820	**2.274.545**
2046	1.420.681	213.076	329.095	0	1.207.920	**3.170.771**
2047	1.420.681	213.076	318.319	0	1.207.920	**3.159.996**
2048	1.420.681	213.076	318.320	0	1.207.920	**3.159.996**
2049	1.420.681	213.076	308.603	0	1.237.265	**3.179.625**
2050	1.420.681	213.076	275.628	0	1.218.277	**3.127.661**
2051	1.420.681	213.076	271.794	0	1.194.270	**3.099.821**
2052	1.420.681	213.076	271.657	0	1.194.270	**3.099.683**
2053	1.420.681	213.076	271.657	0	1.212.683	**3.118.096**
2054	1.420.681	213.076	269.735	0	1.219.300	**3.122.791**
2055	1.420.681	213.076	269.068	0	1.194.270	**3.097.095**
2056	1.420.681	213.076	269.068	0	832.532	**2.735.357**
2057	1.420.681	213.076	269.068	0	701.341	2.604.166
2058	1.420.681	213.076	265.989	0	924.884	2.824.630
2059	1.420.681	213.076	264.628	0	656.460	2.554.845
2060	1.420.681	213.076	264.628	0	656.460	2.554.845
2061	1.420.681	213.076	264.628	0	663.365	2.561.749
2062	1.420.681	213.076	225.754	0	663.365	2.522.875
2063	1.420.681	213.076	224.006	0	663.365	2.521.128
2064	1.420.681	213.076	222.379	0	656.460	2.512.595
2065	1.420.681	213.076	216.261	0	656.460	2.506.478
2066	1.420.681	213.076	210.011	0	423.360	2.267.127
2067	1.420.681	213.076	198.312	0	423.360	2.255.429
2068	1.420.681	213.076	167.127	0	423.360	2.224.243
2069	1.420.681	213.076	157.305	0	423.360	2.214.422
2070	1.420.681	213.076	156.859	0	423.360	2.213.976
2071	1.420.681	213.076	155.639	0	423.360	2.212.755
2072	1.420.681	213.076	147.199	0	423.360	2.204.316
2073	1.420.681	213.076	132.883	0	423.360	2.189.999
2074	1.420.681	213.076	115.521	0	423.360	2.172.637
2075	1.420.681	213.076	108.562	0	423.360	2.165.679
2076	1.420.681	213.076	96.181	0	366.450	2.096.387
2077	1.420.681	213.076	96.181	0	366.450	2.096.387
2078	1.420.681	213.076	88.197	0	366.450	2.088.404
2079	1.420.681	213.076	63.526	0	366.450	2.063.733
2080	1.420.681	213.076	62.126	0	366.450	2.062.332
2081	1.420.681	213.076	54.128	0	366.450	2.054.335

Dotatie aan/ onttrekking aan en saldi spaarvoorziening

JAAR	Jaarruimte baten minus lasten	VOORZIENING Saldo voorz per 1 januari (incl. jaarruimte)	Bruto investering vervangingen	100% Onttrekking uit Voorziening	Restant kredieten OHW onttrekking	0% Netto investering te activeren	VOORZIENING Saldo voorz per 31 december
2026	398.087	13.564.870	401.669	401.669	404.354	0	12.758.847
2027	280.716	13.039.563	1.264.437	1.264.437		0	11.775.126
2028	538.162	12.313.288	565.303	565.303		0	11.747.985
2029	305.733	12.053.717	2.325.575	2.325.575		0	9.728.142
2030	253.691	9.981.833	3.129.000	3.129.000		0	6.852.833
2031	383.771	7.236.604	3.129.000	3.129.000		0	4.107.604
2032	984.704	5.092.308	1.129.000	1.129.000		0	3.963.308
2033	1.159.512	5.122.819	1.129.000	1.129.000		0	3.993.819
2034	1.322.129	5.315.948	1.129.000	1.129.000		0	4.186.948
2035	1.510.418	5.697.366	1.129.000	1.129.000		0	4.568.366
2036	1.640.424	6.208.790	1.442.000	1.442.000		0	4.766.790
2037	1.836.695	6.603.485	1.442.000	1.442.000		0	5.161.485
2038	2.030.340	7.191.825	1.442.000	1.442.000		0	5.749.825
2039	2.258.333	8.008.158	1.442.000	1.442.000		0	6.566.158
2040	2.210.071	8.776.229	2.698.290	2.698.290		0	6.077.939
2041	2.237.954	8.315.892	3.743.600	3.743.600		0	4.572.292
2042	2.949.330	7.521.623	1.489.950	1.489.950		0	6.031.673
2043	3.072.575	9.104.247	2.174.265	2.174.265		0	6.929.982
2044	3.353.761	10.283.743	2.174.265	2.174.265		0	8.109.478
2045	3.813.863	11.923.341	1.442.000	1.442.000		0	10.481.341
2046	3.218.417	13.699.758	5.752.000	5.752.000		0	7.947.758
2047	3.544.770	11.492.528	5.752.000	5.752.000		0	5.740.528
2048	3.875.874	9.616.402	5.752.000	5.752.000		0	3.864.402
2049	4.203.640	8.068.042	5.891.740	5.891.740		0	2.176.302
2050	4.620.090	6.796.393	5.801.320	5.801.320		0	995.073
2051	5.030.350	6.025.423	5.687.000	5.687.000		0	338.423
2052	5.431.722	5.770.145	5.687.000	5.687.000		0	83.145
2053	5.755.566	5.838.711	5.774.680	5.774.680		0	64.031
2054	5.750.871	5.814.902	5.806.190	5.806.190		0	8.712
2055	5.776.567	5.785.279	5.687.000	5.687.000		0	98.279
2056	5.698.625	5.796.904	3.964.440	3.964.440		0	1.832.464
2057	5.411.862	7.244.326	3.339.720	3.339.720		0	3.904.606
2058	4.794.093	8.698.699	4.404.210	4.404.210		0	4.294.489
2059	4.686.206	8.980.695	3.126.000	3.126.000		0	5.854.695
2060	4.327.193	10.181.888	3.126.000	3.126.000		0	7.055.888
2061	3.979.014	11.034.902	3.158.880	3.158.880		0	7.876.022
2062	3.693.476	11.569.498	3.158.880	3.158.880		0	8.410.618
2063	3.386.841	11.797.459	3.158.880	3.158.880		0	8.638.579
2064	3.102.228	11.740.807	3.126.000	3.126.000		0	8.614.807
2065	2.829.684	11.444.492	3.126.000	3.126.000		0	8.318.492
2066	2.804.142	11.122.634	2.016.000	2.016.000		0	9.106.634
2067	2.564.036	11.670.669	2.016.000	2.016.000		0	9.654.669
2068	2.355.858	12.010.527	2.016.000	2.016.000		0	9.994.527
2069	2.138.143	12.132.670	2.016.000	2.016.000		0	10.116.670
2070	1.922.296	12.038.966	2.016.000	2.016.000		0	10.022.966
2071	1.717.909	11.740.875	2.016.000	2.016.000		0	9.724.875
2072	1.530.901	11.255.776	2.016.000	2.016.000		0	9.239.776
2073	1.359.426	10.599.203	2.016.000	2.016.000		0	8.583.203
2074	1.200.178	9.783.381	2.016.000	2.016.000		0	7.767.381
2075	1.039.252	8.806.632	2.016.000	2.016.000		0	6.790.632
2076	948.953	7.739.585	1.745.000	1.745.000		0	5.994.585
2077	797.249	6.791.834	1.745.000	1.745.000		0	5.046.834
2078	661.024	5.707.859	1.745.000	1.745.000		0	3.962.859
2079	548.612	4.511.470	1.745.000	1.745.000		0	2.766.470
2080	419.702	3.186.172	1.745.000	1.745.000		0	1.441.172
2081	303.828	1.745.000	1.745.000	1.745.000		0	0

Financiële paragraaf Westervoort

Inleiding

Algemeen
De kostendekkingsplannen zijn opgesteld in overleg met de financieel consulenten van de drie gemeenten.
Voor iedere gemeente is de financiële systematiek gehanteerd die gewenst is voor de huidige situatie, c.q. de situatie vanaf 2027. Dit geldt eveneens voor de werking van de voorziening(en).

De gemeenten hebben de financiële informatie aangeleverd afkomstig uit de (meerjaren)begroting. In overleg met de beleidsmedewerker en financieel consulent zijn exploitatielasten en/ of investeringen aangepast op basis van de informatie uit het Watertakenplan (WTP).

Er wordt in het kostendekkingsplan langjarig vooruit gekeken, tot 2081. De looptijd (planperiode) van het WTP is 2027 t/m 2031. Om een vergelijk te kunnen maken met het lopende jaar, zijn de financiële gegevens van het jaar 2026 eveneens op het voorblad opgenomen.

In deze bijlage worden de relevante bedragen (optellingen), alsmede de tariefberekening gepresenteerd. Voor meer achtergrond informatie wordt verwezen naar het kostendekkingsplan. Iedere gemeente heeft het kostendekkingsplan van de betreffende gemeente in excel ontvangen.

Uitgangspunten

- Investeringen worden geactiveerd. Hiervoor geldt een **annuïteiten afschrijving** en een **rentepercentage** van 2,0%. Uitgegaan is van het huidige rentepercentage dat binnen de gemeente Westervoort gehanteerd wordt.
- De volgende economische **afschrijvingstermijnen** worden gehanteerd:
    - Rioleringsbuizen vrijverval: 60 jaar
    - Buizen druk- en persriolering: 45 jaar
    - Pompinstallaties (M/E gemalen): 15 jaar
    - Pompputten (bouwkundig): 45 jaar
- De gemeente beschikt over een **(tarief)egalisatievoorziening**, conform BBV artikel 44 lid 2.
- Het saldo van de voorziening kan en mag niet negatief zijn
- De in het kostendekkingsplan opgenomen stijging (of daling) van de heffing is **exclusief indexatie**
- Eventuele ‘jaarruimte’ (**dotatie aan de voorziening**) wordt in de begroting als last opgenomen.
- Er wordt uitgegaan van 7.178 **heffingseenheden** in 2026 en een afgevlakte ontwikkeling van het aantal heffingseenheden ten opzichte van de woningbouwprognoses.
- De in het kostendekkingsplan opgenomen ontwikkeling van de rioolheffing is **exclusief indexatie**. Eenheidsprijzen, investeringen en exploitatielasten zijn gebaseerd op Begroting 2026, dan wel prijspeil juli 2025.
- In de **woningbouwprognoses** wordt uitgegaan van een netto groei van het aantal heffingseenheden van 1.113 in de periode 2026 tot en met 2038. In het kader van het kostendekkingsplan is voor de jaarlijkse ontwikkeling uitgegaan van een realisatiegraad van 25% in jaar ‘n’, 50% in jaar ‘n+1’ en 25% in jaar ‘n+2’. De reden is dat de rioolheffing pas opgelegd wordt vanaf het jaar na oplevering van de woning en omdat het bouwtempo veelal achterblijft bij de prognoses (vertragingen). Voorkomen moet worden dat een te lage kostendekkende rioolheffing berekend wordt.
- **BTW** (21%) wordt toegerekend over ‘exploitatie derden’ en over het totaal van de kapitaallasten.
- De **lopende kapitaallasten** van investeringen tot en met 2025 zijn aangeleverd door de gemeente.
- Alle bedragen zijn gebaseerd op het huidige **prijspeil** (januari 2026). Er is geen indexatie toegepast. Dat geldt zowel voor de lasten als voor de baten.

- De kosten van de projecten in het kader van **samenwerking in Liemers verband** zijn tot en met 2028 opgenomen in de exploitatie. Gezien de voorgenomen fusie is vanaf 2029 geen rekening gehouden met gezamenlijke onderzoeken.
- **Investeringen**: voor de korte termijn zijn door de gemeente aangeleverd. De lange termijn investeringen zijn afkomstig uit het vorige plan en geïndexeerd.
- **Vaststelling** van het WTP 2027 tot en met 2031 wordt verwacht rond de zomer/ najaar van 2026.
- Voor de investeringskosten en exploitatielasten voor klimaatadaptatie is uitgegaan van de geactualiseerde bedragen uit het gezamenlijke **Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie**.
- De investeringskosten voor het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie én de beleidsmaatregelen (exploitatie) zijn t/m 2050 in de berekening opgenomen.

Tariefberekening, voorziening

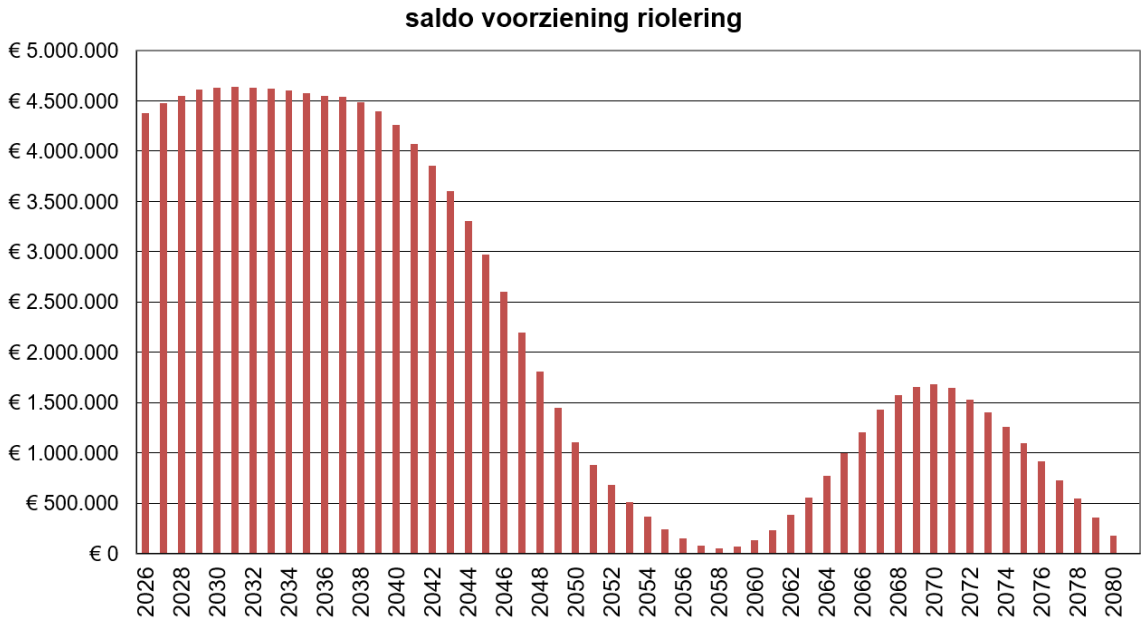
De gemeente Westervoort beschikt over een voorziening (BBV, artikel 44 lid 2). Doel van de voorziening is om de heffing niet te veel te laten ‘schommelen’ en oplopende kapitaallasten op te kunnen vangen.

In de planperiode zal de rioolheffing met 1,0% per jaar (exclusief indexatie) en daarna langjarig met 1,4% per jaar moeten stijgen om 100% kostendekkend te zijn en te blijven. In de planperiode kan de stijging beperkt blijven als gevolg van het relatief hoge saldo van de voorziening in combinatie met een netto dotatie.

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de rioolheffing in de planperiode:

Jaar	Stijging/daling	Tarief per heffingseenheid
(2026)		(€ 253,48)
2027	1,0%	€ 256,01
2028	1,0%	€ 258,57
2029	1,0%	€ 261,16
2030	1,0%	€ 263,77
2031	1,0%	€ 266,41

Onderstaande grafiek toont het saldo in de spaarvoorziening op 31 december van ieder jaar.

Exploitatie en investeringen

Onderstaande tabel toont de exploitatielasten en de investeringen voor de planperiode.

6200 Riolering

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	BTW?
438006	U	10	Voorlichtingsbudget	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	ja
438018	U	10	Onderhoud	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	ja
438023	U	10	Contributie	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	nee
438080	U	10	Onderzoekskosten	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	ja
438087	U	10	Projectkosten (Liemersbreed)	7.152	35.285	35.285				ja
438123	U	10	Reinigen hoofdriool	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000	ja
438124	U	10	Reinigen kolken	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	ja
438161	U	10	Advieskosten	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	ja
438190	U	10	Burgerparticipatie	37.500	37.500	37.500	37.500	37.500	37.500	ja
438237	U	10	Calamiteiten	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	ja
438238	U	10	Klimaat/DPRA maatregelen	91.998	91.998	75.000	75.000	75.000	75.000	ja
438244	U	10	Foutieve aansluitingen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	ja
438245	U	10	Gegevens op orde/uitwisselen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	ja
438261	U	10	Meten en monitoren	8.667	8.667	8.667	8.667	8.667	8.667	ja
				406.517	434.650	417.652	382.367	382.367	382.367	

6202.11 Rioolgemalen en randvoorzieningen

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
438002	U	10	Gas, water en licht	14.800	14.800	14.800	14.800	14.800	14.800	ja
438005	U	10	Verzekeringen	100	100	100	100	100	100	ja
438018	U	10	Onderhoud	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000	ja
438237	U	10	Calamiteiten	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	ja
				119.900	119.900	119.900	119.900	119.900	119.900	

6205 1Stroom TV7.2

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
443301	U	10	Bijdrage 1Stroom	259.252	259.252	259.252	259.252	259.252	259.252	nee
				259.252	259.252	259.252	259.252	259.252	259.252	

6335 Klimaatadaptie

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
438241	U	10	Uitvoeringsprogramma	25.000						ja
438242	U	10	Oplegger klimaatadaptatie	12.000	54.498	60.168	61.965	61.965	61.965	ja
				37.000	54.498	60.168	61.965	61.965	61.965	

6066 Wegen

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving							
438065	U	11	Doorbelasting reiniging van wegen	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	nee

6203.11 Rioolheffing

Kostensoort	ink/uitg	bedrijf	omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
438010	U	10	Uitbesteding	4.566	4.566	4.566	4.566	4.566	4.566	nee
438046	U	10	Betalingsverkeer	411	411	411	411	411	411	nee
438121	U	10	Deurwaarder	1.142	1.142	1.142	1.142	1.142	1.142	nee
438161	U	10	Advieskosten	342	342	342	342	342	342	nee
838003	I	10	Aanmaningen/dwangbevelen	-2.968	-2.968	-2.968	-2.968	-2.968	-2.968	nee
				3.493	3.493	3.493	3.493	3.493	3.493	

Totale exploitatielasten	**866.162**	**911.793**	**900.465**	**866.977**	**866.977**	**866.977**
exclusief kapitaallasten en BTW						
exclusief stortingen aan en onttrekkingen uit voorziening						

Lange termijn investeringen

Onderstaande tabel toont de langjarige investeringsplanning. Op basis van deze bedragen is de ontwikkeling van de rioolheffing gebaseerd. Daarnaast is een samenvatting opgenomen van de financiële gegevens en uitkomsten van de kostendekkende rioolheffingsberekening.

	Concrete rioolvervangings projecten+ calamiteitenbudget à 75.000 per jaar	Rioolvervanging op basis van beheerpakket na MJIP (2029) (na aftrek concrete projecten en calamiteitenbudget) Prijspeil januari 2026	DPRA reservering lange termijn	Rioolvervanging (druk- en persleidingen)	Vervangen oeverbeschoeiingen (inrichting & kwaliteit watersysteem)	Investeringen Water (duikers en kunstwerken)	Gemalen (mechanisch - elektrisch) inclusief calamiteiten (75.000)	Gemalen (bouwkundig)	Minigemalen (mechanisch - elektrisch)	Minigemalen (bouwkundig)	Randvoor-zieningen (bouwkundig)	
Jaar	economisch 60 jaar	economisch 60 jaar	economisch 60 jaar	economisch 45 jaar	economisch 45 jaar	economisch 60 jaar	economisch 15 jaar	economisch 45 jaar	economisch 15 jaar	economisch 45 jaar	economisch 45 jaar	**Totale investering**
	inclusief OHW 2025											
2026	1.423.700		605.129		40.000	98.000	175.000	197.000				2.538.829
2027	225.000		439.802		20.000	34.000	90.000					808.802
2028	75.000		811.593		20.000	34.000	75.000					1.015.593
2029	2.675.000		61.593		20.000	34.000	75.000					2.865.593
2030	475.000	1.361.000	61.593	21.000	20.000	34.000	75.000	41.000	-	-	-	2.088.593
2031	475.000	1.361.000	61.593	-	20.000	34.000	212.000	-	62.000	-	-	2.225.593
2032	475.000	846.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	6.000	-	-	1.521.000
2033	475.000	846.000	65.000	-	20.000	34.000	86.000	-	-	-	-	1.526.000
2034	475.000	846.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	1.515.000
2035	75.000	1.246.000	65.000	20.000	20.000	34.000	112.000	58.000	25.000	-	-	1.655.000
2036	75.000	1.246.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	1.515.000
2037	75.000	2.209.000	65.000	-	20.000	34.000	85.000	-	-	-	-	2.488.000
2038	75.000	2.209.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.478.000
2039	75.000	2.209.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.478.000
2040	525.000	1.759.000	65.000	5.000	20.000	34.000	91.000	44.000	-	-	-	2.543.000
2041	525.000	1.759.000	65.000	19.000	20.000	34.000	84.000	77.000	-	-	77.000	2.660.000
2042	525.000	1.728.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.447.000
2043	525.000	1.728.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.447.000
2044	525.000	1.728.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.447.000
2045	525.000	1.728.000	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	2.447.000
2046	525.000	900.000	65.000	24.000	20.000	34.000	212.000	68.000	62.000	180.000	68.000	2.158.000
2047	525.000	-	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	6.000	8.000	-	733.000
2048	525.000	-	65.000	-	20.000	34.000	86.000	-	-	-	-	730.000
2049	525.000	-	65.000	-	20.000	34.000	75.000	-	-	-	-	719.000
2050	75.000	174.000	65.000	1.000	20.000	-	112.000	126.000	25.000	35.000	76.000	709.000
2051	75.000	174.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	344.000
2052	75.000	483.000		1.000	20.000		85.000	36.000	-	-	36.000	736.000
2053	75.000	483.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	653.000
2054	75.000	483.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	653.000
2055	75.000	483.000		-	20.000		91.000	-	-	-	-	669.000
2056	75.000	483.000		-	20.000		84.000	-	-	-	-	662.000
2057	75.000	63.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	233.000
2058	75.000	63.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	233.000
2059	75.000	63.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	233.000
2060	75.000	63.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	233.000
2061	75.000	63.000		-	20.000		212.000	-	62.000	-	-	432.000
2062	75.000	645.000		-	20.000		75.000	-	6.000	-	-	821.000
2063	75.000	645.000		-	20.000		86.000	-	-	-	-	826.000
2064	75.000	645.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	815.000
2065	75.000	645.000		-	20.000		112.000	-	25.000	-	-	877.000
2066	75.000	645.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	815.000
2067	75.000	2.546.000		-	20.000		85.000	-	-	-	-	2.726.000
2068	75.000	2.546.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	2.716.000
2069	75.000	2.546.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	2.716.000
2070	75.000	2.546.000		6.000	20.000		91.000	47.000	-	-	-	2.785.000
2071	75.000	2.546.000		-	20.000		84.000	-	-	-	-	2.725.000
2072	75.000	1.000.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	1.170.000
2073	75.000	1.000.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	1.170.000
2074	75.000	1.000.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	1.170.000
2075	75.000	1.000.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	1.170.000
2076	75.000	1.000.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	1.170.000
2077	75.000	23.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	193.000
2078	75.000	23.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	193.000
2079	75.000	23.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	193.000
2080	75.000	23.000		-	20.000		75.000	-	-	-	-	193.000
2081	75.000			-	20.000		75.000	-	-	-	-	170.000

Samenvatting voorblad kostendekkingsplan

Baten

JAAR	INKOMSTEN					
	Tarief per heffings-eenheid	aantal heffings-eenheden	**Stijging heffing** benodigd, exclusief indexatie	Opbrengst rioolheffing	oninbare debiteuren (niet in riooltarief)	Totale inkomsten
2026	€ 253,48	7.178	0%	1.819.479	15.000	1.804.479
2027	€ 256,01	7.188	1,0%	1.840.170	15.000	1.825.170
2028	€ 258,57	7.229	1,0%	1.869.174	15.000	1.854.174
2029	€ 261,16	7.320	1,0%	1.911.696	15.000	1.896.696
2030	€ 263,77	7.444	1,0%	1.963.455	15.000	1.948.455
2031	€ 266,41	7.592	1,0%	2.022.652	15.000	2.007.652
2032	€ 270,14	7.742	1,4%	2.091.287	15.000	2.076.287
2033	€ 273,92	7.849	1,4%	2.150.080	15.000	2.135.080
2034	€ 277,76	7.911	1,4%	2.197.194	15.000	2.182.194
2035	€ 281,65	7.962	1,4%	2.242.318	15.000	2.227.318
2036	€ 285,59	8.054	1,4%	2.300.199	15.000	2.285.199
2037	€ 289,59	8.165	1,4%	2.364.474	15.000	2.349.474
2038	€ 293,64	8.233	1,4%	2.417.397	15.000	2.402.397
2039	€ 297,75	8.270	1,4%	2.462.406	15.000	2.447.406
2040	€ 301,92	8.288	1,4%	2.502.164	15.000	2.487.164
2041	€ 306,15	8.288	1,4%	2.537.194	15.000	2.522.194
2042	€ 310,43	8.288	1,4%	2.572.715	15.000	2.557.715
2043	€ 314,78	8.288	1,4%	2.608.733	15.000	2.593.733
2044	€ 319,19	8.288	1,4%	2.645.255	15.000	2.630.255
2045	€ 323,65	8.288	1,4%	2.682.288	15.000	2.667.288
2046	€ 328,19	8.288	1,4%	2.719.840	15.000	2.704.840
2047	€ 332,78	8.288	1,4%	2.757.918	15.000	2.742.918
2048	€ 337,44	8.288	1,4%	2.796.529	15.000	2.781.529
2049	€ 342,16	8.288	1,4%	2.835.681	15.000	2.820.681
2050	€ 346,95	8.288	1,4%	2.875.380	15.000	2.860.380
2051	€ 351,81	8.288	1,4%	2.915.635	15.000	2.900.635
2052	€ 356,74	8.288	1,4%	2.956.454	15.000	2.941.454
2053	€ 361,73	8.288	1,4%	2.997.845	15.000	2.982.845
2054	€ 366,80	8.288	1,4%	3.039.814	15.000	3.024.814
2055	€ 371,93	8.288	1,4%	3.082.372	15.000	3.067.372
2056	€ 377,14	8.288	1,4%	3.125.525	15.000	3.110.525
2057	€ 382,42	8.288	1,4%	3.169.282	15.000	3.154.282
2058	€ 387,77	8.288	1,4%	3.213.652	15.000	3.198.652
2059	€ 393,20	8.288	1,4%	3.258.643	15.000	3.243.643
2060	€ 398,70	8.288	1,4%	3.304.264	15.000	3.289.264
2061	€ 404,29	8.288	1,4%	3.350.524	15.000	3.335.524
2062	€ 409,95	8.288	1,4%	3.397.432	15.000	3.382.432
2063	€ 415,69	8.288	1,4%	3.444.996	15.000	3.429.996
2064	€ 420,37	8.288	1,1%	3.483.825	15.000	3.468.825
2065	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2066	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2067	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2068	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2069	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2070	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2071	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2072	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2073	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2074	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2075	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2076	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2077	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2078	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2079	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2080	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825
2081	€ 420,37	8.288	0%	3.483.825	15.000	3.468.825

Lasten

JAAR	LASTEN					
	Kapitaallast invest t/m **2025** exclusief BTW	**Kapitaallast** invest **v.a. 2026** exclusief BTW	**Exploitatielast** excl BTW	**Toerekenbare BTW** exploitatie derden	**Toerekenbare BTW** kapitaal-lasten	Totaal
2026	454.361	0	866.162	117.478	95.416	**1.533.416**
2027	483.606	82.841	911.793	127.060	118.954	**1.724.253**
2028	519.481	110.626	900.465	124.681	132.323	**1.787.576**
2029	554.962	143.625	866.977	117.649	146.703	**1.829.916**
2030	549.958	229.844	866.977	117.649	163.759	**1.928.187**
2031	544.927	294.030	866.977	117.649	176.181	**1.999.764**
2032	541.045	371.600	866.977	117.649	191.656	**2.088.927**
2033	538.522	419.433	866.977	117.649	201.170	**2.143.751**
2034	534.335	467.654	866.977	117.649	210.418	**2.197.033**
2035	531.821	515.020	866.977	117.649	219.837	**2.251.303**
2036	529.307	569.856	866.977	117.649	230.824	**2.314.613**
2037	522.940	617.221	866.977	117.649	239.434	**2.364.221**
2038	520.448	693.069	866.977	117.649	254.839	**2.452.981**
2039	517.474	768.138	866.977	117.649	269.978	**2.540.216**
2040	509.955	843.207	866.977	117.649	284.164	**2.621.952**
2041	501.428	921.183	866.977	117.649	298.748	**2.705.985**
2042	493.403	989.200	866.977	117.649	311.346	**2.778.574**
2043	482.950	1.056.373	866.977	117.649	323.258	**2.847.206**
2044	475.604	1.124.713	866.977	117.649	336.067	**2.921.009**
2045	473.285	1.193.054	866.977	117.649	349.931	**3.000.896**
2046	470.967	1.261.394	866.977	117.649	363.796	**3.080.782**
2047	468.649	1.317.444	866.977	117.649	375.080	**3.145.798**
2048	466.331	1.336.345	866.977	117.649	378.562	**3.165.863**
2049	462.935	1.354.974	866.977	117.649	381.761	**3.184.296**
2050	459.344	1.373.603	866.977	117.649	384.919	**3.202.491**
2051	457.039	1.391.385	791.977	101.899	388.169	**3.130.469**
2052	453.498	1.399.227	791.977	101.899	389.072	**3.135.673**
2053	450.917	1.418.433	791.977	101.899	392.563	**3.155.788**
2054	447.924	1.435.163	791.977	101.899	395.448	**3.172.411**
2055	444.476	1.451.894	791.977	101.899	398.238	**3.188.484**
2056	441.299	1.468.625	791.977	101.899	401.084	**3.204.883**
2057	439.019	1.485.356	791.977	101.899	404.119	**3.222.369**
2058	435.982	1.490.004	791.977	101.899	404.457	**3.224.318**
2059	433.156	1.494.652	791.977	101.899	404.840	**3.226.523**
2060	430.315	1.499.300	791.977	101.899	405.219	**3.228.710**
2061	427.467	1.503.948	791.977	101.899	405.597	**3.230.888**
2062	424.887	1.508.596	791.977	101.899	406.032	**3.233.391**
2063	422.624	1.529.988	791.977	101.899	410.048	**3.256.535**
2064	400.765	1.551.379	791.977	101.899	409.950	**3.255.970**
2065	364.603	1.572.770	791.977	101.899	406.848	**3.238.096**
2066	362.648	1.594.161	791.977	101.899	410.930	**3.261.614**
2067	327.837	1.615.552	791.977	101.899	408.112	**3.245.377**
2068	318.503	1.691.631	791.977	101.899	422.128	**3.326.138**
2069	297.125	1.767.710	791.977	101.899	433.615	**3.392.326**
2070	262.124	1.843.789	791.977	101.899	442.242	**3.442.031**
2071	235.475	1.921.665	791.977	101.899	453.000	**3.504.016**
2072	233.761	1.989.708	791.977	101.899	466.928	**3.584.273**
2073	212.353	2.020.633	791.977	101.899	468.927	**3.595.789**
2074	196.143	2.051.559	791.977	101.899	472.017	**3.613.595**
2075	179.950	2.082.485	791.977	101.899	475.111	**3.631.422**
2076	163.593	2.111.308	791.977	101.899	477.729	**3.646.505**
2077	154.344	2.126.746	791.977	101.899	479.029	**3.653.995**
2078	153.502	2.129.098	791.977	101.899	479.346	**3.655.822**
2079	150.272	2.131.061	791.977	101.899	479.080	**3.654.290**
2080	144.734	2.133.881	791.977	101.899	478.509	**3.651.000**
2081	143.932	2.129.230	791.977	101.899	477.364	**3.644.402**

Dotatie aan/ onttrekking aan en saldi voorziening

JAAR	VOORZIENING (BBV art 44, lid 2)		
	Stand voorziening per 1-1	**Mutatie** balans (baten - lasten)	Stand voorziening per 31-12
2026	4.107.149	271.063	4.378.213
2027	4.378.213	100.917	4.479.130
2028	4.479.130	66.597	4.545.727
2029	4.545.727	66.781	4.612.507
2030	4.612.507	20.268	4.632.776
2031	4.632.776	7.888	4.640.664
2032	4.640.664	-12.640	4.628.024
2033	4.628.024	-8.670	4.619.354
2034	4.619.354	-14.839	4.604.514
2035	4.604.514	-23.985	4.580.529
2036	4.580.529	-29.413	4.551.116
2037	4.551.116	-14.747	4.536.369
2038	4.536.369	-50.584	4.485.784
2039	4.485.784	-92.810	4.392.975
2040	4.392.975	-134.788	4.258.186
2041	4.258.186	-183.791	4.074.395
2042	4.074.395	-220.860	3.853.535
2043	3.853.535	-253.473	3.600.062
2044	3.600.062	-290.754	3.309.308
2045	3.309.308	-333.607	2.975.701
2046	2.975.701	-375.942	2.599.759
2047	2.599.759	-402.880	2.196.879
2048	2.196.879	-384.334	1.812.545
2049	1.812.545	-363.615	1.448.930
2050	1.448.930	-342.111	1.106.819
2051	1.106.819	-229.834	876.985
2052	876.985	-194.219	682.766
2053	682.766	-172.944	509.822
2054	509.822	-147.596	362.226
2055	362.226	-121.112	241.114
2056	241.114	-94.358	146.756
2057	146.756	-68.086	78.669
2058	78.669	-25.666	53.003
2059	53.003	17.120	70.124
2060	70.124	60.555	130.678
2061	130.678	104.636	235.314
2062	235.314	149.040	384.355
2063	384.355	173.460	557.815
2064	557.815	212.855	770.670
2065	770.670	230.728	1.001.398
2066	1.001.398	207.210	1.208.609
2067	1.208.609	223.448	1.432.056
2068	1.432.056	142.687	1.574.743
2069	1.574.743	76.499	1.651.242
2070	1.651.242	26.794	1.678.036
2071	1.678.036	-35.191	1.642.845
2072	1.642.845	-115.449	1.527.396
2073	1.527.396	-126.964	1.400.432
2074	1.400.432	-144.770	1.255.662
2075	1.255.662	-162.597	1.093.065
2076	1.093.065	-177.680	915.385
2077	915.385	-185.170	730.215
2078	730.215	-186.997	543.218
2079	543.218	-185.465	357.753
2080	357.753	-182.175	175.578
2081	175.578	-175.577	0

Financiële paragraaf Zevenaar

Inleiding

Algemeen

De kostendekkingsplannen zijn opgesteld in overleg met de financieel consulenten van de drie gemeenten.
Voor iedere gemeente is de financiële systematiek gehanteerd die gewenst is voor de huidige situatie, c.q. de situatie vanaf 2027. Dit geldt eveneens voor de werking van de voorziening(en).

De gemeenten hebben de financiële informatie aangeleverd afkomstig uit de (meerjaren)begroting. In overleg met de beleidsmedewerker en financieel consulent zijn exploitatielasten en/ of investeringen aangepast op basis van de informatie uit het Watertakenplan (WTP).

Er wordt in het kostendekkingsplan langjarig vooruit gekeken, tot 2081. De looptijd (planperiode) van het WTP is 2027 t/m 2031. Om een vergelijk te kunnen maken met het lopende jaar, zijn de financiële gegevens van het jaar 2026 eveneens op het voorblad opgenomen.

In deze bijlage worden de relevante bedragen (optellingen), alsmede de tariefberekening gepresenteerd. Voor meer achtergrond informatie wordt verwezen naar het kostendekkingsplan. Iedere gemeente heeft het kostendekkingsplan van de betreffende gemeente in excel ontvangen.

Uitgangspunten

- Investeringen worden geactiveerd. Hiervoor geldt een **lineaire** afschrijving. De volgende economische afschrijvingstermijnen worden daarbij gehanteerd:
    - Rioleringsbuizen vrijverval: 60 jaar
    - Buizen druk- en persriolering: 60 jaar
    - Pompputten (bouwkundig): 45 jaar
    - Pompinstallaties (M/E gemalen): 15 jaar
    - Telemetrie (gemalen, debietmeters, dataloggers bij overstorten: 7 jaar
- De gemeente beschikt over een egalisatiereserve (9018) en een voorziening (8010), conform BBV artikel 44 lid 2.
  De **egalisatiereserve** (met een saldo van circa € 681.159, jaarrekening 2025) wordt gebruikt voor eventuele overschotten en tekorten in de exploitatiesfeer (op rekeningbasis). Daarnaast wordt in 2026 eenmalig € 204.000 onttrokken om de stijging van de rioolheffing te dempen (besluit in het kader van Begroting 2026).
  De **voorziening** (met een saldo van circa € 5.966.566, jaarrekening 2025) dient om te grote schommelingen in de tegen te gaan én oplopende kapitaallasten (als gevolg van toenemende investeringen, waaronder vervangingskosten) op te kunnen vangen.
- De **interne rekenrente** (omslagrente) voor nieuwe activa vanaf 2026 bedraagt 3,41%.
- Eventuele ‘jaarruimte’ (dotatie aan de voorziening) wordt in de begroting als last opgenomen.
- Het saldo van de voorziening (en reserve) kan en mag niet negatief zijn.
- De in het kostendekkingsplan opgenomen ontwikkeling van de rioolheffing is **exclusief indexatie**. Eenheidsprijzen, investeringen en exploitatielasten zijn gebaseerd op Begroting 2026, dan wel prijspeil juli 2025.
- Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal heffingseenheden wordt van de volgende groei uitgegaan: 150 woningen per jaar t/m 2036 (verdeling: 32% eenpersoons en 68% meerpersoons). In 2037 eenmalig 111 woningen, waarmee de gehele **woningbouwtoename** van 1.761 woningen in de periode tot en met 2037 gerealiseerd is. Vanaf 2038 geldt een ‘nulgroei’ als uitgangspunt.

- **BTW toerekening**. Naast een vast bedrag aan BTW dat toegerekend wordt over de exploitatie, zijnde € 185.465, wordt vanaf 2026 ook BTW over de investeringen doorbelast. Hierover heeft de gemeente al een besluit genomen. Er wordt een ingroeimodel gehanteerd, waarbij in 2026 € 204.000 doorbelast wordt. Dit bedrag wordt eenmalig uit de reserve (9018) bekostigd.
  In 2027 bedraagt de doorbelasting € 408.000, in 2028 € 612.000 en vanaf 2029 structureel € 816.000. Dat geldt alleen wanneer de BTW over de daadwerkelijk gerealiseerde investering in een zeker jaar minimaal € 816.000 bedraagt. Indien dat niet het geval is, is het BTW bedrag gemaximeerd tot 21% van de werkelijk gerealiseerde investering.
  De rioolheffing stijgt als gevolg van deze additionele doorbelasting 4 jaar lang met circa 4% boven op de reguliere stijging en indexatie.
- De **lopende kapitaallasten** van investeringen tot en met 2025 zijn aangeleverd door de gemeente.
- Alle bedragen zijn gebaseerd op het huidige **prijspeil** (juli 2025). Er is geen indexatie toegepast. Dat geldt zowel voor de lasten als voor de baten.
- De kosten van de projecten in het kader van **samenwerking in Liemers verband** zijn tot en met 2028 opgenomen in de exploitatie. Gezien de voorgenomen fusie is vanaf 2029 geen rekening gehouden met gezamenlijke onderzoeken.
- **Investeringen**: voor de korte en lange termijn zijn door de gemeente aangeleverd.
- Vaststelling van het WTP 2027 tot en met 2031 wordt verwacht rond de zomer/ najaar van 2026.
- Voor de investeringskosten en exploitatielasten voor klimaatadaptatie is uitgegaan van de geactualiseerde bedragen uit het gezamenlijke **Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie**.
- De investeringskosten voor het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie zijn t/m 2050 in de berekening opgenomen. De beleidsmaatregelen (exploitatie) zijn t/m 2081 in de berekening opgenomen.

Tariefberekening, voorziening

De gemeente Zevenaar beschikt over een voorziening (BBV, artikel 44 lid 2). Doel van de voorziening is om de heffing en de kosten groot onderhoud niet te veel te laten ‘schommelen’ en oplopende kapitaallasten op te kunnen vangen.

De totale lasten nemen de komende jaren fors toe; deze stijging is met name te relateren aan:

- De additionele BTW toerekening aan het taakveld, oplopend tot € 816.000 per jaar.
- Het doorvoeren van inflatiecorrectie op de investeringen (aanpassing eenheidsprijzen). De prijzen in de GWW-sector[1] zijn in de periode januari 2021 – juli 2025 met ruim 35% gestegen.
- Daarnaast neemt de investeringsopgave (volume) toe, mede als gevolg van de grootschalige(re) revitaliseringsprojecten (werk met werk maken).
- De exploitatielasten zijn geactualiseerd. Voor de komende jaren zijn de benodigde budgetten gecorrigeerd voor inflatie én herzien op basis van de meest recente inzichten. Een kostentoename is met name te zien bij de onderdelen: onderhoud en reparatie, beheersysteem (inclusief systemen en software), onderzoek en adviezen (waaronder gezamenlijke Liemersbrede onderzoeken en klimaatadaptieve maatregelen).

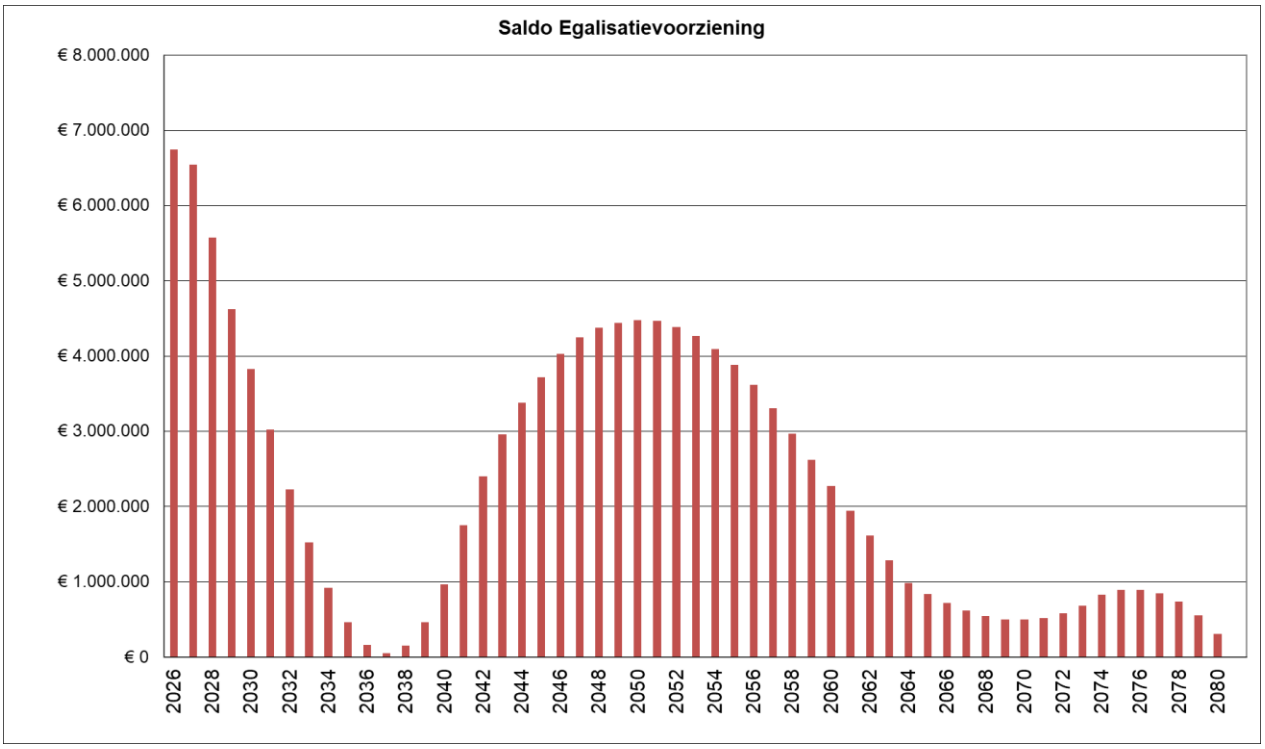
Het (relatief hoge) saldo van de voorziening wordt de komende jaren ingezet om de stijging van de rioolheffing enigszins te beperken.
Ondanks de inzet van dit saldo is een stijging van de heffing nodig om de structureel hogere lasten te dekken.

[1] *Grond-, weg- en waterbouw*

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de rioolheffing in de planperiode (exclusief jaarlijkse indexatie):

Jaar	Stijging/daling	Eenpersoons	Meerpersoons	Overig (per 500m3)
(2026)		(€ 176,43)	(€ 252,78)	(€ 225,96)
2027	6,8%	€ 188,43	€ 269,97	€ 241,32
2028	6,8%	€ 201,24	€ 288,33	€ 257,73
2029	6,8%	€ 214,93	€ 307,94	€ 275,26
2030	6,8%	€ 229,54	€ 328,88	€ 293,97
2031	4,0%	€ 238,72	€ 342,02	€ 305,73

Onderstaande grafiek toont het saldo van de voorziening op 31 december van ieder jaar.

Exploitatie en investeringen

Onderstaande tabel toont de exploitatielasten en de investeringen voor de planperiode.

ECL	Omschrijving	geactual. bedragen	2027	2028	2029	2030	vanaf 2031
EXPLOITATIE							
40154U	Doorbelasting Salariskosten Ruimtelijke ontwikkeling		43.163	43.163	43.163	43.163	43.163
40156U	Doorbelasting Salariskosten Openbare werken		442.055	442.055	442.055	442.055	442.055
40159U	Doorbelasting Salariskosten BOR		367.412	367.412	367.412	367.412	367.412
40165U	Doorbelasting straatreiniging		103.800	103.585	103.459	103.459	103.459
40201U	Belastingen		180	180	180	180	180
	Overhead (70%) 70%		669.627	669.477	669.388	669.388	669.388
	Subtotaal		1.626.237	1.625.872	1.625.657	1.625.657	1.625.657
EXPLOITATIE - beheer							
40311U	Beheersysteem		125.000	125.000	125.000	125.000	125.000
	Ondersteuning	10.000					
	Onderhoud telemetrie hoofdgemalen & BBB's	20.000					
	Regionale meetnet, onderhoud monitoringssysteem	15.000					
	Rioolbeheerprogramma (abonnement BrutIS, SAM en CARS)	65.000					
	Actualiseren beheersystemen BrutIS & SAM	15.000					
	Subtotaal €						
40319U	Elektriciteit		140.730	140.730	140.730	140.730	140.730
40331U	Leveringen en diensten door derden		2.260	2.260	2.260	2.260	2.260
40332U	Materiaalkosten		2.235	2.235	2.235	2.235	2.235
40334U	Onderhoud en reparaties en vrijverval riolering, Duikers, Wadi's		445.000	445.000	445.000	445.000	445.000
	Reinigen + reparaties BBB's & BBL	45.000					
	Reparaties strengen, putten, overstorten & inlaten (lokale reparatie)	75.000					
	Reparaties Kolken & lijngoten	35.000					
	Reinigen en Inspecteren leidingen & beoord. **>> Risicogestuurd beheer > Uitbesteden**	175.000					
	Reinigen kolken, lijngoten en putdeksels **>> Uitbesteden, klein deel buitendienst**	65.000					
	Reinigen Duikers, Wadi's, watersysteem, fonteinen	50.000					
	Subtotaal €						
nieuw	Duikers en watergangen		200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
	Regulier onderhoud (maaien, baggeren, verwijderen obstakels, oeveronderh., kleine reparaties)	140.000					
	Reiniging en doorgankelijk houden van duikers	60.000					
	Subtotaal €						
40335U	Onderhoud en reparaties mechanische riolering, bron- & fonteinpompen		320.000	320.000	320.000	320.000	320.000
	Hoofdgemalen + leidingen	105.000					
	Drukpompen (minigemalen) + drukleidingen	45.000					
	5 Deepwells	30.000					
	Vacuümgemalen (2) & Bufferputten (195)+ vacuümleidingen (23 km) **>> uitbesteden**	105.000					
	Fonteinpompen (3 + 4) + Bronpomp	35.000					
	Subtotaal €						
40339U	Onderhoud materieel en bedrijfsmiddelen		5.490	5.490	5.490	5.490	5.490
40342U	Onderzoeken, adviezen		308.500	308.500	308.500	308.500	308.500
	Hydraulisch functioneren, afkoppelen, infiltratiemogelijkheden	20.000					
	Grondwatermeetnet (data contract grondwatermeetnet met Royal Eijkelkamp, analyse)	40.000					
	Hydronet (abonnement neerslagdata)	3.500					
	Meten en monitoren (overstort- en debietbetingen) + Analyse gemaaloptimalisatie	40.000					
	Overige onderzoeken, Lidmaatschap/abonnement (Rioned, IKN, etc.)	75.000					
	Waterbeleid, vestigen Opstalrecht	30.000					
	Juridische adviezen >> Uitbesteden	30.000					
	Samenwerking De Liemers - deel Zevenaar	30.000					
nieuw	Projectcoordinatie, aanbesteden en opstellen WTP De Liemers (deel Zevenaar 53%) voor de fusie 2029 (verdeeld over 2027 en 2028)		56.975	56.975			
nieuw	Liemerse onderzoeken (deel Zevenaar 53%) voor de fusie 2029 (verdeeld over 2027 en 2028)		45.050	45.050			
	(Juridisch) onderzoek, voorbereiding ombouw van ca. 83 particuliere IBA's tot Gemeentelijke IBA's of aansluiten (op persleiding of vrijverval)	20.000					
	Tracering persleiding	15.000					
	Update Afvalwater structuurplan (obv actuele blokkenschema)	5.000					
	Subtotaal €						
40355U	Telefoon- en datacommunicatie		5.280	5.280	5.280	5.280	5.280
40358U	Verzekeringen		5.440	5.440	5.440	5.440	5.440
40359U	Water		1.220	1.220	1.220	1.220	1.220
40375U	Inhuur derden		27.570	27.570	27.570	27.570	27.570
40382U	Doorbelasting heffing en inning belastingen		84.000	84.000	84.000	84.000	84.000
40399U	Doorbel. Kostenplaats Materieel		173.876	173.075	171.825	171.825	171.825
40417U	Bijdrage GR - RDL		4.573	4.573	4.573	4.573	4.573
40456U	Klimaatadaptieve maatregelen onderdeel exploitatie		171.285	187.665	185.352	185.352	185.352
80318I	Overige baten		-14.020	-14.020	-14.020	-14.020	-14.020
	Subtotaal		2.110.464	2.126.043	2.020.455	2.020.455	2.020.455
	Totale exploitatie (exclusief kap lasten en BTW)		3.736.701	3.751.915	3.646.112	3.646.112	3.646.112

Lange termijn investeringen

Onderstaande tabel toont de langjarige investeringsplanning. Op basis van deze bedragen is de ontwikkeling van de rioolheffing gebaseerd. Daarnaast is een samenvatting opgenomen van de financiële gegevens en uitkomsten van de kostendekkende rioolheffingsberekening.

	Vrijvervalriolering			Vervangen oeverbeschoeiing	Fonteinen Incidenteel/ Gemeentelijke IBAS/ Ombouwen IBAS	Gemalen		Minigemalen / pompunits		
jaar	Vrijverval rioolvervanging	Klimaatadaptieve maatregelen	Renovatie (relining)			Elektr./ mechan.	Bouw-kundig	Elektr./ mechan.	Bouw-kundig	Telemetrie
econ.afschr.	60	60	60	45	15	15	45	15	45	7
2027	€ 5.868.913	€ 215.559	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 222.111	€ 45.855	€ 47.247		€ 30.000
2028	€ 5.868.913	€ 215.559	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 299.750	€ 44.600	€ 100.000		€ 30.000
2029	€ 5.868.913	€ 215.559	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 343.050	€ 116.600	€ 100.000		€ 30.000
2030	€ 5.868.913	€ 215.559	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 418.000	€ 29.000	€ 100.000		€ 30.000
2031	€ 5.868.913	€ 215.559	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 353.000	€ 115.000	€ 100.000		€ 30.000
2032	€ 4.374.456	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2033	€ 4.374.456	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2034	€ 4.374.456	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2035	€ 4.374.456	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2036	€ 4.374.456	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2037	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2038	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2039	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2040	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2041	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2042	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2043	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2044	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2045	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2046	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2047	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2048	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2049	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2050	€ 4.500.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2051	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2052	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2053	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2054	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2055	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2056	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2057	€ 4.500.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2058	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2059	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2060	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2061	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2062	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2063	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2064	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2065	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2066	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2067	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2068	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2069	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2070	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2071	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2072	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2073	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2074	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2075	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2076	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2077	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2078	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2079	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2080	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		
2081	€ 4.000.000		€ 350.000	€ 50.000	€ 90.000	€ 500.000	€ 125.000	€ 100.000		

Samenvatting voorblad kostendekkingsplan

JAAR	BATEN									
	Eenpersoons huishoudens			Meerpersoons huishoudens			Overige percelen		Stijging heffing	Baten rioolheffing
	Aantal h.e. bestaand	Groei aantal eenpersoons huishoudens	Rioolheffing eenpersoons huishouden	Aantal h.e. bestaand	groei meerpersoons huishoudens	Rioolheffing meerpersoons huishouden	Aantal heffingseenheden (per 500 m3) bestaand	Rioolheffing overig per 500 m3	benodigd, exclusief indexatie	totaal
2026	6.791	48	€ 176,43	14.150	102	€ 252,78	2.750	€ 225,96	3,2%	5.396.389
2027	6.839	48	€ 188,43	14.252	102	€ 269,97	2.750	€ 241,32	6,8%	5.799.925
2028	6.887	48	€ 201,24	14.354	102	€ 288,33	2.750	€ 257,73	6,8%	6.233.389
2029	6.935	48	€ 214,93	14.456	102	€ 307,94	2.750	€ 275,26	6,8%	6.698.986
2030	6.983	48	€ 229,54	14.558	102	€ 328,88	2.750	€ 293,97	6,8%	7.199.080
2031	7.031	48	€ 238,72	14.660	102	€ 342,03	2.750	€ 305,73	4,0%	7.533.389
2032	7.079	48	€ 248,27	14.762	102	€ 355,71	2.750	€ 317,96	4,0%	7.882.924
2033	7.127	48	€ 258,20	14.864	102	€ 369,94	2.750	€ 330,68	4,0%	8.248.368
2034	7.175	48	€ 268,53	14.966	102	€ 384,74	2.750	€ 343,91	4,0%	8.630.436
2035	7.223	48	€ 279,27	15.068	102	€ 400,13	2.750	€ 357,66	4,0%	9.029.871
2036	7.271	48	€ 290,44	15.170	102	€ 416,13	2.750	€ 371,97	4,0%	9.447.453
2037	7.319	36	€ 302,06	15.272	75	€ 432,78	2.750	€ 386,85	4,0%	9.883.993
2038	7.355		€ 314,14	15.347		€ 450,09	2.750	€ 402,32	4,0%	10.324.484
2039	7.355		€ 326,71	15.347		€ 468,09	2.750	€ 418,42	4,0%	10.737.463
2040	7.355		€ 339,78	15.347		€ 486,82	2.750	€ 435,15	4,0%	11.166.962
2041	7.355		€ 353,37	15.347		€ 506,29	2.750	€ 452,56	4,0%	11.613.640
2042	7.355		€ 356,25	15.347		€ 510,41	2.750	€ 456,24	0,8%	11.708.201
2043	7.355		€ 359,15	15.347		€ 514,57	2.750	€ 459,96	0,8%	11.803.532
2044	7.355		€ 362,07	15.347		€ 518,76	2.750	€ 463,70	0,8%	11.899.639
2045	7.355		€ 365,02	15.347		€ 522,98	2.750	€ 467,48	0,8%	11.996.529
2046	7.355		€ 367,99	15.347		€ 527,24	2.750	€ 471,29	0,8%	12.094.207
2047	7.355		€ 370,99	15.347		€ 531,53	2.750	€ 475,12	0,8%	12.192.681
2048	7.355		€ 374,01	15.347		€ 535,86	2.750	€ 478,99	0,8%	12.291.956
2049	7.355		€ 377,05	15.347		€ 540,22	2.750	€ 482,89	0,8%	12.392.040
2050	7.355		€ 380,12	15.347		€ 544,62	2.750	€ 486,82	0,8%	12.492.939
2051	7.355		€ 383,22	15.347		€ 549,05	2.750	€ 490,79	0,8%	12.594.659
2052	7.355		€ 386,34	15.347		€ 553,53	2.750	€ 494,78	0,8%	12.697.208
2053	7.355		€ 389,48	15.347		€ 558,03	2.750	€ 498,81	0,8%	12.800.591
2054	7.355		€ 392,66	15.347		€ 562,58	2.750	€ 502,87	0,8%	12.904.816
2055	7.355		€ 395,85	15.347		€ 567,16	2.750	€ 506,97	0,8%	13.009.890
2056	7.355		€ 399,08	15.347		€ 571,77	2.750	€ 511,10	0,8%	13.115.820
2057	7.355		€ 402,32	15.347		€ 576,43	2.750	€ 515,26	0,8%	13.222.612
2058	7.355		€ 405,60	15.347		€ 581,12	2.750	€ 519,45	0,8%	13.330.273
2059	7.355		€ 408,90	15.347		€ 585,86	2.750	€ 523,68	0,8%	13.438.811
2060	7.355		€ 412,23	15.347		€ 590,63	2.750	€ 527,95	0,8%	13.548.233
2061	7.355		€ 415,59	15.347		€ 595,43	2.750	€ 532,25	0,8%	13.658.546
2062	7.355		€ 418,97	15.347		€ 600,28	2.750	€ 536,58	0,8%	13.769.757
2063	7.355		€ 422,38	15.347		€ 605,17	2.750	€ 540,95	0,8%	13.881.873
2064	7.355		€ 425,82	15.347		€ 610,10	2.750	€ 545,35	0,8%	13.994.903
2065	7.355		€ 429,29	15.347		€ 615,07	2.750	€ 549,79	0,8%	14.108.852
2066	7.355		€ 432,79	15.347		€ 620,07	2.750	€ 554,27	0,8%	14.223.730
2067	7.355		€ 436,31	15.347		€ 625,12	2.750	€ 558,78	0,8%	14.339.542
2068	7.355		€ 439,86	15.347		€ 630,21	2.750	€ 563,33	0,8%	14.456.298
2069	7.355		€ 443,44	15.347		€ 635,34	2.750	€ 567,92	0,8%	14.574.005
2070	7.355		€ 447,05	15.347		€ 640,52	2.750	€ 572,54	0,8%	14.692.669
2071	7.355		€ 450,69	15.347		€ 645,73	2.750	€ 577,20	0,8%	14.812.300
2072	7.355		€ 454,36	15.347		€ 650,99	2.750	€ 581,90	0,8%	14.932.906
2073	7.355		€ 458,06	15.347		€ 656,29	2.750	€ 586,64	0,8%	15.054.493
2074	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,8%	15.177.070
2075	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2076	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2077	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2078	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2079	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2080	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070
2081	7.355		€ 461,79	15.347		€ 661,63	2.750	€ 591,42	0,0%	15.177.070

JAAR	LASTEN						
	Exploitatielasten	BTW		Lopende kapitaallasten	Nieuwe kapitaallasten	Nieuwe kapitaallast	Subtotale
	exploitatie exclusief BTW	Compensabele BTW	BTW investeringen vanaf 2026	afgesloten kredieten t/m jaarrekening 2024	onderhanden werk/ openstaande kredieten	investeringen vanaf 2027	lasten
		vast bedrag			investeringen t/m 2026		
2026	3.142.708	185.465	gedekt uit reserve	1.293.166	0	0	**4.621.339**
2027	3.736.701	185.465	408.000	1.409.209	258.805	0	**5.998.180**
2028	3.751.915	185.465	612.000	1.389.118	886.459	373.575	**7.198.532**
2029	3.646.112	185.465	816.000	1.369.260	878.295	755.527	**7.650.660**
2030	3.646.112	185.465	816.000	1.341.281	869.417	1.140.908	**7.999.183**
2031	3.646.112	185.465	816.000	1.306.145	860.532	1.523.768	**8.338.022**
2032	3.646.112	185.465	816.000	1.280.206	851.648	1.899.675	**8.679.107**
2033	3.646.112	185.465	816.000	1.260.605	842.763	2.203.830	**8.954.775**
2034	3.646.112	185.465	816.000	1.243.196	833.879	2.503.484	**9.228.136**
2035	3.646.112	185.465	816.000	1.221.321	824.995	2.794.352	**9.488.245**
2036	3.646.112	185.465	816.000	1.204.760	816.110	3.080.867	**9.749.314**
2037	3.646.112	185.465	816.000	1.174.360	807.226	3.363.028	**9.992.191**
2038	3.646.112	185.465	816.000	1.131.058	798.342	3.647.208	**10.224.185**
2039	3.646.112	185.465	816.000	1.068.585	789.457	3.926.964	**10.432.583**
2040	3.646.112	185.465	816.000	989.755	817.900	4.206.580	**10.661.812**
2041	3.646.112	185.465	816.000	962.775	733.604	4.481.624	**10.825.580**
2042	3.646.112	185.465	816.000	940.456	717.185	4.752.098	**11.057.316**
2043	3.646.112	185.465	816.000	910.892	692.843	4.994.042	**11.245.354**
2044	3.646.112	185.465	816.000	893.594	685.217	5.256.190	**11.482.578**
2045	3.646.112	185.465	816.000	882.454	677.592	5.446.693	**11.654.317**
2046	3.646.112	185.465	816.000	806.141	669.966	5.661.490	**11.785.174**
2047	3.646.112	185.465	816.000	787.641	662.340	5.877.431	**11.974.989**
2048	3.646.112	185.465	816.000	776.689	654.714	6.080.236	**12.159.216**
2049	3.646.112	185.465	816.000	760.203	647.089	6.280.037	**12.334.906**
2050	3.646.112	185.465	816.000	685.330	639.463	6.476.836	**12.449.207**
2051	3.646.112	185.465	816.000	659.681	631.837	6.670.632	**12.609.728**
2052	3.646.112	185.465	816.000	650.249	624.212	6.851.273	**12.773.311**
2053	3.646.112	185.465	816.000	632.356	616.586	7.029.024	**12.925.543**
2054	3.646.112	185.465	816.000	612.566	608.960	7.203.886	**13.072.990**
2055	3.646.112	185.465	816.000	602.218	601.334	7.375.859	**13.226.988**
2056	3.646.112	185.465	816.000	592.848	593.709	7.544.943	**13.379.077**
2057	3.646.112	185.465	816.000	583.678	586.083	7.711.138	**13.528.477**
2058	3.646.112	185.465	816.000	571.722	578.457	7.874.444	**13.672.201**
2059	3.646.112	185.465	816.000	560.000	570.832	8.009.478	**13.787.886**
2060	3.646.112	185.465	816.000	539.440	563.206	8.141.907	**13.892.130**
2061	3.646.112	185.465	816.000	514.330	555.580	8.271.731	**13.989.218**
2062	3.646.112	185.465	816.000	504.695	547.954	8.398.950	**14.099.176**
2063	3.646.112	185.465	816.000	495.254	540.329	8.523.564	**14.206.724**
2064	3.646.112	185.465	816.000	479.290	532.703	8.645.573	**14.305.143**
2065	3.646.112	185.465	816.000	310.661	525.077	8.764.978	**14.248.293**
2066	3.646.112	185.465	816.000	297.157	517.452	8.881.777	**14.343.963**
2067	3.646.112	185.465	816.000	286.399	509.826	8.995.972	**14.439.774**
2068	3.646.112	185.465	816.000	271.330	502.200	9.107.562	**14.528.669**
2069	3.646.112	185.465	816.000	260.146	494.574	9.216.547	**14.618.844**
2070	3.646.112	185.465	816.000	239.574	488.061	9.322.927	**14.698.139**
2071	3.646.112	185.465	816.000	235.698	478.187	9.426.703	**14.788.165**
2072	3.646.112	185.465	816.000	231.759	467.248	9.527.873	**14.874.457**
2073	3.646.112	185.465	816.000	226.334	451.839	9.626.439	**14.952.189**
2074	3.646.112	185.465	816.000	221.566	444.464	9.720.342	**15.033.949**
2075	3.646.112	185.465	816.000	215.980	437.088	9.811.740	**15.112.386**
2076	3.646.112	185.465	816.000	197.555	429.713	9.897.304	**15.172.148**
2077	3.646.112	185.465	816.000	172.997	422.337	9.985.780	**15.228.692**
2078	3.646.112	185.465	816.000	155.977	414.962	10.068.110	**15.286.626**
2079	3.646.112	185.465	816.000	152.421	407.586	10.147.746	**15.355.331**
2080	3.646.112	185.465	816.000	149.658	400.210	10.224.910	**15.422.355**
2081	3.646.112	185.465	816.000	146.894	392.835	10.299.601	**15.486.907**

	EGALISATIEVOORZIENING TAAKVELD RIOLERING				
		8010			
JAAR	VOORZIENING Stand voorz per 1 januari	Onttrekking cq. dotatie	VOORZIENING Stand voorz per 31 december	RESERVE 9018 Resultaat jaarrekening (deels naar reserve)	
			jaarrekening 2025	max 500.000	
2026	5.966.566	775.050	6.741.616	477.159	onttrekking € 204.000 comp. BTW
2027	6.741.616	-198.255	6.543.362		
2028	6.543.362	-965.143	5.578.218		
2029	5.578.218	-951.674	4.626.544		
2030	4.626.544	-800.103	3.826.441		
2031	3.826.441	-804.634	3.021.808		
2032	3.021.808	-796.183	2.225.625		
2033	2.225.625	-706.407	1.519.218		
2034	1.519.218	-597.701	921.517		
2035	921.517	-458.374	463.143		
2036	463.143	-301.862	161.282		
2037	161.282	-108.198	53.084		
2038	53.084	100.299	153.383		
2039	153.383	304.880	458.263		
2040	458.263	505.150	963.413		
2041	963.413	788.060	1.751.473		
2042	1.751.473	650.885	2.402.358		
2043	2.402.358	558.178	2.960.535		
2044	2.960.535	417.061	3.377.596		
2045	3.377.596	342.212	3.719.808		
2046	3.719.808	309.033	4.028.841		
2047	4.028.841	217.691	4.246.532		
2048	4.246.532	132.740	4.379.272		
2049	4.379.272	57.134	4.436.406		
2050	4.436.406	43.732	4.480.138		
2051	4.480.138	-15.069	4.465.069		
2052	4.465.069	-76.103	4.388.966		
2053	4.388.966	-124.952	4.264.015		
2054	4.264.015	-168.173	4.095.841		
2055	4.095.841	-217.098	3.878.744		
2056	3.878.744	-263.257	3.615.486		
2057	3.615.486	-305.865	3.309.621		
2058	3.309.621	-341.928	2.967.693		
2059	2.967.693	-349.075	2.618.618		
2060	2.618.618	-343.896	2.274.721		
2061	2.274.721	-330.672	1.944.049		
2062	1.944.049	-329.419	1.614.630		
2063	1.614.630	-324.851	1.289.779		
2064	1.289.779	-310.241	979.538		
2065	979.538	-139.441	840.097		
2066	840.097	-120.233	719.863		
2067	719.863	-100.232	619.632		
2068	619.632	-72.371	547.260		
2069	547.260	-44.840	502.421		
2070	502.421	-5.470	496.951		
2071	496.951	24.135	521.086		
2072	521.086	58.448	579.534		
2073	579.534	102.304	681.838		
2074	681.838	143.120	824.958		
2075	824.958	64.684	889.642		
2076	889.642	4.921	894.564		
2077	894.564	-51.623	842.941		
2078	842.941	-109.556	733.385		
2079	733.385	-178.261	555.123		
2080	555.123	-245.285	309.838		
2081	309.838	-309.837	1		